

Guia de l'**Arxiu** *Municipal* del *Districte* de **Sant Martí**

Edita: Ajuntament de Barcelona.
Arxiu Municipal i Districte de Sant Martí.
Barcelona, Maig 2005

© Ajuntament de Barcelona

Coordinació edició: Jordi Serchs Serra

Coordinació: Núria Bosom

Autores: Núria Bosom, Olga Martín i Montserrat Sintes

Fotografies: Arxiu Municipal de Sant Martí. Pep Parer (fotògraf)

Disseny gràfic: Palli Disseny

Correcció lingüística: Joan Lluís Quilis

Impressió: Impremta Municipal

Dipòsit legal:

ISBN:

Em plau presentar-vos la Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí amb el convenciment que s'inicia una nova etapa per a aquest servei municipal que vol arribar a ser un veritable centre d'informació i de documentació obert principalment als veïns i veïnes dels barris d'aquest districte.

Aquesta publicació, fruit col·lectiu del treball del personal de l'Arxiu, és la clau que obra als investigadors i a la ciutadania les portes als fons documentals que l'Arxiu custodia, i mostra el gran potencial informatiu que durant més de vint anys de funcionament ha anat recollint.

En aquestes pàgines es presenta i es descriu el ric patrimoni documental que ha generat l'administració municipal a Sant Martí, des de finals del segle XVIII fins a l'actualitat, però també el produït per les entitats, les empreses, les associacions i els veïns i veïnes que formen el teixit social del districte.

Documents antics i moderns, escrits sobre paper, manuscrits, mecanografiats o llegibles per ordinador, en fotografia, vídeo o casset coexisteixen en el nostre Arxiu, dipositari en última instància de la memòria de Sant Martí.

L'Arxiu ha estat, des que es va crear, un centre de dinamització de la memòria històrica i, alhora, la garantia que té el ciutadà, en dipositar-hi els seus documents, que seran degudament conservats. El patrimoni documental constitueix un dels testimonis fonamentals de la trajectòria històrica i d'identitat de qualsevol territori, i en aquest cas de Sant Martí. Els documents que l'integren constitueixen, així, una herència insubstituïble que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures.

Per aquest motiu us animo que hi participeu i que dipositeu a l'Arxiu aquells testimonis de l'activitat política, social, cultural, econòmica i humana de Sant Martí que faran possible que l'Arxiu, a més de conservar la documentació municipal, també aculli la produïda pel teixit social i associatiu de Sant Martí com a element enfortidor de la memòria i la identitat dels nostres barris.

Francesc Narváez i Pazos

Regidor del Districte de Sant Martí

La Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí, realitzada per Núria Bosom, Olga Martín i Montserrat Sintés, presenta un contingut informatiu que esdevé un exemple paradigmàtic de l'evolució dels arxius de districte en els seus gairebé vint anys d'existència. Així, de la seva lectura se'n desprenen una sèrie de consideracions que comentaré breument. En primer lloc, les referides al seu origen. L'Arxiu Municipal del Districte va néixer en primera instància del desig d'un grup de veïns per recuperar i difondre la història de l'antiga vila, i ja a la primeria dels anys vuitanta del segle passat es va començar a treballar en un espai provisional a la mateixa seu del Consell del Districte per aplegar tota la documentació pública i privada que corria perill de desaparèixer. L'any 1985, abans de la constitució oficial dels arxius de districte, Sant Martí ja es dotava d'una primera guia de l'arxiu gràcies a l'esforç de Lina Ubero i Badia. Poc després, i sota el guiatge de Glòria Mora, l'arxiu es traslladà a l'antiga masia de la Torre del Fang i, finalment, el 1994, ja amb Núria Bosom a la direcció, es traslladà a l'actual seu. Aquest moviment pioner de constitució de l'arxiu va coincidir amb les iniciatives endegades a les Corts, Sants o Sant Andreu, on la iniciativa veïnal esperonà la decisió municipal de formalitzar la creació d'una xarxa d'arxius que es distribuïssin pel territori i que potenciessin l'aleshores naixent procés de descentralització. Segonament, l'Arxiu Municipal de Sant Martí fou també capdavanter en la política de recuperació de fons documentals de caràcter privat, amb la voluntat de diversificar les fonts d'informació i propiciar una recerca de qualitat. La integració a l'Arxiu de la documentació d'entitats i associacions tan rellevants com la Formiga Martinenca o la Flor de Maig i la constitució d'un notable fons d'imatges esdevingueren actuacions que han tingut el seu paral·lelisme en bona part dels arxius de la xarxa. El nucli embrionari de l'Arxiu ha esdevingut, amb el pas del temps, i gràcies a un esforç sostingut, una institució d'informació i recerca de primera magnitud. Al llarg de les pàgines de la Guia es pot copsar l'organització sistemàtica assolida en els fons públics i privats i, sobretot, l'esforç a descriure cada secció documental amb detall per tal d'afavorir la recerca d'informació per part dels ciutadans. Així, el ciutadà encuriós o el recercador professional trobaran un munt d'informació que abraça des de l'any 1740 fins a l'any 1999 i que té en compte de manera seqüencial informació sobre els fons municipals, els fons judicials, els fons privats (21 empreses, 9 entitats i 5 personals), així com de col·leccions de documents textuais, gràfics, cartogràfics i en imatge i so, en un nombre total de més de 32.000 unitats i en un arc cronològic que s'inicia l'any 1699 i es clou el

2004. La Guia també descriu sumàriament el contingut de la Biblioteca i relaciona exhaustivament les 363 capçaleres de publicacions periòdiques que s'han pogut anar recuperant i que comencen l'any 1873.

Tot aquest esforç de sistematització pren la seva veritable dimensió en la mesura que aquesta guia sigui difosa i emprada pels ciutadans amb finalitats administratives, informatives i culturals, atès que reflecteix a bastament la voluntat de l'Arxiu d'esdevenir un servei integrat, donant continuïtat i coherència descriptiva als documents històrics i administratius.

En els darrers anys l'Arxiu de Sant Martí ha assolit una incidència ciutadana creixent, centrada en tres tipologies d'usuaris que ara, de ben segur, s'incrementaran en comptar amb un instrument d'informació ampli, sistemàtic i complet. En primer terme, els ciutadans que necessiten dades d'expedients que els són útils per resoldre assumptes personals de tipus administratiu. Segonament, els estudiosos professionals que han reeixit en propiciar una producció historiogràfica d'alta qualitat impensable sense un arxiu ordenat i accessible. En darrer terme, els estudiants i els docents que poden aprofitar tot el potencial pedagògic dels documents en la formació en l'àmbit, sobretot, de les ciències socials. En aquest sentit, val a dir que l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí ha esdevingut una institució capdavantera i de referència al nostre país en les accions de divulgació i dinamització cultural mitjançant la formalització d'un ambiciós programa d'activitats adreçades al món de l'ensenyament.

S'ha dit sovint que els arxius són informació, memòria, identitat i coneixement. Enguany, en el marc d'un districte sotmès a un notable procés de transformació urbanística, econòmica i social, celebrem la publicació de la Guia com una aportació decisiva en el debat entre innovació i identitat, amb la convicció que aquesta aposta per afavorir l'accés a la informació esdevé una aportació fonamental a un moment històric per a tota la societat de Sant Martí i de la ciutat de Barcelona.

Ramon Alberch i Fugueras
Subdirector general d'Arxius
Generalitat de Catalunya

5	Presentació
7	Pròleg
13	Fitxa tècnica de l'Arxiu
17	Sant Martí de Provençals, de poble a districte
27	Els Barris
39	L'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí
45	Quadre d'organització de fons
47	Fons i col·leccions
49	1. Fons municipals
49	1.1 Fons de l'Ajuntament de Sant Martí de Provençals
80	Índex del fons
89	1.2 Fons Municipal del Districte de Sant Martí
103	Índex del fons
105	2. Fons judicials
105	2.1 Fons del Jutjat de Pau de Sant Martí
109	3. Fons privats
109	3.1 Empreses
125	3.2 Entitats
133	3.3 Personals
137	4. Col·leccions
137	4.1 Textuals
142	4.2 Gràfiques
158	4.3 Imatge i so
165	Biblioteca
169	Hemeroteca
189	Objectes d'interès històric dipositats a l'Arxiu
193	Altres fons documentals d'interès
197	Publicacions de l'Arxiu
203	Bibliografia sobre Sant Martí

Fitxa tècnica de l'Arxiu

Adreça

Av. Bogatell, 17
08005 Barcelona

Telèfon

93 221 94 44

Fax

92 221 94 21

Correu electrònic

amdsm@mail.bcn.es
<http://www.bcn.es/arxiu/santmartí>

Horari d'atenció al públic

De dilluns a divendres de 9 a 14 h

Accessos

Metro: línia 4, estacions Bogatell i Ciutadella; línia 1, estació Marina
Autobusos: línies 14, 36, 41, 71 i 92

Serveis

Assessorament tècnic personalitzat en la consulta dels fons documentals

Consulta de fons especialitzats en l'àmbit del territori de Sant Martí: municipal, empreses, entitats, particulars, etc.

Assessorament a entitats sobre l'organització dels seus fons i col·leccions

Tallers i visites dramatitzades a l'Arxiu dirigides als centres docents

Visites concertades a l'Arxiu per a grups organitzades

Participació en activitats de difusió del patrimoni documental: publicacions, exposicions, itineraris, etc.

Informació històrica sobre esdeveniments, personatges i llocs de Sant Martí

Biblioteca i hemeroteca especialitzada sobre Sant Martí

Informació general de manera presencial, per telèfon, per fax i per correu electrònic

Reproducció de documents en diferents formats i mitjans

Préstec per necessitats administratives municipals

Consulta

Lliure

Directora

Núria Bosom Palau

**Sant Martí de Provençals,
de poble a districte**

Els orígens d'un poble petit i un hàbitat dispers

Sant Martí era un ampli territori gairebé deshabitat, situat als afores de la muralla de Barcelona. S'estenia des del nord fins al riu Besòs i des del mar fins a la muntanya del Carmel. En aquells temps, la línia de costa estava més reculada, i gran part del que ara són els barris del Poblenou i Besòs o bé eren maresmes insalubres o bé aiguamolls i llacunes, que constituïen un perllongament natural del delta del riu Besòs. És així com al llarg dels segles, amb el retrocés de la línia de costa i l'acció humana, la seva superfície augmentà fins a arribar a les 1.338 hectàrees i esdevenir un dels pobles més extensos del Pla de Barcelona.

Aquest fet, però, comportà durant molts anys un entrebanc perquè es vertebrés com un nucli homogeni, tant pel que fa al seu territori com al poblament o l'activitat econòmica (Caballé i Esteve, 1997).

La recerca etimològica de «Provençals» ha generat força interpretacions, entre les quals hi ha la que relacionà erròniament aquest terme amb els comtes de Provença, Ramon Berenguer III i Dolça de Provença (segle XI), atès que es creia que estiejaven en el mas conegut com la Torre del Fang (Clot, 228). Avui es considera com a vàlid que l'origen es remunta a l'època del domini romà sobre el Pla de Barcelona. Els romans anomenaven *ager publicus* o *ager provincialis* (camp provincial) les terres de conreu properes a les seves colònies, les quals estaven destinades a proveir d'aliments la

La Torre del Fang, mas del segle XVI, [1910].

ciutat. Hem de suposar que aquest *ager provincialis* és un precedent del futur municipi de Sant Martí, nascut arran d'una comunitat camperola lligada a l'explotació agrícola. Amb el temps, aquest terme llatí va evolucionar fins a l'actual topònim de «Provençals» (Bofarull y Sans, 1889).

El primer document conegut que fa referència al terme «Provençals» data de l'any 989. Es tracta d'una escriptura notarial que certifica la permuta d'unes terres, per part de Bonafília, l'abadessa del monestir de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona, arran de la necessitat de disposar de numerari per tal de poder restaurar el seu monestir després del saqueig de Barcelona pel cabdill musulmà d'Almansor (985).¹ Amb aquest contracte, la comunitat monàstica va bescanviar un tros de terra que tenia al territori de Provençals, situat a l'indret de Calvera —terreny àrid entre la riera d'Horta i el riu Besòs—, per una vinya, a més del pagament de trenta sous que van emprar per a la restauració del monestir (Bofarull y Sans, 1889).

La construcció d'una petita capella romànica consagrada a Sant Martí de Tours acabà de configurar el nom de Sant Martí de Provençals. Aquesta església —avui al barri de la Verneda— depengué de la de Sant Andreu del Palomar fins a l'any 1052, moment en què l'església, juntament amb la terra on estava edificada i la peça de terra que estava al seu contorn, passà a agregar-se a la jurisdicció parroquial de Santa Maria del Mar (Bassegoda i Musté, 1971).

Al voltant de l'església (avui anomenada església de Sant Martí Vell) es constituí en època feudal una sagrera, que és

¹ Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Cancelleria, Ramon Borrell II, pergami núm. 44, 989.

Església de Sant Martí Vell, 1912.

un espai sagrat que protegia persones i béns, de tota mena d'agressions, en un radi de 30 passes i que és l'origen de l'actual barri de la Sagrera, al districte de Sant Andreu. Al costat d'aquesta església també s'edificaren algunes masies, configurant un conjunt que durant molts segles va ser l'únic punt de referència de la població martinenca, tot i que mai no arribà a tenir una autèntica fisonomia de poble. Fins al segle XVIII, les poques masies que hi havia es van disposar al llarg dels camps, ben organitzades al voltant de les vies de comunicació de l'època, seguint els antics camins i respectant el traçat de les rieres i les sèquies que vertebraven el territori. Aquesta disposició determinà una estructura poblacional de Sant Martí dispersa, caracteritzada per l'absència de cap nucli de població concentrat important (Caballé i Esteve, 1997).

L'any 1310, en un reial precepte de Jaume II, es defineixen els límits del territori extramurs, de Barcelona, conegut com a «hort i vinyet», que comprenia els límits de les jurisdiccions de les parròquies de Barcelona i els seus ravals i incloïa els de les parròquies foranes de Sant Martí de Provençals, Sant Vicenç de Sarrià i Santa Maria de Sants (Bassegoda i Musté, 1971).

Durant l'edat mitjana hi havia una gran concentració de terrenys aïllats en mans de grans propietaris i famílies benestants, com ara la comunitat de religioses del monestir de Sant Pere de les Puel·les, la família Vivas de Provençals i el comte Mir. Així mateix, sabem que la gran majoria dels camperols del territori de Provençals treballaven per compte propi i tenien plena possessió de les seves terres com a aloers. Prop de la parròquia de Sant Martí, la terra era molt fèrtil i «s'hi donava l'horticultura, l'arboricultura i la viticultura; era terra al·luvial que s'adaptava perfectament a les tècniques culturals de l'època, on la irrigació era possible i l'aigua dolça es trobava en abundància. Per tot això no era necessària gran quantitat de terra per al manteniment d'una família» (Marugan i Vallvé, 1989). En altres indrets també hi havia explotacions de secà (ordi, cereals i vinya). El pas de la Sèquia Comtal, que transportava l'aigua del riu Besòs des de Montcada fins a Barcelona, afavorí el cultiu de productes de l'horta i el conreu de regadiu (verdures, hortalisses, arbres fruiters, etc.). Construïda al segle X pel comte Mir, la Sèquia o Rec era un antic canal que va servir primer per regar i abastir d'aigua i, posteriorment, per a l'activitat industrial. La presència d'aigua també comportà la construcció de molts molins fariners en aquest indret que aprofitaven els salts d'aigua (els actuals barris del Clot i la Sagrera). Mentrestant, les zones properes al mar continuaven sent pantanoses i estèrils.

A finals del segle XVII, Sant Martí de Provençals continuava caracteritzant-se per tenir un hàbitat dispers i escàs i per ser, bàsicament, un lloc de pas (camps de pastura, comerç marítim i pesca, entrada estratègica d'exèrcits forans per atacar Barcelona, boscos de pràctica de caça per als nobles de la cort barcelonina, etc.). De fet, hem d'esperar al segle XVIII perquè el municipi martinenc, igual que la resta de pobles del Pla de Barcelona, adquireixi plena consciència de la seva personalitat diferenciada i es consolidi com a poble.

Amb la caiguda de Barcelona (1714) en mans de les tropes de Felip V i la implantació del Decret de la Nova Planta (1716), el nucli originat al voltant de la parròquia de Sant Martí, que ja tenia una identitat pròpia, va passar de ser una parròquia sufragània de la de Santa Maria del Mar a ser un municipi independent del Pla de Barcelona.

El pas d'un nucli rural a un poble industrial i obrer

El fort creixement demogràfic de la ciutat de Barcelona durant el segle XIX va permetre incorporar l'agricultura martinenca, fins aleshores bàsicament de subsistència, dins dels circuits comercials, a partir de la introducció de noves tècniques agrícoles i cultius i la dessecació de terrenys pantanosos de la franja marítima. Aquest canvi propicià un dels esdeveniments més importants d'aquest període: l'increment demogràfic de Sant Martí de Provençals, fins al punt que entre els anys 1717-1787 la seva població pràcticament es multiplicà per deu i passà dels 177 als 1.715 habitants. Molta població immigrant arribava a Sant Martí atreta per l'oferta laboral que generava l'agricultura i la incipient manufactura tèxtil (Arranz, 1982).

Arribats al segle XIX assistim a un dels capítols més importants dins de l'evolució política, econòmica, social i cultural del territori de Sant Martí, primer com a poble independent i després com a municipi de Barcelona. En aquest moment es produeix el canvi més substancial de la seva història: passa de ser un poble eminentment agrícola a convertir-se en el segon nucli industrial de Catalunya i un dels més importants de l'Estat espanyol, gràcies al seu paper hegemònic en la branca d'acabats (estampats, tints i aprests), però també en la fabricació de teixits de cotó. Així ho sostenia i emfatitzava, l'any 1888, José Suñol Gros, algtzgir de l'Ajuntament de l'antic municipi, en la seva *Guía de San Martín de Provensals* (1888):

«Considerado únicamente bajo su aspecto fabril y mer-

cantil, y sin quitarle nada de su importancia agrícola, es sin disputa este pueblo uno de los primeros centros de negocios de España y el más principal de Cataluña. No hay más que contemplar a determinada distancia las negras masas de humo que continuamente desprenden sus espesas, al parecer sembradas, chimeneas, para comprender la importancia de su fabricación y la incansable actividad de sus habitantes. Es el pueblo fabril e industrial por excelencia, gracias a su fabricación y a su industria. Tienen ocupación en él infinidad de operarios de ambos sexos de la capital y pueblos vecinos a los que éste comunica de este modo parte de la vida y animación que le es propia, contribuyendo notablemente a su prosperidad. Por ella, sin duda, ha merecido el calificativo de *Obrador de Barcelona*.»

Durant segles, les característiques geogràfiques de la façana marítima de Sant Martí havien estat una amenaça no tan sols per al creixement dels camps de conreu i pastures, sinó també per a la mateixa presència humana, alertada contínuament per epidèmies. A partir dels segles XVIII i XIX, aquesta mateixa disjuntiva va esdevenir un avantatge geogràfic per al seu desenvolupament industrial. D'aquesta manera, durant l'últim terç del segle XVIII, els barris del Poblenou —les zones conegudes com la Granota i el Joncar— i la Llacuna foren ocupats per les primeres indústries manufactureres de teixits de cotó (fàbriques d'estampats i prats d'indianes).

A mitjan segle XIX, Barcelona s'havia convertit en el centre industrial i comercial més important de Catalunya i en un focus d'atracció per als immigrants d'arreu. Aquests esdeveniments van provocar una saturació demogràfica i urbanística total del «cap i casal» de Catalunya. L'arrencada de la indústria a Sant Martí es va produir entre el 1847 i el 1861, arran de la prohibició (1846) de l'Ajuntament de Barcelona de construir més fàbriques a l'interior de la ciutat emmurallada i evitar les molèsties que generaven. L'existència d'una infraestructura preindustrial possibilità que els industrials, tendint a la concentració, instal·lessin les seves fàbriques de teixits bàsicament agrupades al Clot (per la presència del Rec Comtal), a la Sagrera (aleshores territori martinenc) i majoritàriament al barri del Taulat (aprofitant la bona situació d'unes terres planes i riques d'aigua subterrània al Poblenou).

D'aquesta manera, Sant Martí de Provençals, i en concret la seva façana marítima, esdeingué un territori estratègic per cobrir les necessitats d'expansió i gestió de la ciutat de

Barcelona, tot donant cabuda a una massa de població industrial i a una indústria necessitada d'espais lliures. Els avantatges que ofería Sant Martí per a l'establiment de les noves indústries eren diversos: aigua abundant, terrenys barats, absència d'un impost per a la construcció d'indústries i bona comunicació amb Barcelona, com també la proximitat al port i el pas d'una xarxa incipient de comunicacions ferroviàries (Mataró i Granollers) que facilitava l'arribada de primeres matèries (cotó i carbó). A canvi, la instal·lació de les fàbriques va desplegar un seguit d'efectes positius sobre la zona. La utilització de l'aigua per part de les calderes de vapor provocà el dessecament, el sanejament i l'ampliació del sòl, amb la qual cosa es posà fi a les febres intermitents que el feien poc habitable (Nadal i Tafunell, 1992).

Les necessitats de la incipient indústria van accelerar el procés de creixement demogràfic de Sant Martí i la consegüent construcció de nous habitatges per als obrers prop de les fàbriques. La industrialització no tan sols comportà la urbanització d'un medi rural, sinó que també canvià el substrat social de l'antic Sant Martí. A poc a poc, els agricultors, els pescadors, els caçadors i els ramaders van anar sent rellevats per un nou grup social: la classe obrera. Sant Martí es convertí en un veritable complex de fàbriques, tallers i magatzems que ofería feina no tan sols als habitants del poble, sinó també a molts treballadors de Barcelona i la rodalia, fins al punt que va acabar atraient l'atenció de la resta de Catalunya i, més tard, de l'Estat espanyol. Si resseguim la *Guía de San Martín de Provensals*, de José Suñol Gros, hi trobem que l'any 1888 hi ha registrades 243 fàbriques (de les quals 152 eren al Poblenou) i 2.463 edificis. En aquell moment ja tenia més de 26.000 habitants, dels quals tan sols una quarta part eren autòctons, i la resta eren nousvinguts. Sant Martí fou el poble del Pla de Barcelona que va experimentar un creixement més gran.

L'any 1897 (decret de 20 d'abril), Sant Martí de Provençals va perdre la seva autonomia administrativa com a municipi en ser annexionat a Barcelona.

L'adveniment de la democràcia i el districte de Sant Martí

L'actual districte de Sant Martí va ser creat l'any 1984 a partir del procés de descentralització política i administrativa que l'Ajuntament de Barcelona inicià l'any 1979 amb les pri-

meres eleccions democràtiques. Aquest fet originà l'actual divisió territorial de la ciutat en deu districtes, els quals es corresponen —a grans trets— amb els antics municipis històrics del Pla de Barcelona i la Barcelona històrica: Ciutat Vella, Eixample, Sants-Montjuïc, Les Corts, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia, Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí. Aquesta divisió comportà gestionar amb més eficàcia els serveis municipals de la ciutat, des d'un doble vessant: apropar els ciutadans a la decisió política i potenciar els barris del territori com a eixos vertebradors de la vida associativa i la participació ciutadana.

Els Barris

El Clot

Situats al nord del districte de Sant Martí, el Clot i el Camp de l'Arpa són dos barris que tot i les característiques que els defineixen formen una unitat històrica.

El Clot és un dels barris més antics i consolidats de Sant Martí. El seu nom deriva de la paraula *cròs*, que significa «fons» i que fa referència a terres de conreu situades en fondals. En època medieval era conegut amb el nom de *Clotum de Melis* (Clot de la Mel), per la presència d'explo-tacions de ruscós d'abelles. Aquesta partida rural era molt rica gràcies a les hortes i als molins que s'establiren aprofitant el pas de la Sèquia Comtal, i proveïa de queviures la ciutat de Barcelona, sobretot amb la producció de mel de gran qualitat.

Durant els segles XIV i XV, a banda i banda del carrer Major del Clot (eix principal i continuació natural de la carretera de Ribes i de Sant Andreu), s'hi van aixecar habitatges, botigues i tallers artesanals, i s'inicià la consolidació del Clot com a nucli poblacional. També hi havia una petita capella i un hostal.

El caràcter rural d'aquesta zona es va mantenir fins al segle XIX, moment en què s'hi van instal·lar les primeres farineres, seguides per les indústries tèxtils, les adobaries, les bòbiles i les químiques, entre altres. A finals del segle XIX, el barri s'havia convertit en un assentament industrial i obrer, que es va acabar de consolidar urbanísticament amb la instal·lació de fàbriques, habitatges i la seu de «Ca la Vila». Aquest fet va comportar un augment molt important de llur població, la majoria procedent de la resta de Catalunya i de l'Aragó.

Un dels elements clau que han contribuït a dibuixar la imatge d'aquest territori ha estat el pas del tren. L'any 1854 va començar a circular la línia en direcció a França, i uns quants anys després, el 1861, la de Saragossa, que circulava per l'actual Meridiana. En època recent, les vies del tren van ser

Tren de vapor travessant
l'actual avinguda Meridiana,
26 d'octubre de 1848.

eliminades o soterrades (1964), però substituïdes per l'avinguda Meridiana —una via ràpida de sortida i entrada a la ciutat—, un fet que provocà la fragmentació del territori i la pèrdua de la seva identitat global. La desarticulació del Clot s'agregà amb el traçat del carrer d'Aragó i la Gran Via de les Corts Catalanes.

El Clot ha perdut, a poc a poc, el seu caràcter industrial i obrer, en desaparèixer les indústries. En contrapartida, gràcies a les reivindicacions veïnals i les actuacions municipals s'han pogut reconvertir alguns espais fabrils obsolets com a sòl residencial o com a espai públic per millorar els equipaments i l'urbanisme d'aquesta zona.

El Camp de l'Arpa

La part nord del territori martinenc —on es va estendre el nucli originari del Clot— era coneguda com el barri de Muntanya i estava formada pel Camp de l'Arpa i el Guinardó (avui al districte d'Horta-Guinardó). El seu caràcter agrícola i ramader es va mantenir fins a l'any 1845, data en què se sol·licita permís a l'antic Ajuntament de Sant Martí per construir-hi les primeres casetes. L'inici d'aquesta urbanització fou promogut per Maria Micaela de Borràs, viuda de Peguera, que era propietària d'un ampli solar. A canvi, suggerí al consistori martinenc que els quatre carrers que el vertebraven fossin batejats amb els noms de Joan de Peguera, Sant Miquel (actual Coll i Vehí), Verge del Carne (actual Freser) i Eterna Memòria.

El topònim de Camp de l'Arpa prové probablement de l'existència d'un dolmen en aquesta zona. Figura citat en un document de l'any 1037 del Cartulari de Sant Cugat, amb la forma *ad ipsa archa*, amb motiu d'una confrontació de límits. El nom actual és una deformació de l'original.

Des del punt de vista urbanístic, el Camp de l'Arpa es va resistir al Pla d'eixample d'Ildefons Cerdà aprovat l'any 1859. Els interessos dels propietaris del sòl i l'oposició dels membres del consistori van fer que la majoria de carrers nous s'estronquessin en arribar al barri. Per això, els carrers de Còrsega, Roselló i Provença moren a l'alçada del traçat del carrer de Rogent. Aquest fet ha permès mantenir vius alguns racons del segle XIX, com ara els passatges del Sospir, del Trinxant, del Pistó, etc., que proporcionen una imatge insòlita al començament del segle XXI.

El Poblenou

L'extensa zona sud i costanera de Sant Martí, que avui coneixem com el Poblenou, va ser durant molts segles una zona humida, amb llacunes i aiguamolls, on abundaven aus aquàtiques i migratòries. Eren terres on pràcticament no hi vivia ningú, atès que eren insalubres per a la presència humana. Més tard, la reculada de la línia de costa, gràcies a la dessecació i l'acció de l'home, va contribuir a guanyar aquestes terres al mar. Topònims com ara la Llacuna, el Joncar i la Granota ens evoquen al passat d'aquest paisatge pantanós i estèril.

Barcelona va aprofitar aquestes terres com a camps de pastures. I també va instal·lar-hi tots els serveis que la ciutat no volia: el llatzeret o «casa de quarantena», el Cementiri de l'Est o del Poblenou, el camp de pràctiques dels artillers de la guarnició de Barcelona (conegut com a Camp de la Bota), etc.

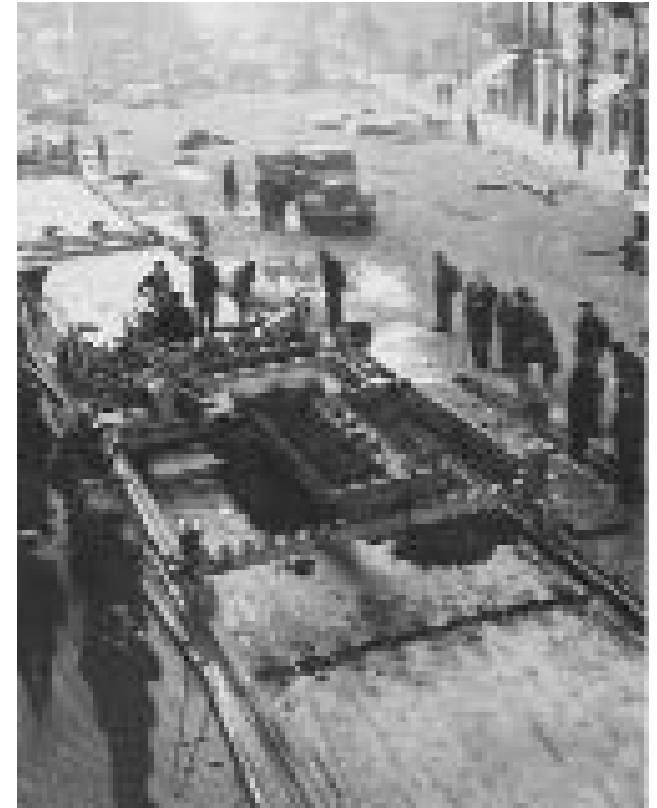
Amb el Decret de Nova Planta (1716), aquestes terres de pastures, de propietat pública, van ser confiscades i privatitzades per l'intendent reial, el qual aprofità les ofertes d'industrials que establiren els primers prats d'indianes i fàbriques d'estampats. L'adquisició de terres per part de la burgesia barcelonina, a un preu per sota del cotitzat a Barcelona, fou el primer pas cap a la conversió d'aquest terme en un centre industrial. Paral·lelament, molts empresaris de la zona van promocionar la construcció d'habitatges per a obrers i, d'aquesta manera, podien disposar de mà d'obra propera per fer funcionar les seves fàbriques.

El nucli del Taulat —dit així per les peces de terra de conreu que hi havia en aquesta zona als segles XVII i XVIII— fou el primer eix vertebrador del nou barri industrial. En aquest barri s'hi concentraven nombroses instal·lacions industrials i s'aixecaren les primeres cases que envoltaven el Cementiri de l'Est. Ja cap a finals del segle XIX, l'actual carrer de Pere IV (antiga carretera de França o camí ral de Mataró) allotjava pràcticament la meitat dels establiments tèxtils, seguida pels carrers de Sant Joan de Malta, Marià Aguiló (aleshores carrer de Sant Pere) i Ferrocarril. Amb l'enderroc de la Ciutadella borbònica (1869) s'alliberà un gran espai que aviat va ser ocupat per les fàbriques, creant una concentració industrial al passeig del Cementiri (futura avinguda d'Icària).

Durant el darrer terç del segle XIX, el barri del Poblenou es convertí en el principal nucli industrial i de població de Sant Martí. Això fou motiu de disputa amb el Clot, fins aleshores el barri més antic, ric i consolidat del municipi. El seu caràcter eminentment fabril va atreure ràpidament una allau de població procedent d'altres zones.

A les vigílies de l'annexió, a banda de la Llacuna i el Taulat, es podien distingir diverses barriades amb personalitat pròpia al Poblenou. El fort creixement demogràfic va fer proliferar barris de barraques com ara el Somorrostro, Pequín i el Transcamentari, alguns dels quals no van desaparèixer fins passada la segona meitat del segle XX. Molts valencians s'es-

Obres de pavimentació del carrer de Pere IV al Poblenou, 1966.

tabliren al barri de la Plata, on treballaven de boters. Prop del Bogatell i del Cementiri de l'Est s'hi assentà molta gent procedent de Castelló. Cal destacar també la presència d'altres immigrants de l'estranger, que van donar origen a barris com ara el de Pequín (als límits del Poblenou amb Sant Adrià de Besòs), format —segons diuen— per famílies xineses que havien emigrat de les Filipines l'any 1870. Als voltants de la fàbrica Can Girona (MACOSA), al carrer de Bac de Roda a banda de mar, també es van instal·lar a viure enginyers industrials d'origen francès que havien participat en el muntatge d'aquesta fàbrica. És per això que aquesta zona del Poblenou fou denominada la França Xica.

A partir dels anys seixanta es va iniciar l'èxode de moltes indústries fora del Poblenou, cosa que va deixar pas a grans solars desocupats i a la instal·lació d'agències de transports, locals musicals i habitatges taller tipus *loft*.

La nominació de Barcelona per organitzar els Jocs Olímpics de l'any 1992 va accelerar el procés natural de desindustrialització. El 27 de juliol de 2000 s'aprovà definitivament la modificació del Pla general metropolità del 1976, ara qualificat com a «districte d'activitats 22@bcn», per permetre l'ús residencial en un sòl industrial. Amb aquesta iniciativa, l'Ajuntament de Barcelona vol impulsar en el sector activitats industrials i econòmiques emergents, no contaminants i sostenibles, relacionades amb les noves tecnologies de la informació i la comunicació, per tal de renovar el teixit industrial i millorar-lo. Es tracta d'una intervenció urbanística de gran envergadura (afecta unes 200 hectàrees equivalents a 117 illes de l'Eixample), la més important de Barcelona i de gran transcendència pel que fa al futur del Poblenou, que esdevindrà un centre d'innovació i desenvolupament tecnològic.

La Villa Olímpica o Nova Icària

En una antiga zona industrial i residencial del Poblenou, anomenada Icària, es va construir la Vila Olímpica per allotjar-hi els atletes participants als Jocs Olímpics del 1992. La transformació en barri residencial, sota la direcció de l'equip Bohigas-Martorell-Mackay-Puigdomènech, va representar la recuperació del litoral barceloní per a tota la ciutat, amb les seves platges i els seus parcs.

La Verneda

El territori que avui coneixem amb el nom de la Verneda fa referència a un bosc d'arbres de verns, que s'estenia als marges del riu Besòs i que avui està situat al nord del districte de Sant Martí, als límits de Barcelona amb Sant Adrià de Besòs.

En aquest barri es troba el nucli originari de l'antic poble de Sant Martí de Provençals, nascut al voltant d'un temple dedicat a Sant Martí de Tours, precedent de l'actual església que encara conserva elements arquitectònics gòtics del segle xv. L'indret ha preservat alguns dels edificis més emblemàtics del patrimoni arquitectònic martinenc i que testimonien el conjunt rural de la Verneda: l'església de Sant Martí Vell i els tres masos que l'envolten (Can Planas, Ca l'Armó i Can Cadena). Al costat de l'església hi havia hagut l'antiga casa consistorial —que utilitzà les dependències de

la rectoria fins al segon terç del segle XIX—, l'antic cementiri del poble de Sant Martí —traslladat l'any 1924 al de Sant Andreu—, el jutjat de pau i la presó.

L'agricultura fou l'activitat fonamental de la Verneda durant molts segles, fins al punt que la industrialització no n'alterà el paisatge agrícola. Aquest paisatge es mantingué pràcticament intacte, llevat d'alguna fàbrica que s'erigí entremig de les grans extensions de conreu.

No va ser fins a la dècada dels anys cinquanta del segle XX que la seva fisonomia canvià radicalment per aixopugar la gran demanda d'habitatge obrer, generada arran de l'arribada massiva d'immigrants a la Barcelona industrial: un primer grup d'habitatges, impulsat pel Patronat Municipal de l'Habitatge, a la zona de Via Trajana; dos grups més, a banda i banda del carrer de Guipúscoa, promoguts per la Caixa de Pensions i l'Obra Sindical del Hogar (OSH), i, finalment, l'aprovació del Pla de Llevant Nord (1956) —que també afectava els barris del Besòs— van accelerar la urbanització dels carrers i la multiplicació de polígons i grans blocs d'habitatges que caracteritzen avui la Verneda com a barri residencial obrer.

Amb poc menys de vint anys va sorgir un barri amb una alta densitat població i d'edificis —moltes vegades deficientment construïts— i totalment mancat d'equipaments, serveis de tota mena i xarxes de comunicació amb la ciutat. La urbanització del Parc de Sant Martí (1985-1990) va posar fi a la barriada de barraques de la Perona, que havia originat moltes tensions entre els veïns. Avui, gràcies a les reivindicacions veïnals i a la democratització dels poders públics, aquest barri ha experimentat una gran renovació i una millora en molts aspectes, des de la construcció d'equipaments (mercats, centre cívic, etc.), l'enjardinament (places i parcs), l'arribada del metro (línia 2) i la transformació en rambla del carrer de Guipúscoa —antigament una via ràpida— fins al futur cobriment de gran part de la Gran Via.

Els barris del Besòs

Situats a l'extrem nord-oest de la ciutat de Barcelona, el territori que avui ocupen aquests barris, amb personalitat diferenciada, era conegut popularment com el Bosquet de Sant Martí. A principis del segle XX, els seus terrenys agrícoles enca-

ra eren regats per les sèquies de la Madriguera i de la Veneda (restes d'un antic braç del Besòs que desembocava al Camp de la Bota). Aquesta zona rural, però, canvià totalment amb la domesticació del riu Besòs i la riera d'Horta.

De manera semblant a la Veneda, el **sud-oest del Besòs** fou

Polígon d'habitatges del sud-oest del Besòs en construcció, 1960 (autor: Brangulí).

construït entre el 1960 i el 1968, fruit de la necessitat de donar una resposta urgent —per part de l'Administració pública— al gran dèficit d'habitatges que hi havia en aquella època a Barcelona i que era insuficient per absorbir l'onada immigratòria dels anys cinquanta. El resultat d'aquesta política urbanística fou un conglomerat de polígons integrats per blocs de gran alçària, moltes vegades associats a habitatges barats i de mala construcció, i totalment mancats de serveis. Fa poc temps, el barri ha iniciat una regeneració que l'ha dignificat. La urbanització de la rambla de Prim (1982-1992), llargament reclamada per l'associacionisme veïnal, ha vertebrat el barri amb un espai lúdic concebut com un parc lineal. La celebració del Fòrum Barcelona 2004, com a punt de trobada de totes les cultures del món, ha contribuït enormement a aquesta transformació. La prolongació de la façana marítima, el complex de Diagonal-Mar, els habitatges del Front Marítim i l'obertura de la Diagonal han estat un seguit d'operacions que han comportat canvis decisius en l'estructura urbanística de l'àmplia zona del nord-est de la ciutat de Barcelona.

En el rectangle format per la Gran Via, el carrer de Llull, la rambla de Prim i el carrer de Maresme va néixer entre els anys 1956 i 1964 un altre barri que duu el nom d'aquest últim carrer. Aquest cop, però, la resposta a la gran demanda d'habitatges de l'època va venir donada des de la

iniciativa privada (immobiliàries i cooperatives). Els primers blocs del **barri de Maresme** es van començar a construir enmig del que eren encara uns fèrtils camps d'hortalisses, al marge de cap previsió urbanística i serveis públics. La resposta a les necessitats dels veïns i les veïnes va venir de la seva pròpia capacitat d'organització i lluita. El moviment veïnal dels anys setanta i vuitanta va impulsar els primers serveis escolars del barri, l'enllumenat dels carrers i l'asfalt dels carrers. Va haver d'esperar, anys més tard, per aconseguir la urbanització i la construcció d'infraestructures a la zona i els primers equipaments públics.

Situat avui a l'anomenat eix Prim (antiga riera d'Horta), per sota de la Gran Via i molt proper a la Veneda, trobem el **barri de la Pau**. Company de lluites amb els barris del sud-oest del Besòs i de Maresme, el polígon d'habitatges de la Pau va ser construït en uns camps per l'Obra Sindical del Hogar i inaugurat pel general Franco l'any 1966, per commemorar els actes de la campanya «25 años de paz» després de la Guerra Civil. Les accions veïnals de la Pau per aconseguir un barri digne s'han prolongat durant diverses dècades a causa dels defectes constructius i l'aluminosi, les connexions amb la xarxa de clavegueram, la manca d'equipaments i de zones verdes i la deficiència de serveis en general.

El Parc

Situat entre el Parc de la Ciutadella (carrer de Wellington) i el carrer de la Marina, aquest territori va néixer a cavall dels termes municipals de Barcelona i Sant Martí de Provençals. Durant molt de temps es va caracteritzar per ser una zona industrial i de serveis, que va esdevenir residencial a partir de la dècada dels anys setanta, amb la construcció massiva d'habitatges.

**L'Arxiu Municipal
del Districte
de Sant Martí**

L'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí s'inaugurà oficialment el novembre del 1982. L'any 1979, el Consell Municipal de Districte va iniciar la recuperació de l'arxiu administratiu de l'antic municipi de Sant Martí —que s'havia conservat en el mateix edifici consistorial de Ca la Vila—, i el dotà amb un pressupost especial per emprendre un primer tractament i inventari d'aquesta documentació. D'aquesta manera es va fer realitat la voluntat de les entitats i els veïns de Sant Martí de tenir un arxiu històric, que, tanmateix, calia organitzar per posar-lo a l'abast dels investigadors i els ciutadans en general, amb la finalitat de promoure la història local del municipi.

Amb l'aprovació del Projecte d'ordenació d'arxius de l'Ajuntament de Barcelona (1988), l'Arxiu inicia una nova etapa i esdevé l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí (AMDSM). Aconseguir el reconeixement oficial com a servei municipal, es constitueix com un nucli orgànic dins de l'organigrama del Districte, dependent de la Secretaria Tècnica Administrativa, i passa a custodiar també la documentació generada per les oficines del Consell Municipal de Districte. Deixa de ser un arxiu únicament històric per convertir-se en un arxiu unitari amb una doble funció: la gestió de l'arxiu administratiu i l'arxiu històric del Districte (conservació definitiva). Aquest canvi va respondre a una triple

—
Sala de consulta i biblioteca
de l'AMDSM, 2005 (autor:
Pep Parer).

necessitat. En primer lloc, dotar el districte amb un equipament cultural destinat a custodiar la documentació i preservar les arrels històriques i col·lectives d'aquest antic terme. En segon lloc, absorbir l'augment de la documentació municipal produïda pel Districte, a partir de les transferències atorgades per l'Ajuntament de Barcelona i la seva gestió, com a conseqüència de la descentralització administrativa i la participació ciutadana. I en tercer lloc, contribuir a l'eficàcia de la gestió pública, dotant la ciutat amb un sistema arxivístic que permetés la gestió i la preservació dels fons documentals i, a la vegada, facilités l'accés a la informació continguda, tant per part de l'administració com de la ciutadania.

Integrat dins del sistema arxivístic municipal de l'Ajuntament de Barcelona, l'AMDSM es regula jurídicament per les *Normes reguladores de l'organització i el funcionament del sistema municipal d'arxius* (10 de desembre de 1990) i s'estructura segons la *Instrucció relativa als arxius municipals de districte* (2 de juliol de 1991), aprovades per sengles decrets d'alcaldia.

Seguint el procés de modernització iniciat l'any 1988, i amb l'objectiu d'establir les bases d'un sistema arxivístic que permetés actuar sobre tot el cicle de vida de la documentació generada per l'Ajuntament de Barcelona, l'any 1998, a partir de la *Instrucció relativa al sistema d'administració integral de la documentació i dels arxius de l'Ajuntament de Barcelona*, s'inicia la conceptualització del sistema de gestió documental conegut amb el nom de sistema AIDA (administració integral de documents i arxius). L'AIDA és un sistema que permet uniformar i normalitzar el tractament tècnic de la documentació dins de tots els òrgans municipals, sense excepció, independentment de l'edat dels documents, per tal de millorar la gestió documental i la informació, controlar-la i recuperar-la.

El sistema d'administració integral de documents i arxius es defineix amb els instruments següents: els quadres de classificació, el mètode de descripció documental i el mètode d'avaluació, la valoració, el calendari de conservació i l'accés.

Avui, l'AMDSM és l'òrgan encarregat de recollir, conservar, classificar, ordenar i fer accessibles els fons documentals que custodia generats pel Consell Municipal del Districte, els derivats de les transferències assignades al Districte i la documentació històrica de l'antic municipi de Sant Martí de

Provençals (1740-1897), i la documentació en qualsevol suport (textual, gràfic, cartogràfic i fotogràfic) que els ciutadans i les entitats hi vulguin dipositar a través de donacions o cessions. Disposa, també, d'un servei de biblioteca i hemeroteca especialitzades en història local i administració municipal.

Així mateix, l'AMDSM s'ocupa de la conservació i la recuperació del patrimoni documental que generen les associacions, les empreses, les escoles i els veïns de l'antic terme i de l'actual districte; de la conservació de la toponímia genuïna i, també, de l'organització d'activitats de difusió cultural i de coneixement de l'entorn. També treballa amb la comunitat escolar oferint una programació anual d'activitats pedagògiques adreçades als diferents nivells educatius.

L'AMDSM és una institució oberta a tothom que posa a l'abast dels ciutadans i les ciutadanes els documents que aplega per a la informació, la recerca científica i la participació cultural. Per tal de garantir, donar suport i impulsar activitats de dinamització cultural, l'Arxiu té un Consell Assessor format per persones i representants dels diferents territoris vinculats a Sant Martí.

Dependències utilitzades

La primera dependència de l'Arxiu, quan obrí les portes al públic l'any 1982, va ser la planta baixa de l'edifici de Ca la Vila. El Consell Municipal de Districte el dotà amb un espai diferenciat destinat a complir aquesta funció, habilitat amb una zona de dipòsit, una sala de consulta amb 25 punts de lectura i una sala annexa per fer-hi activitats culturals.

L'Arxiu, amb el seu afany de recuperar el patrimoni documental de Sant Martí, va anar ampliant progressivament els seus fons documentals administratius i privats i, per aquest motiu, es va traslladar, el gener del 1987, al primer pis de l'antiga masia pairal anomenada Torre del Fang, amb la qual cosa augmentà considerablement el seu espai físic i millorà les seves condicions. En aquesta seu va estar ubicat fins a l'any 1995.

A partir d'aquesta última data ocupa l'extrem de l'ala nord d'un edifici que comparteix amb la biblioteca de districte Xavier Benguerel i que globalment tanca la singular illa triangular d'un complex esportiu construït amb motiu dels Jocs

Dipòsits de l'AMDSM, 2005
(autor: Pep Parera).

Oímpics del 1992. De fet, l'edifici s'erigí en un primer moment com un annex del poliesportiu, destinat a ser un equipament cultural i lúdic d'ús per als atletes. Finalment, però, només es van construir els tancaments, i el local va restar buit durant les Olimpíades. L'any 1993, l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i el Districte van encarregar als arquitectes Moisès Gallego i Franc Fernández el projecte de conversió d'aquest continent a fi que complís els requeriments de la doble funció assignada. El resultat fou l'execució d'un equipament d'arxiu de nova planta que reuneix les dimensions estàndard òptimes. En una superfície de 400 m² (de planta baixa i primer pis) s'organitzen els diferents serveis: sala d'acollida dels usuaris, sala de consulta i biblioteca habilitada per a setze persones, sala de tractament de la documentació, dipòsit documental equipat amb 1.600 metres lineals de prestatgeries amb condicions de temperatura i humitat regulables, oficines, zona de reunions i sala de conferències —compartida amb la biblioteca de districte. L'edifici està dotat amb instal·lacions de seguretat amb un sistema d'alarma contra robatori i incendi.

Quadre d'organització de fons

	Dates extremes	Volum
I. FONTS MUNICIPALS	1740-1999	765,12 m.l.
Fons de l'Ajuntament de Sant Martí de Provençals	1740-1897	51,36 m.l.
Fons Municipal del Districte de Sant Martí	1897-1999	713,76 m.l.
2. FONTS JUDICIALS	1843-1905	0,36 m.l.
Jutjat de Pau de Sant Martí de Provençals	1843-1905	0,36 m.l.
3. FONTS PRIVATS		
3.1 Empreses	1844-1991	47,76 m.l.
Alcoholes y Derivados, SA (AYDSA)	1943-1986	2,76 m.l.
Baños y Deportes Marítimos, SA	1978-1979	0,12 m.l.
Battle, Constructores d'Obres	1903-1990	8,28 m.l.
Erebus, SA	1935	0,12 m.l.
Fábricas Folch, SA	1925-1952	0,72 m.l.
Frigoríficos del Mediterráneo, SA	1935-1937	0,12 m.l.
Fundición de Antimonio, SA (FASA)	1920-1975	2,76 m.l.
Harinera San Jaime, SA	1892-1991	11,76 m.l.
Hijos de Gerardo Bertrán	1898-1980	3,36 m.l.
Industrias Metálicas, SA (IMSA)	1917-1972	0,36 m.l.
Industrias Pesqueras Garcimar, SA	1977-1982	0,12 m.l.
Inmobiliaria Comercial Maribó, SA	1958	0,12 m.l.
Joaquim Juncosa y Cía.	1943-1977	0,60 m.l.
Juan Ribé Serra, Vinos al por Mayor	1844-1986	0,72 m.l.
Miquel Coll Rissech, fabricant de taps de suro	1933-1940	0,12 m.l.
Productora de Avicultura y Cunicultura	1968	0,12 m.l.
Red de Publicidad Exterior, SA	1970-1976	0,12 m.l.
Red Distribuidora de Tubos y Accesorios, SA	1972-1983	0,12 m.l.
Saladrigas Freixa	1900-1977	15,12 m.l.
Sanantón Reneses	1963-1965	0,12 m.l.
Talleres Oliva-Artés	1908-1938	0,12 m.l.
3.2 Entitats	1900-1996	32,64 m.l.
Associació de Veïns de la Llacuna	1984-1996	0,48 m.l.
Associació de Veïns del Taulat	1970-1997	0,48 m.l.
Ateneu Popular La Flor de Maig	1980-1991	0,48 m.l.
Club Atlètic Catalònia	1980-1995	0,48 m.l.
Colegio Academia San Martín	1924-1991	1,80 m.l.
Cooperativa L'Artesana	1921-1981	4,20 m.l.
Cooperativa La Flor de Maig	1890-1961	0,12 m.l.
Cooperativa La Formiga Martinenca	1903-1976	10,32 m.l.
Cooperativa Pau i Justícia	1900-1987	14,28 m.l.
3.3 Personals	1891-1986	6,84 m.l.
Josep Freixa	1891-1969	3,48 m.l.
Jean Hébrard	1921-1956	0,24 m.l.
Josep Rocher Téllez	1972-1986	0,6 m.l.
Claudi Vidal Puig	1896-1925	0,12 m.l.
Manel Saladrigas Freixa	1911-1949	2,40 m.l.
Total Fons	1740-1999	852,72 m.l.

	Dates extremes	volum
4. COL·LECCIONS		
4.1 Textuals	1888-2003	2,16 m.l.
Entitats	1919-2000	1,44 m.l.
Ciutadanes	1888-2003	0,72 m.l.
4.2 Gràfiques	1699-2003	6.798 u.d.
Iconogràfiques	1850-2003	6.648 u.d.
Cartogràfiques	1699-1999	150 u.d.
4.3 Imatge i so	1890-2004	25.895 u.d.
Imatges fixes	1890-2004	25.659 u.d.
Imatges animades	1963-2004	211 u.d.
Documents sonors	1986-2004	25 u.d.
TOTAL COL·LECCIONS	1699-2004	4,32 m.l. i 32693 u.d.

Fons i col·leccions

Llegenda

m.l.: metres lineals

u.d.: unitat documental simple

u.i.: unitat d'instal·lació

1 unitat d'instal·lació = 0,12 metres lineals

exp.: expedient (unitat documental composta)

¹ GEMMA BAYÓ, MONTSERRAT BELTRAN, NÚRIA BURGULLOS, EMÍLIA CAPELL, SILVIA DOMÈNECH, MARTA RAFALES, SEBASTIÀ RIERA, JORDI SERCHS I XAVIER TERRAUBELLA. *Manual del mètode de descripció del sistema ALDÀ*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2003.

La descripció arxivística dels fons i les col·leccions s'ha fet a partir del mètode de descripció del sistema AIDA-ALBALÀ.² Aquest mètode, compatible amb la normativa internacional de descripció arxivística ISAD (G), permet descriure d'una manera homogènia i única tots els fons i les col·leccions existents i per a qualsevol dels nivells de descripció possible.

En totes les descripcions hi ha uns elements comuns i obligatoris (el títol, el codi de referència, el nivell de descripció, el nom del productor, les dates extremes i el volum) i altres elements de descripció que complementen els primers i que han estat utilitzats segons el fons o la col·lecció que es descriu. Aquests elements complementaris són el sistema d'organització del fons, el resum general, l'estat de conservació, la història de l'organisme productor, les condicions d'accés, els instruments de descripció i l'inventari.

1. Fons municipals

Hi trobem el conjunt de documents —en qualsevol suport i format— produïts, rebuts i conservats pels diferents òrgans de govern i dependències administratives municipals de l'àmbit del districte, vigents o desapareguts, en el transcurs de l'exercici de les seves activitats, com també per altres àrees que hi tinguin relació, com a conseqüència de les transferències administratives de qualsevol període històric.

1.1 Fons de l'Ajuntament de Sant Martí de Provençals

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/01/FMAP

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el *Quadre de classificació dels fons documentals dels pobles agregats*³ de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest quadre de classificació està estructurat en dotze seccions, que corresponen a les grans funcions conferides tradicionalment als ajuntaments, des de les més genèriques fins a les més específiques, i que són les següents: 1. Administració general; 2. Finances; 3. Proveïments; 4. Beneficència i assistència social; 5. Sanitat; 6. Obres i urbanisme; 7. Seguretat pública; 8. Serveis militars; 9. Població; 10. Eleccions; 11. Ensenyament, i 12. Cultura. Aquestes seccions es divideixen en diferents subseccions que, a la vegada, se subdivideixen en sèries o agrupacions documentals que apleguen expedients o tipologies documentals.

³ MONTSERRAT BELTRAN, MARIA CINTA MAÑE, GLÒRIA MORA, AMÈLIA POVES, JORDI SERCHS I LINA UBERO. *Quadre de classificació dels fons documentals dels pobles agregats*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1997 («Normes i Reglaments», núm. 4).

Nom del productor: Ajuntament de Sant Martí de Provençals

Dates extremes: 1740-1897 (predomina el període 1820-1897)

Resum general: el Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí de Provençals conté els documents produïts per l'Ajuntament de Sant Martí des de l'any 1740 fins al 1897, moment en què el municipi va perdre la seva autonomia com a poble independent i va ser agregat a Barcelona. La documentació anterior —segons un document de l'any 1844 conservat a l'Arxiu— va ser cremada durant la Guerra de Successió l'any 1705. El document més antic que es conserva del fons és un reglament de bagatges emès per Felip V i imprès a Madrid el 10 de març de 1740; no obstant això, el volum global de la documentació s'inicia l'any 1820.

Estat de conservació: globalment, el fons es troba en un estat força acceptable, tot i que hi ha una part de la documentació que, a causa de la mala qualitat del paper i de la desatenció que va patir durant molts anys, es troba en un estat compromès i irregular. Per aquest motiu, s'han pres mesures preventives encaminades a la conservació de la documentació (neteja, confecció de carpetes de paper barrera PH neutre i substitució de les u.i.).

Volum: 51,36 m.l. (428 u.i.)

Història de l'organisme productor: amb la caiguda de Barcelona (1714) a les mans de les tropes de Felip V i la divisió administrativa de Nova Planta, el nucli originat al voltant de la parròquia de Sant Martí, que ja tenia una identitat pròpia, va passar de ser una parròquia sufragània de la de Santa Maria del Mar a ser un municipi independent del Pla de Barcelona. Això no obstant, tal com va assenyalar l'historiador Manel Arranz (1982), aquest fet ja s'havia iniciat amb anterioritat:

«Des d'una data difícil de precisar, però sens dubte anterior al 1714, els homes de Sant Martí s'havien dotat d'un òrgan de govern local, s'havien constituït en municipi. Ara bé, com que el municipi no disposava de recursos propis, els seus regidors van haver de recórrer a l'ajut econòmic de la parròquia, que sí que en tenia, i força substanciosos, perquè percebia importants sumes dels camissers, els hostalers i els taverners del terme. Amb aquests diners se satisfien les obres de reparació i embelliment del temple; es pagava, des del 1770, un mestre de minyons —que també solia actuar com a secretari de l'Ajuntament— i s'auxiliava la hisenda muni-

cipal, que d'aquesta manera podia contractar un guarda que vigilés els cultius.»

La implantació del Decret de la Nova Planta (1716) configurà un nou règim polític, centralista i absolutista, i una nova estructura administrativa per als Països Catalans. Se suprimiren les antigues universitats (consells comunals) de l'Antic Règim i s'imposà un nou model municipal, l'ajuntament, propi de la tradició castellana i basat en la submissió al poder reial. Els càrrecs municipals passaven a ser nomenats i no pas elegits. S'implantà la figura dels regidors, els quals eren presidits per un alcalde que era controlat directament per l'Audiència Borbònica.

En aquest moment apareix la primera seu de l'Ajuntament del poble de Sant Martí de Provençals, que s'ubicà, fins al segon terç del segle XIX, a l'edifici de la rectoria, davant de l'antiga església de Sant Martí Vell, lloc on també hi havia el jutjat de pau, la presó i el cementiri municipal. Posteriorment, i durant poc temps, l'Ajuntament residí en un pis al carrer del Clot, cantonada amb la Sèquia Comtal.

Pel que fa a la condició social del consistori martinenc, sabem que el componien veïns del terme i que la majoria eren propietaris agrícoles. Sant Martí, que encara era un poble petit amb poques cases i disperses, no va poder respectar les lleis de parentiu que s'aplicaven en el nomenament dels càrrecs, ja que la seva població no sobrepassava les tres o quatre famílies més o menys emparentades entre si. És per aquest motiu que a les llistes d'alcaldes i regidors de Sant Martí, entre els anys 1718 i 1808, apareixen nissa-

Banda de seda dels tinents
d'alcalde de Sant Martí.
[1820]

gues de representants municipals (els Buxó, Armengol, Saladrigas, Ferrer, Vintró, Pujades, Calbet, Arnó, Perellada, Torrents, Badia, Martí, etc.). Cal anotar que durant aquest període el càrrec consistorial d'un poble petit representava «més aviat una càrrega que no pas una altra cosa; i més quan era exercit per gent de condició humil, ja que el càrrec li treia hores als seus deures quotidians, empobrint-lo; tinguem present que només a Sant Andreu ens consta que els càrrecs eren remunerats; no, en canvi, a Sarrià ni a Sant Gervasi» (Comas i Parer, 2002).

Durant el segle XIX, a conseqüència del creixement industrial i poblacional, l'Ajuntament martinenc es veié desbordat davant del canvi de magnitud que havia experimentat el municipi. Mancat d'una bona organització i de recursos econòmics, no va tenir la suficient força política per crear la infraestructura necessària i assegurar els serveis i els equipaments que la població necessitava (enllumenat, carrers pavimentats, escoles, serveis sanitaris, transport públic, etc.). L'urbanisme del territori s'havia fet sense cap mena de planificació. L'allau d'indústries i cases de pisos per a treballadors havia substituït en pocs anys el paisatge agrícola i havia configurat una veritable teranyina urbana caòtica, que no tenia en compte les molèsties que podia ocasionar la indústria sobre les condicions de vida i salut dels treballadors (contaminació, sorolls, fums, pudors, etc.).

Paral·lelament a l'expansió industrial s'erigí la seu actual del govern municipal a Ca la Vila (Valentí Almirall, I), gràcies a les aportacions econòmiques dels grans industrials del poble, que van comprar un terreny de l'extrem del barri del Clot i van costejar part de les obres. Aquestes obres van durar gairebé vint anys (1868-1887) i van ser supervisades consecutivament per dos arquitectes municipals: Antoni Rovira i Trias (1816-1889) i Pere Falqués i Urpí (1850-1916). Es tracta d'un edifici monumental amb certs trets neoclàssics i coronat per una peculiar torre de rellotge. Destaca de la façana principal l'escut de l'antic municipi i dos elements ornamentals de forma circular que emmarquen motius al·legòrics a la indústria i a l'agricultura. Cal subratllar, com a fet si més no curiós i significatiu, que la nova casa consistorial, tot i que estava edificada al barri del Clot, es va encarar al barri del Poblenou. I és que en aquests moments, en paraules de Francesc Caballé i Esteve (2000), «la política municipal va estar marcada per les diferències territorials entre els habitants de Sant Martí (sobretot entre el Clot i el Poblenou, però també la

Sagrera) i la seva composició social (propietaris agrícoles, urbans, industrials i comercials)». Amb la industrialització, la «part baixa» de Sant Martí, el Poblenou, esdevingué el principal nucli econòmic i de població, i això fou motiu de disputa amb els de la «part alta», el Clot, fins aleshores el barri més antic, ric i consolidat del municipi. Una prova del descontentament veïnal, davant de la feble política municipal, però també per la manca de cohesió del territori martinenc, va ser el moviment segregacionista que es va crear a la barriada del Taulat, al Poblenou, i que va aconseguir una efímera independència l'any 1870.

El 27 de gener de 1883, l'Ajuntament de Sant Martí de Provençals acordà reorganitzar el seu territori i el dividí en cinc districtes administratius, clarament definits i separats per les antigues sèquies, camps dispersos i les principals vies de comunicació fèrries que travessaven el territori. El districte primer el constituïa la Sagrera —avui dins del districte de Sant Andreu—; el districte segon, el Camp de l'Arpa; el districte tercer, el Clot; el districte quart, la Llacuna, que situat per sota la Diagonal fins al carrer Pujades comprenia el rectangle situat entre el carrer de la Llacuna i l'actual carrer d'Espronceda, i el districte cinquè, el Poblenou (Suñol, 1888). Cada districte, a més a més, estava dividit en diferents barris, amb un nombre total de dinou, els quals tenien el seu respectiu alcalde de barri: Sagrera, Camp de l'Arpa, Clot-Muntanya, Les Torres, Poble Sec, Poblet-Eixample, Fort Pius, Cases Noves, Clot-Mar, Carretera de Mataró, Can Pol-Barri del Tomàquet, Sant Joan, Bogatell-Icària, Cementiri, la Plata, Taulat, Unió, Pequinó i França Xica (Mirri, 2001). A banda de la divisió administrativa, el terme estava afectat per la divisió electoral i per l'eclésiàstica. Aquesta darrera divisió separava el territori en dues grans zones: la primera es denominava Sant Martí o «part alta» (propera a la muntanya), i la segona, barriada del Taulat o «part baixa» (propera al mar).

Orgànicament, la corporació municipal es dividia en sis comissions: la comissió primera s'encarregava dels assumptes de comptabilitat, el cens electoral i personal; la comissió segona, de les obres públiques i particulars, els carrers, els camins veïnals, l'enllumenat públic, etc.; la comissió tercera, de la gestió de l'escorxador, els mercats, les aigües i les fonts; la comissió quarta, del cos de bombers, els serenos, la guàrdia municipal, els actes festius i els actes públics; la comissió cinquena, de la instrucció pública, la beneficència i la sanitat, i la comissió sisena, de les despeses menors, la

Retrat dels regidors que van constituir el primer Ajuntament de Sant Martí amb motiu de la 1a primera República del 1873: Joan Agustí Carreres, J. Roca i Roca, Serafi Espinosa, J.M. Rabassé, J. Serra i Bertran, M. Escurcell, D. Padrola, J. Aguilar i J. Pons.

confecció d'ordenances municipals, l'arxiu municipal, la riquesa territorial, l'estadística, la neteja i el cementiri. A banda d'això, hi havia també dues comissions especials (Eixample i Consums) i tres juntes locals (Cementiri, Instrucció Pública i Sanitat).

Un estudi sobre els regidors i els alcaldes identificats del període delimitat per l'inici de la Restauració borbònica (1875) i la futura annexió (1897), realitzat per Jordi Pradas i Lina Ubero (1987), toma a corroborar que:

«[...] La classe política que domina l'administració local [...] és la presència de nissagues familiars que es mantenen des dels anys quaranta [...]. Són famílies tradicionals de petits i mitjans propietaris agrícoles que conviuen amb les noves forces econòmiques representades pels fabricants, propietaris de tallers i mitjanes indústries ubicades al Poblenou i la Sagrera, fonamentalment. [...] Afegirem que, dels 108 noms identificats, només un és present a la llista dels 30 majors contribuents del poble, tant pel que fa a la contribució urbana com la rústica, la

qual cosa indica que les forces econòmiques reals del poble no participen del joc municipal, essent aquest un reducte en mans dels petits i mitjans contribuents, en definitiva, aquells que tenen necessitat de controlar els ressorts de poder que ofereix l'administració local a fi d'assegurar o mantenir llurs interessos específics.»

Tal era el cas dels magatzemistes i els comerciants vinícoles, que volien participar del govern del municipi per interessos particulars, ja que «els permetia controlar la contribució de consums i la fiscalitat diferencial amb la ciutat de Barcelona, font del seu enriquiment» (Caballé i Esteve, 2000). D'aquests estudis es desprèn, doncs, que els grans industrials i els propietaris rurals i urbans no tenien cap mena d'interès a representar l'ajuntament d'un poble petit. I això podria explicar la feblesa d'aquesta corporació. D'altra banda, al contrari del que podríem pensar en un poble eminentment obrer, la filiació política dels membres del consistori era força heterogènia (conservadors, liberals dinàstics i republicans).

Sant Martí de Provençals, com la major part dels pobles dels afores, va ser annexionat a Barcelona, pel decret de 20 d'abril de 1897, i va perdre d'aquesta manera la seva independència administrativa com a municipi. Es tractava d'un fet anunciat ja feia temps. La llei d'eixample del 1882, simplement, va reactivar i executar el procés de l'agregació, promulgant que totes les poblacions del Pla havien de planificar el seu creixement segons el projecte d'eixample de la ciutat elaborat per l'arquitecte Lldelfons Cerdà (1859), el qual preveia una ciutat d'espais oberts unint totes les poblacions de la rodalia de Barcelona. En el cas de Sant Martí, però, l'execució del projecte es va veure frenada per uns eixos poblacionals preexistents que vertebraven el territori, pels interessos dels petits industrials i els comercials i per l'oposició enèrgica dels membres del consistori, que va tenir un ampli ressò en la premsa martinenca.

Cal destacar l'actitud antiagregacionista de l'alcalde Joan Agustí Carreras (1885-1891), poblenoví, farmacèutic i un dels impulsors del moviment segregacionista que s'havia donat al barri del Taulat. Capdavanter de la posició contrària a l'annexió, defensava l'autonomia de la jurisdicció municipal i els «valors» intrínsecs de Sant Martí. Uns valors, val a dir, que «no eren altres que els interessos industrials i comercials [...] que veien perillar els avantatges de la fiscalitat i la fragilitat política del consistori martinenc» (Caballé i Esteve, 2000).

Signatura de Tomàs Gasals Aragonès, comerciant i fabricant de vins al Poblenou, que fou regidor de l'antic municipi durant els anys 1847-1877.

Història arxivística: un informe redactat el 1894 per Facundo Terrada, auxiliar encarregat de l'Arxiu municipal, ens explica que en aquella data el fons estava format per 417 lligalls que contenien uns 35.000 documents. El mateix arxiver va elaborar diversos índexs i inventaris, entre els quals destaca *l'Índex general de l'Arxiu de la Secretaria del Magnífic Ajuntament de Sant Martí*. En aquest mateix informe, Terrada explica quin era l'estat en què es trobava la dependència de l'Arxiu, aleshores ubicada a la seu de l'Ajuntament. Comenta que, en general, les condicions de l'espai eren bones, però les dimensions del local eren insuficients per custodiar tot el volum de la documentació.

A conseqüència del decret d'annexió (1897), l'Ajuntament martinenc va paraitzar les seves actuacions i, consegüentment, els documents que aquestes actuacions generaven. Tot i que en desconexim els motius, i a diferència del que va succeir en altres pobles annexionats del Pla, l'Arxiu municipal no va ser traslladat a l'Ajuntament central de Barcelona, incomplint l'ordre, sinó que va romandre a l'edifici de Ca la Vila. Només els llibres d'actes van ser transferits momentàniament a l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, els quals van ser retornats quan l'Arxiu obrí les portes l'any 1982.

Arribats a l'època de la Tinença d'Alcaldia es va encarregar, l'any 1899, al senyor José Crespo —peó de brigada de l'extingit Ajuntament i encarregat de l'Arxiu— que fes una descripció de la documentació de l'antic municipi. La seva impressió fou aquesta:

«Al tomar posesión estaba el archivo en completo desorden, estando esparcidos por el suelo y estanterías los documentos sin estar clasificados y mezclados con impresos en blanco, habiendo efectuado la clasificación de los primeros y ordenado en los estantes los pertenecientes al negociado de Quintas, Beneficiencia, Elecciones, Consumos, etc., y los segundos entregados a la Mayordomía de este Exmo. Ayuntamiento.»

Durant el mes d'octubre de 1898 i l'1 de juny de 1899, José Crespo va fer diversos inventaris de la documentació existent, com ara *l'Índex alfabètic i nominatiu dels documents dels anys 1797 a 1815*, de gran valor per estudiar el pas de la Guerra del Francès a Sant Martí, i *l'Índex cronològic i alfabètic dels permisos de construcció d'obres dels anys 1844 a 1896*, molt important per a un període clau del creixement urbànic d'aquest terme, entre altres.

‘LINA UBERO BADIA. *Guia de l'Arxiu Històric Municipal de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Districte Municipal de Sant Martí, 1985.

Posteriorment no s'ha trobat cap més notícia sobre el tractament que va rebre la documentació, però suposem que va restar oblidada i tancada a les golfes de la casa consistorial, i que va patir les greus conseqüències de descontrol i desorganització que comporta un fet com aquest.

En aquest estat, l'any 1979 es va iniciar el treball d'identificació, organització i inventari d'aquest fons, sota la supervisió tècnica de l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, que va culminar amb la publicació d'una primera guia de l'Arxiu l'any 1985.⁴

La intervenció arxivística posterior s'ha centrat a agençar, classificar, ordenar i descriure els expedients i les sèries originals. Va caldre fer una reconstrucció de les sèries atenent el principi de provenença, ja que la documentació estava molt barrejada i en molts casos els expedients havien estat desordenats. La documentació s'ha ordenat, dins de cada sèrie, aplicant un criteri cronològic en general.

Condicions d'accés: el Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí de Provençals és, en general, d'accés lliure, atès que forma part del patrimoni documental públic. S'exclou, però, la documentació que, per les característiques i el contingut que té, està sotmesa per llei a unes mesures d'accés restringit.

Documentació annexa: 147 llibres

Instruments de descripció: 8 inventaris mecanitzats de les diferents seccions; catàleg automatitzat de les llicències d'obres de particulars i catàleg manual de les llicències d'activitats industrials; i *Guia de l'Arxiu Municipal de Sant Martí de Provençals*, de Lina Ubero Badia (Ajuntament de Barcelona, 1985).

Inventari del fons

A continuació es descriu el fons a partir del quadre de classificació (vegeu «Sistema d'organització»), on es faciliten dades bàsiques de les dotze seccions documentals del fons (nom de la secció, dates extremes, resum general, volum i descripció de les subseccions i les sèries que el componen). Finalment, la descripció del fons s'acompanya d'un índex alfabètic de matèries i paraules clau, especificant en quin apartat o apartats es localitzen dins del quadre, com a complement per recuperar la informació continguda dins de la documentació.

Secció I. Administració general

Dates extremes: 1740-1897

Resum general: engloba la funció més comuna i tradicional conferida als ajuntaments, la gestió general de l'administració. Destaca la documentació resultant de l'actuació dels òrgans col·lectius de govern, el més representatiu dels quals és el Ple de l'Ajuntament, que genera una de les sèries més grans i importants, els llibres d'actes de llurs sessions, on es recullen els acords i els assumptes de govern de més interès per a l'administració del municipi. En el cas de Sant Martí es tracta d'una sèrie documental clau per conèixer la vida del poble durant el període 1807-1897.

En aquesta secció trobem, també, la documentació produïda arran dels intents segregacionistes del barri del Taulat de la resta de Sant Martí, com també del procés d'agregació a Barcelona, l'any 1897.

Cal destacar d'aquest primer apartat la subsecció de correspondència, no tan sols important pel seu volum, sinó també pel seu contingut. Es tracta de la correspondència rebuda a l'Ajuntament martinenc, entre els anys 1740 i 1896, emesa per altres administracions, institucions i particulars. Dins d'aquesta subsecció s'ha identificat la subsèrie «Ordres» (3,36 m.l. equivalents a 28 u.i.) que abasta el període 1740-1839, tot i que el volum important s'inicia l'any 1797. Al costat de les ordres i els mandats pròpiament dits (ordenances, instruccions, reglaments, reials cèdules, decrets, certificats, ofícis, etc.), emesos per diverses autoritats civils, militars i religioses, trobem la resposta a aquestes ordres o al tràmit que n'ha esdevingut (certificats, passaports, relacions estadístiques, etc.). Es tracta, doncs, d'una subsèrie molt rica, de la qual hi ha un inventari manuscrit, *Índex numèric dels documents dels anys 1797 a 1815*, realitzat l'any 1899 pel senyor José Crespo, en el qual fa una descripció de 747 expedients.

Volum: 9,12 m.l. (76 u.i.)

Documentació annexa: 79 llibres

I.1. Delimitació del terme municipal	1848-1895	
Fitació del terme	1889-1895	3 exp.
Agregació	1848-1893	6 exp.
Segregació	1863-1875	3 exp.

⁵ La comissió tercera s'enca-
rregava de la gestió de l'es-
corrador, els mercats,
les aigües i els ponts.

⁶ La comissió sisena adminis-
trava les despeses menors,
l'arxiu municipal, la riquesa
territorial, l'estadística,
la neteja i el cementiri
i confeccionava les ordenan-
ces municipals.

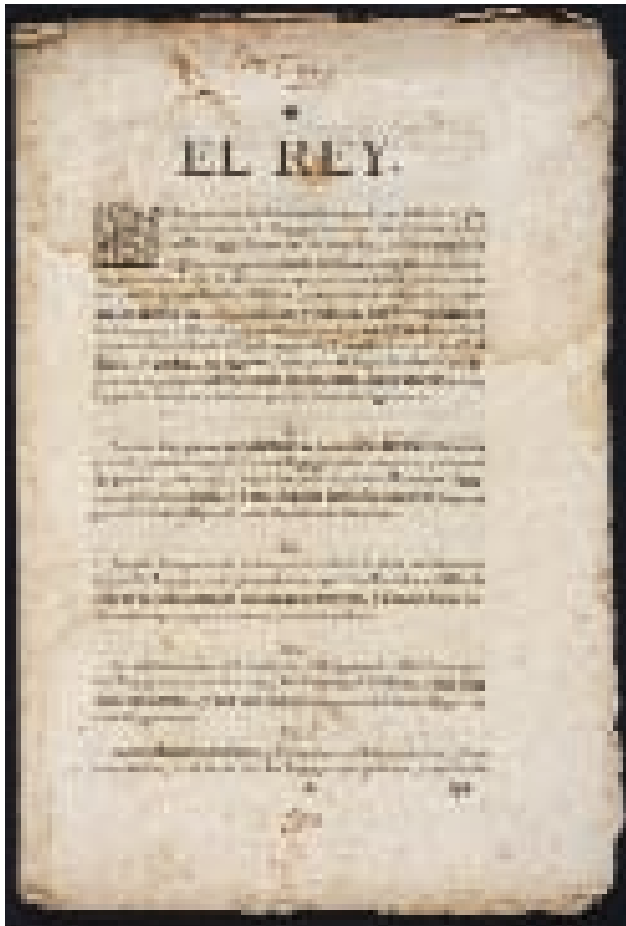
I.2. Òrgans de govern	1807-1897	
Constitució de l'Ajuntament	1850	1 exp.
Sessions de l'Ajuntament:		
- Junta Parroquial de Sant Martí	1812-1823	1 exp.
Llibres d'actes de l'Ajuntament	1807-1897	30 llibres
Llibres d'actes de la comissió tercera ⁵	1880-1897	7 llibres
Llibres d'actes de la comissió sisena ⁶	1894-1897	4 llibres
Ordenances municipals	1875-1878	2 exp.
Comissions especials:		
- Junta Revolucionària	1868-1869	4 exp. i 1 llibre
- Administració subalterna d'hisenda	1888	1 exp.
I.3. Alcaldia	1820-1896	
Bans, anuncis, crides, edictes, pregons	1820-1877	1 u.i.
Certificats d'alcaldia	1869-1896	3 u.i.
I.4. Secretaria	1827-1897	
Certificats de secretaria	1827-1897	1 u.i. i 3 llibres
Inventaris de l'arxiu municipal	1873-1895	6 exp.
Informes i dictàmens	1874-1897	9 exp.
I.5. Administració de personal	1839-1897	
Disposicions	1878	1 exp.
Registres	1883-1897	4 exp. i 2 llibres
Llocs de treball	1839-1897	11 exp.
Concursos. Oposicions	1894	1 exp.
Treballadors municipals	1846-1897	10 exp.
Alcaldes de barri	1844-1878	1 exp.
I.6. Correspondència	1740-1896	
Registres de correspondència (entrades i sortides)	1844-1895	30 llibres
Registres d'instàncies	1883-1891	2 llibres
Correspondència:		
- Ordres i reials cèdules	1740-1839	125 exp.
- Correspondència general	1840-1896	88 exp.
- Oficis rebuts dels jutjats civils	1836-1896	146 exp.

Secció 2. Finances

Dates extremes: 1810-1897

Resum general: la secció de finances —caracteritzada per la seva complexitat— ha generat una bona part del volum total de documentació del fons de l'antic municipi, atès que la gestió dels recursos econòmics és una de les dues grans funcions atribuïdes des de llurs orígens als municipis.

Les diferents subseccions que divideixen aquesta segona secció reflecteixen les funcions bàsiques d'administrar el patrimoni, intervenir, dipositar i imposar, les quals es van concretant a mesura que va baixant el nivell de descripció del quadre de classificació.

Reglament de bagatges de
Felip V d'Espanya. Madrid,
10 de març de 1740.

Cal fer esment a la sèrie «Impostos de consums», que amb precedents medievals, i malgrat la seva impopularitat, es van convertir en els tributs bàsics de les hisendes municipals de la segona meitat del segle XIX i no van ser suprimits definitivament fins a l'any 1962. En el cas de Sant Martí, aquesta sèrie té una grandària considerable (4,80 m.l., equivalents a 40 u.i.) i és força homogènia, per la seva continuïtat en el temps, en el període en què s'ha conservat (1847-1897). En aquesta sèrie destaca la documentació referent als impostos derivats dels dipòsits domèstics o industrials (farina, oli, vi i aiguardent, licors o petroli), la recaptació diària dels burots des del 1878 fins al 1890 i les defraudacions.

Volum: 9,60 m.l. (80 u.i.)

Documentació annexa: 29 llibres

2.1. Administració del patrimoni	1886-1887	
Inventari de béns	1886-1887	1 llibre
2.2. Intervenció	1847-1897	
Comptes generals de l'Ajuntament:		
- Llibre diari	1847-1889	3 llibres
- Llibre auxiliar de despeses	[s. d.]	1 llibre
Pressupostos	1873-1897	1 u.i. i 3 llibres
Endeutament:		
- Emprèstits	1887-1894	1 llibre
2.3. Dipositària	1848-1897	
Caixa:		
- Registres de manaments de pagament	1848-1850	1 u.i.
Havers:		
- Registres de treballadors municipals	1860-1897	1 llibre
- Nòmines	1876-1896	5 u.i.
- Cartes de pagament	1880-1896	1 u.i.
Recaptació	1857-1894	2 u.i.
2.4. Fiscalitat	1825-1897	
Cadastre:		
- Repartiment del cadastre i contribucions	1825-1894	4 u.i.
Amillament:		
- Relacions de riquesa	1877-1887	3 u.i.
- Impost de cèdules personals	1878-1882	1 u.i. i 4 llibres
Arbitris de carros, caruatges i cavalleries:		
- Reglamentació	1863-1895	2 exp.

- Registres de carros i cavalleries	1854-1896	22 exp. i 9 llibres
- Altes i baixes de carros	1861-1895	12 exp.
- Relacions de deutors	1840-1897	11 exp. i 1 llibre
Impost de consums:		
- Reglamentació	1846-1981	14 exp.
- Personal de consums	1853-1896	11 exp.
- Aforaments. Registres. Llistes	1847-1890	29 exp.
- Subhastes. Arrendaments.		
Plecs de condicions	1852-1879	11 exp.
- Repartiment	1848-1879	9 exp.
- Rectificació de drets de consums	1851-1890	3 exp.
- Modificació de taxes		
(instàncies de sol·licitud)	1853-1896	11 exp.
- Recaptació diària dels burots	1841-1897	38 exp.
- Recaptació diària i mensual		
de l'escorxador públic	1873-1897	17 exp.
- Talonaris de recaptació	1877-1894	4 exp.
- Registres de comptes quinzenals	1893-1894	2 exp.
- Expedients de constrenyiment i defraudacions	1853-1897	16 exp.
Contribució territorial, rústica i pecuària	1847-1892	1 exp. i 1 llibre
Contribució d'edificis i solars:		
- Registres fiscals de finques i solars	1895	1 u.i.
Contribució industrial i comercial	1845-1893	3 exp. i 1 llibre
Impost de la sal	1881-1882	1 exp.
Paper segellat, segell i timbre	1885-1890	2 exp.
Contribucions especials	1845-1897	2 exp. i 2 llibre
Multes	1870-1873	1 llibre
2.5. Juntes i comissions	1852-1895	
Comissió primera ⁷	1874-1885	1 exp.
Comissió segona ⁸	1894	1 exp.
Comissió tercera	1883	1 exp.
Comissió cinquena ⁹	1869	1 exp.
Comissió d'estadística i amillament	1852-1853	1 exp.
Comissió d'hortolans	1852	1 exp.
Comissió especial de consums	1874-1894	5 exp.
Junta de propietaris, ramaders i agricultors	1858-1873	3 exp.
Junta Municipal d'Associats	1894-1895	2 exp.

⁷ La comissió primera era l'encarregada dels assumptes de comptabilitat, el cens electoral i personal.

⁸ La comissió segona administrava les obres públiques i particulars, els carrers, els camins veïnals i l'enllumenat públic.

⁹ La comissió cinquena era la responsable de la instrucció pública, la beneficència i la sanitat.

2.6. Correspondència

Oficis i comunicacions

1810-1896

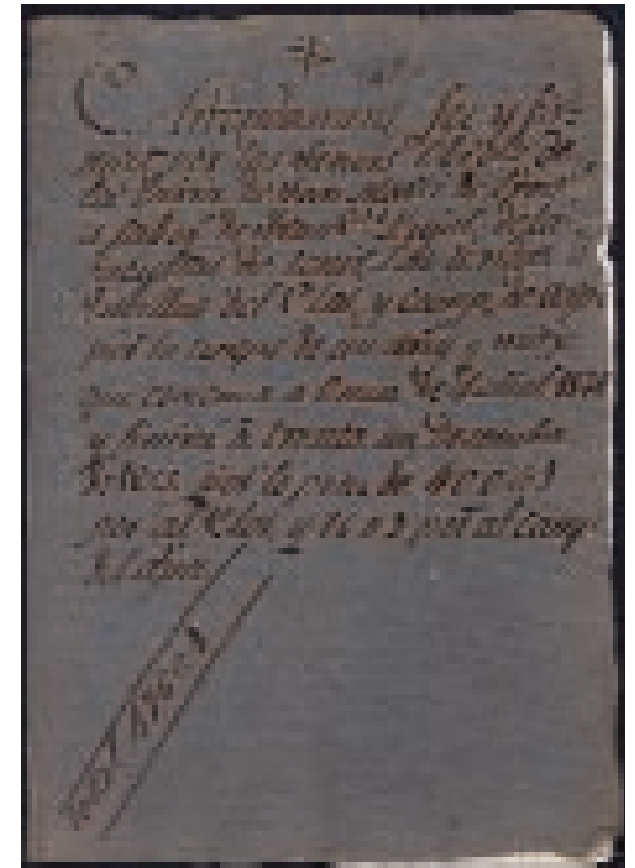
1810-1896 3 u.i.

Secció 3. Proveïments

Dates extremes: 1815-1897

Resum general: l'abastament dels productes més elementals i indispensables per al consum de la població ha estat sempre una de les màximes preocupacions dels òrgans de govern municipal des del seu naixement a l'edat mitjana, ja que la dificultat per trobar aquests productes era causa d'un encariment desmesurat i dels avalots i els aldarulls conseqüents. Aquesta tradicional competència municipal va ser ratificada pel Decret de Nova Planta borbònica, el qual va indicar que, a més del govern polític i econòmic dels pobles,

Expedient d'arrendament de les botigues i les gabelles del Clot i Camp de l'Arpa, 1824.

era competència dels ajuntaments locals assegurar el proveïment de productes de consum domèstics i quotidians per a llurs municipis.

En aquesta secció trobem sobretot la documentació generada pels arrendaments —atorgats pel Govern local en subhasta pública—, per la concessió de serveis a particulars, com ara el subministrament de productes bàsics (pa, carn, hostal, herbes, vi, etc.), i per l'explotació de llocs públics de venda d'aquests productes. Són especialment importants les sèries documentals generades per la gestió dels dos mercats existents a l'època, el mercat del Clot i el mercat de la Unió, com també les derivades de la gestió de l'escorxador municipal, un servei de caràcter obligatori.

Dins de «Proveïments» trobem també la subfunció de fiscalitzar, denunciar i sancionar, amb un doble objectiu: d'una banda, controlar infraccions esdevingudes per motius sanitaris (venda de cam il·legal, escorxadors clandestins, etc.) i, de l'altra, evitar els continus fraus al consumidor amb relació als pesos i les mesures oficials.

Volum: 1,56 m.l. (13 u.i.)

3.1. Administració

dels productes de consum **1815-1882**

Arrendaments i subhastes:

- Carn	1815-1875	21 exp.
- Pa	1826-1853	2 exp.
- Hostals, botigues i gabelles	1820-1851	17 exp.
- Herbatges	1837-1866	17 exp.
- Vi	1835-1882	2 exp.

3.2. Mercats i fires

1850-1897

Reglaments i ordenances	1877-1897	3 exp.
Arrendaments i subhastes de llocs de venda	1850-1897	43 exp.

3.3. Escorxador

1847-1897

Reglaments, disposicions i dictàmens	1867-1897	5 exp.
Arrendament i subhastes	1891-1894	2 exp.
Control dels caps de bestiar sacrificats	1847-1896	11 exp.

3.4. Inspecció i denúncies

1847-1896

Reglaments	1853	1 exp.
Pesos i mesures	1847	1 exp.
Sancions	1868-1896	12 exp.

3.5. Gestió de personal

1847-1897

- Inspectors i mostassafs	1854-1894	7 exp.
- Mossos dels mercats	1876-1897	3 exp.
- Serenos nocturns dels mercats	1882-1897	1 exp.
- Pesadors de carn de l'escorxador	1847-1996	2 exp.
- Degolladors de l'escorxador	1869-1886	2 exp.
- Conserges de l'escorxador	1862-1882	3 exp.
- Interventors de carn de l'escorxador	1877-1886	2 exp.

3.6. Juntes i comissions

1865-1897

- Junta Municipal de Proveïments	1865-1866	1 exp.
- Comissió tercera	1880-1897	4 exp.

Secció 4. Beneficència i assistència social

Dates extremes: 1843-1897

Resum general: la beneficència ha estat una funció molt antiga dins dels municipis que històricament s'han vist obligats a assistir la població necessitada, per tal de fer front a la pobresa i la marginació.

Molt vinculada a la sanitària, la funció de beneficència es duia a terme bàsicament a través dels centres assistencials, controlats pel municipi, i l'assistència directa de subsidi als pobres i les persones mancades de recursos (aliments, atenció mèdica, farmàcia, atenció domiciliària, orfanat, viduïtat, trasllat de malalts, serveis funeraris, etc.).

Cal anotar que, en poblacions petites com ara Sant Martí, no hi havia centres de beneficència pròpiament municipals i, per això, l'Ajuntament martinenc havia d'assumir la gestió que comportava l'ingrés de les persones necessitades en els centres de la província de Barcelona (Casa de la Caritat, maternitat i expòsits, hospitals, hospicis, etc.).

Volum: 4,44 m.l. (37 u.i.)

Documentació annexa: 2 llibres

4.1. Control dels centres assistencials i de beneficència

1861-1888

Societats de socors mutus, mutualitats de previsió social (<i>montepíos</i>) i centres assistencials i de beneficència	1861-1888	10 exp.
--	-----------	---------

4.2. Assistència social i subsidis

1843-1897

Administració de donatius

de particulars i altres administracions:

- Donatius	1854-1874	3 exp.
- Catàstrofes	1850-1885	6 exp.
Ajuts i subvencions municipals:		
- Crisi agrícola i ramadera	1887	1 exp.
- Certificats de defunció i enterraments	1868-1897	3 u.i.
- Certificats mèdics	1874-1897	22 u.i.
- Receptes mèdiques	1884-1897	3 u.i.
Control de la pobresa	1857-1896	3 exp. i 2 llibres
Assistència:		
- Serveis d'auxili i sanitaris	1843-1896	12 exp.
- Metges i farmàcies	1894-1897	2 exp.

4.3. Gestió de personal **1866-1894**
Treballadors de beneficència 1866-1894 8 exp.

4.4. Juntes i comissions **1843-1897**
- Junta Municipal de Beneficència 1843-1891 11 exp.
- Comissió quarta¹⁰ 1878-1897 2 exp.
- Comissió cinquena 1879-1897 2 exp.
- Junta d'Auxilis 1884-1885 2 exp.

4.5. Correspondència **1858-1897**
- Junta Municipal Beneficència 1862-1896 1 exp.
- Mutualitats de previsió social 1858-1897 1 exp.
- Metges 1876-1896 1 exp.

Secció 5. Sanitat

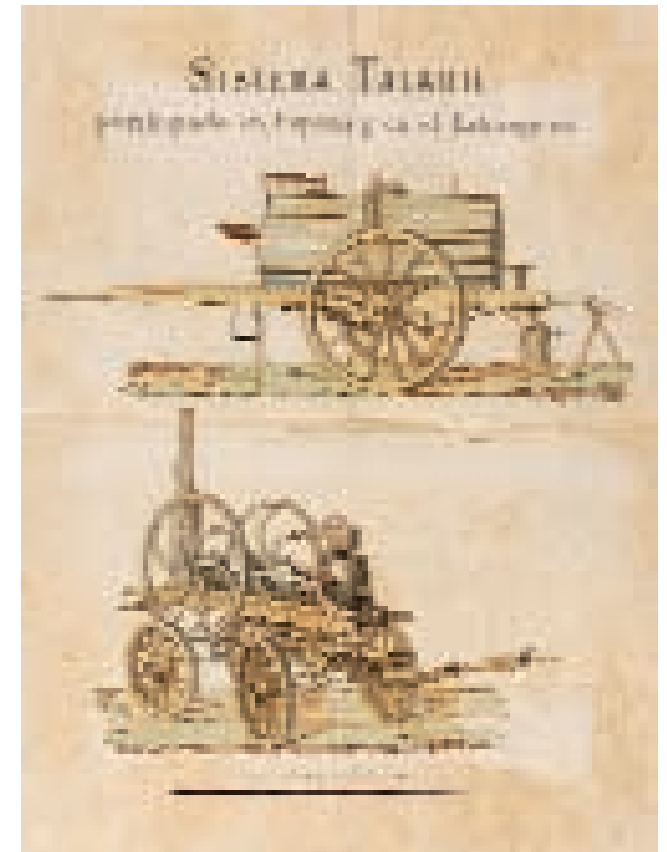
Dates extremes: 1852-1897

Resum general: Sant Martí no va tenir mai un equipament municipal propi destinat a la salut pública. Dins d'aquest àmbit assumí la funció higiènica del municipi, impulsant mesures preventives per controlar contagis, epidèmies i malalties.

Les condicions de vida dels seus barris industrials feien de les classes populars un fèrtil terreny pel qual, encara al segle XIX, s'escampaven les epidèmies. Dins de la sèrie corresponent a «Epidèmies i contagis» destaquem l'agrupació documental de *partes* diaris (comunicats sanitaris), de compliment obligat en èpoques de grans epidèmies, com ara les que es produïren de còlera, a Sant Martí, durant els anys 1854-1856 i 1887-1888.

Disseny de latrines, 1880.

¹⁰ La comissió quarta s'encarregava del cos de bombers, els serenos, la guàrdia municipal, els actes festius i els actes públics.

Igualment, el Govern municipal assumí la funció d'inspecció (locals, aliments, etc.) i la de promoure campanyes sanitàries (vacunacions infantils, etc.). En aquest sentit, també destaquem la sèrie anomenada «Inspecció i denúncies sanitàries», on trobem moltes instàncies del veïnat queixant-se de les males condicions de vida del municipi (carrers bruts i acumulació de deixalles, aigües estancades, manca d'higiene, pudors provinents del cementiri i de l'escorxador, indústries nocives, abocaments de residus industrials, fum de les xemeneies, etc.).

Altres competències en matèria de sanitat atribuïdes tradicionalment als ajuntaments eren la gestió del cementiri, la inspecció veterinària, la neteja viària i la recollida d'escombraries, i l'autorització de l'obertura de farmàcies, entre altres.

Volum: 2,64 m. l. (22 u.i.)

Documentació annexa: 5 llibres

5.1. Gestió dels equipaments sanitaris

Gestió del cementiri municipal ¹¹	1852-1896	16 exp. i 2 llibres
Gestió dels serveis funeraris	1880-1893	4 exp.
Escorxador	1883	1 exp.
Hospital	1862	1 exp.

¹¹ Cal anotar que l'antic cementiri municipal del poble de Sant Martí, situat originàriament al nucli històric de la Verneda, fou traslladat l'any 1924 al de Sant Andreu.

5.2. Inspecció i control

Epidèmies i contagis:	1842-1897	
- Epidèmia colèrica	1854-1856	6 exp.
- Controls mèdics	1855-1896	8 exp.
Vacunacions	1882-1896	2 exp. i 1 llibre
Inspeccions i denúncies sanitàries	1842-1897	10 exp. i 2 llibres
Receptes farmacèutiques	1885-1894	8 u.i.

5.3 Gestió de personal

Treballadors de sanitat	1886	4 exp.
-------------------------	------	--------

5.4. Juntes i comissions

- Junta del Cementiri	1839-1895	7 exp.
- Junta Municipal de Sanitat	1870-1897	3 exp.

5.5. Correspondència

- Aigües	1852-1869	1 exp.
- Cementiri	1857-1860	1 exp.
- Farmàcia	1868-1884	1 exp.
- Inspecció de sanitat	1893	1 exp.
- Junta Municipal de Sanitat	1860-1885	1 exp.
- Llevadores	1851-1884	1 exp.
- Proveïments	1858-1884	1 exp.
- Sanitat	1860-1897	3 exp.
- Veterinària	1860-1884	1 exp.

Secció 6. Obres i urbanisme

Dates extremes: 1830-1897

Resum general: la secció d'obres i urbanisme inclou documentació bàsicament originada pels òrgans administratius següents: la Comissió de Foment, el Negociat d'Aigües, la Policia Urbana i Rural, el de Vies de Comunicació, la

Fanal públic. Expedient de sol·licitud d'explotació de plaques publicitàries d'Enric Compte i Planes, 12 de juny de 1894.

Secretaria General, la Junta d'Eixample de Sant Martí i el Negociat de Foment.

La sèrie de llicències d'obres de particulars és una de les sèries més completes d'aquesta secció, amb 4.148 expedients (1845-1897), els quals inclouen la documentació requerida per a la realització de qualsevol tipus d'obres d'iniciativa privada, urbanització o infraestructura urbanística (clavegueram, canalització d'aigües, obertura o pavimentació dels carrers, etc.) i la consegüent concessió o denegació. Consultable a través d'un catàleg mecanitzat, és una font documental bàsica que ens permet

oferir una idea de la importància dels ritmes espectaculars de construcció i urbanització a Sant Martí, sobretot durant el quinquenni 1876-1880, arran dels efectes del procés d'industrialització. En el cas de Sant Martí, aquests expedients són especialment significatius, per observar els problemes d'aplicació del projecte o Pla d'eixample dins de la seva jurisdicció, perquè explica com el consistori martinenc intentava controlar-ne la gestió (Caballé i Esteve, 1997).

Volum: 13,08 m.l. (109 u.i.)

Documentació annexa: 1 llibre

6.1. Planejament i gestió urbanística

	1831-1897	
Registres de cases	1831-1887	9 exp. i 1 llibre
Declaració de ruïna	1853-1897	8 exp.
Expropiacions	1853-1897	11 exp.
Urbanització	1859-1894	12 exp.
Obertura i supressió de carrers	1873-1896	17 exp.

6.2. Obres d'infraestructura 1830-1897

Aprofitament d'aigües:		
- Riera d'Horta	1830-1880	8 exp.
- Junta d'Aigües de la Sèquia Comtal	1838-1881	2 exp.
- Fonts públiques	1849-1893	12 exp.
- Canalitzacions	1853-1896	6 exp.
- Pous	1869-1897	1 exp.
- Comissió d'Aigües	1835-1897	20 exp.
Clavegueram	1862-1892	6 exp.
Vorerer	1853-1897	13 exp.
Enllumenat:		
- Enllumenat (instàncies de sol·licitud)	1856-1897	44 exp.
- Subhastes d'enllumenat	1881-1896	1 exp.
- Projecte de canalitzacions	1884-1890	7 exp.
Comunicacions:		
- Camins veïnals	1848-1875	12 exp.
- Carrers	1861-1887	3 exp.
- Carreteres	1850-1896	15 exp.
- Ponts	1880-1895	4 exp.
- Subhastes (grava, pedra, llambordes, voreres, bancs, rec, etc.)	1862-1897	41 exp.
Jardins, parcs i arbratge	1872	1 exp.

6.3. Transports de viatgers 1851-1897

Ferrocarril	1851-1897	14 exp.
Tramvia	1873-1897	9 exp.

6.4. Construcció i manteniment d'immobles municipals 1840-1892

- Mercats de la Unió i del Clot (projectes)	1864-1892	11 exp.
- Escorxador (projecte)	1840-1887	9 exp.
- Casa consistorial	1868	2 exp.
- Parròquies	1849-1858	6 exp.

6.5. Brigades municipals 1844-1897

- Encarregats de l'enllumenat	1869-1897	2 exp.
- Peons i capatassos	1844-1894	6 exp.

6.6. Llicències d'obres particulars 1844-1897

- Llicències	1844-1897	4.148 exp.
- Llicències de l'eixample de Sant Martí	1891-1897	3 u.i.
- Registres d'instàncies	1870-1897	4 exp.
- Queixes de particulars	1860-1888	12 exp.

6.7. Llicències i inspeccions industrials 1853-1897

- Llicències	1853-1896	557 exp.
- Registres d'instàncies per instal·lar calderes de vapor	1870-1897	2 exp.

6.8. Juntes i comissions 1851-1897

Comissió especial d'eixample:		
- Delimitació del terme municipal	1886-1897	3 exp.
- Constitució de la comissió	1892-1897	4 exp.
- Quaderns d'actes	1879-1891	2 exp.
- Dictàmens	1894-1895	8 exp.
- Pressupost	1871-1896	3 exp.
- Factures	1896-1897	12 exp.
- Personal	1894-1896	1 exp.
- Correspondència	1878-1888	1 exp.
Comissió segona		
- Junta d'Aigües de la Sèquia Comtal	1874-1897	5 exp.
	1851-1885	3 exp.

6.9. Correspondència 1849-1897

- Fonts públiques	1849-1893	3 exp.
- Canalitzacions	1876-1894	1 exp.
- Carreteres	1881-1896	1 exp.
- Ferrocarril	1859-1896	2 exp.
- Llicències d'obres	1861-1895	2 exp.
- Arquitectes i tècnics municipals	1868-1897	1 exp.
- Correspondència general	1867-1897	3 u.i.

Secció 7. Seguretat ciutadana

Dates extremes: 1824-1897

Resum general: el manteniment de l'ordre públic i el control de la població constituïen una altra competència exercida per Sant Martí com a municipi independent. En aquesta secció classifiquem tota la documentació generada pels tràmits municipals referits a la seguretat, la vigilància, el control i el càstig de les infraccions.

Una altra funció específica era la gestió de la presó o el dipòsit de detinguts, dependent del Govern municipal, on es recloïen els sentenciats amb la pena d'arrest menor i aquells que, processats criminalment, eren custodiats fins al seu trasllat a les presons del partit judicial. Com ja hem vist, la presó de Sant Martí —igual que el jutjat de pau— sempre va estar ubicada dins d'alguna dependència de les diferents seus que va tenir la casa consistorial.

Una de les competències principals exercides pel municipi, en matèria de control sobre la població, era la restricció de l'ús i l'atorgament de llicències d'armes a particulars i d'activitats en locals de concurrència pública (bars, sales de joc, seus d'entitats i associacions, etc.).

La conflictivitat va ser gairebé una constant durant tot el segle XIX, i fonamentalment durant l'última quarta part del segle XIX. Aquest fet es reflecteix en la documentació de la sèrie «Conflictes» i en la correspondència sobre seguretat pública, on trobem documents —a partir del 1857— referents a les paralitzacions sofertes a les fàbriques i les vagues convocades per la població obrera de Sant Martí.

Volum: 2,64 m.l. (22 u.i.)

Documentació annexa: 10 llibres

7.1. Administració i control

dels serveis de seguretat	1845-1897	
Guàrdies municipals	1857-1897	19 exp.
Vigilants nocturns	1845-1897	17 exp. i 1 llibre
Guàrdies rurals	1846-1896	7 exp.
Bombers	1852-1896	10 exp.

7.2. Administració de presons i dipòsit municipal

	1849-1897	
Correcció pública	1850-1897	5 exp.
Detencions	1849-1882	2 exp.

Antecedents penals	1861-1891	7 exp.
Confinats	1853-1876	6 exp.
Llicències i sentències	1880-1882	1 exp.

7.3. Control de la població

	1824-1897	
Infraccions	1850-1896	2 exp.
Passaports i cartes de radi	1824-1897	1 exp. i 9 llibres
Armes	1830-1891	5 exp.
Permisos per crear societats culturals, assistencials, religioses, partits polítics, etc.	1850-1897	79 exp.
Permisos per crear comerços	1848-1893	7 exp.
Locals de concurrència pública	1853-1887	6 exp.
Conflictes	1857-1896	15 exp.

7.4. Juntes i comissions

	1874-1896	
Dictàmens de la comissió quarta	1874-1896	2 exp.

7.5. Correspondència

	1854-1897	
Govern civil i altres autoritats	1854-1893	24 exp.
Guàrdia municipal	1873-1897	19 exp.

Secció 8. Serveis militars

Dates extremes: 1823-1897

Resum general: la creació d'un l'exèrcit regular a tot l'Estat espanyol va comportar un seguit d'obligacions, no sols als governs municipals, sinó també a la seva població, que havia d'assumir la prestació d'alguns serveis específics a les tropes, com ara els d'allotjament, bagatges i proveïment d'aliments bàsics (pa, oli, etc.).

Els habitants, a més a més, també estaven obligats a incorporar-se a les seves files. Això es feia pel mètode de la quinta, que consistia a sortejar els homes útils, i a una cinquena part d'aquests homes els corresponia reclutar-se a l'exèrcit. Els expedients personals generats per aquest servei de quintes són els més representatius d'aquesta secció (exempcions legals, pròfugs, passis de reserva i justificants de revistes).

Volum: 3,72 m.l.(31 u.i.)

Documentació annexa: 2 llibres

8.1. Assistència obligatòria	1823-1897	
Allotjaments	1845-1886	1 exp.
Servei de bagatges	1823-1897	1 exp.
Requisa de cavalls	1837-1874	1 exp.
Proveïments	1858-1882	2 exp.
8.2. Quintes, allistaments, lleves forçoses	1845-1897	
Relacions de reclutament	1864-1893	6 exp. i 2 llibres
Quintes, expedients	1860-1897	8 exp.
Personal, expedients	1890-1893	1 exp.
Substitucions	1845-1848	1 exp.
Citacions de reemplaçament	1862-1887	10 u.i.
Justificacions de revisions	1860-1884	2 u.i.
8.3. Correspondència	1856-1897	
- Comandància de Marina	1860-1878	2 u.i.
- Diputació provincial	1856-1883	2 u.i.
- Govern civil	1862-1877	2 u.i.
- Govern militar	1881-1882	2 u.i.
- Intendència de l'Exèrcit de Catalunya	1860-1878	2 u.i.
- Negociat militar	1883-1887	2 u.i.
- Correspondència general	1862-1897	3 u.i.

Secció 9. Població

Dates extremes: 1830-1897

Resum general: el coneixement del nombre d'habitants d'un poble era una de les tasques fonamentals del Govern municipal. L'elaboració de documents de caràcter estadístic era imprescindible per conèixer les dades fiscals, militars, electorals, econòmiques, demogràfiques i urbanístiques.

D'aquesta secció es deriven tres eines bàsiques per controlar la població del terme: els censos (que corresponen als antics fogatges medievals), els padrons d'habitants i el registre civil (naixements, defuncions, matrimonis, canvis de domicili). El registre civil va funcionar als ajuntaments entre el 1840 i el 1870, data en la qual va passar a dependre dels jutjats. Indiscutiblement, però, l'agrupació documental més important són els padrons d'habitants, que s'havien d'actualitzar segons la llei cada cinc anys i que constituïen un instrument bàsic per als ajuntaments a l'hora de donar fe de l'adscripció d'un individu a un municipi.

Volum: 1,80 m.l. (15 u.i.)

Documentació annexa: 18 llibres

9.1. Estadístiques generals	1830-1897	
- Resums anuals i mensuals	1830-1897	2 u.i.
- Comunicats sanitaris	1867-1887	1 u.i.
- Certificats parroquials	1830-1897	1 u.i.
9.2. Censos de població	1857-1877	
- Cens general de la població	1857	5 exp.
- Nomenclàtor	1859	1 exp.
- Moviment de població	1860	1 exp.
- Naixements, matrimonis i defuncions	1861	1 exp.
- Estadístiques generals	1862-1877	2 exp.
- Estadístiques sobre les indústries	1862	1 exp.
9.3. Padró general d'habitants, d'estrangers i transeünts	1862-1897	
Padró general d'habitants	1871-1897	4 exp. i 4 llibres
Altes i baixes del padró de veïns	1890-1897	6 exp.
Resum general del padró, per districtes	1890-1895	4 exp.
Padró d'estrangers	1862-1863	2 exp.
9.4. Registre civil¹²	1845-1870	14 llibres
Naixements	1845-1870	3 llibres
Baptismes	1865-1870	1 llibre
Matrimonis	1845-1870	4 llibres
Defuncions	1865-1870	4 llibres
Estrangers	1870	2 llibres
9.5. Correspondència	1861-1895	
- Empadronament (instàncies de sol·licitud i certificats)	1876-1895	1 exp.
- Correspondència general	1861-1895	2 exp.
- Oficina d'estadística (inventari de la documentació existent)	1894	1 exp.

¹² Es conserva també una còpia en CD procedent del Registre Civil de Barcelona de naixements, defuncions i matrimonis de 1871 fins a 1907.

Secció 10. Eleccions

Dates extremes: 1834-1896

Resum general: en aquesta secció podem trobar la documentació conservada de la funció administrativa i política de celebrar processos electorals.

El cens electoral és l'instrument bàsic per portar a terme les funcions que en matèria d'eleccions atorga la llei al municipi, i el seu òrgan executor era la Junta Local del Cens Electoral. Tot i que aquesta junta estava presidida normalment pel jutge de pau o municipal, cal considerar aquestes competències electorals com a plenament municipals i no pas judicials.

Volum: 0,24 m.l. (2 u.i.)

10.1. Cens electoral.

Junta Local del Cens Electoral	1870-1896	
- Cens electoral	1870-1896	7 exp.
- Nomenaments	1895	1 exp.

10.2. Eleccions municipals

- Eleccions municipals i composició de l'Ajuntament	1834-1851	3 exp.
---	-----------	--------

10.3. Eleccions a diputats provincials

- Eleccions a diputats provincials	1878-1881	4 exp.
------------------------------------	-----------	--------

10.4. Eleccions generals. Corts i Senat

- Llista electoral per al nomenament de diputats a Corts	1836-1879	4 exp.
--	-----------	--------

10.5. Correspondència

- Correspondència general	1868-1882	1 exp.
- Citacions	1876-1882	1 exp.

Secció 11. Ensenyament

Dates extremes: 1834-1897

Resum general: la secció d'ensenyament reuneix la documentació que fa referència a la instrucció general. A partir de la promulgació de la «Llei Moyano» (1857), la intervenció del poder local en l'ensenyament públic es reglamentà i es modernitzà. Aquesta llei d'instrucció pública, vigent fins a la Segona República, introduí el concepte d'ensenyament obligatori primari (de sis a nou anys) i regulà la intervenció tant de l'Estat com dels ajuntaments.

Malgrat aquest intent de normalització, a la majoria de poblacions petites, com ara Sant Martí, la docència s'impartia en espais de lloguer o entitats culturals per manca d'edifici propi. No va ser fins a finals del segle XIX quan es pro-

dueix un increment d'escoles i centres especialitzats (arts i oficis, dibuix, música, etc.). Una dada significativa d'aquests moments és que l'analfabetisme a Sant Martí era superior a la mitjana, sobretot pel que fa a la població femenina.

Volum: 1,44 m.l. (12 u.i.)

Documentació annexa: 1 llibre

11.1. Estadístiques generals	1866-1895	
- Registres d'alumnes matriculats per escoles	1866-1885	3 exp. i 1 llibre

- Alumnes de l'escola municipal de música	1895	1 exp.
- Relacions d'escoles particulars	1893	1 exp.
- Relacions d'escoles municipals	1894	1 exp.

11.2. Control pedagògic

- Premis	1865-1895	3 exp.
- Exàmens	1867-1896	5 exp.
- Informes i memòries de les escoles municipals	1875-1886	2 exp.
- Mèrits	1891-1893	2 exp.

11.3. Gestió econòmica

- Pressupostos i estats econòmics	1864-1897	7 exp.
- Inventaris	1865-1881	2 exp.
- Lloguer del local destinat a escola municipal d'arts i oficis	1894	1 exp.

11.4. Gestió de personal

- Oposicions a les escoles municipals d'arts i oficis i de música	1893-1894	1 exp.
---	-----------	--------

11.5. Juntes i comissions

- Junta Local d'Instrucció Pública (actes i memòries)	1850-1897	4 exp.
- Comissió cinquena	1892-1896	2 exp.

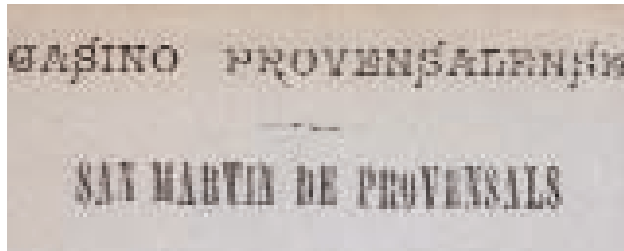
11.6. Correspondència

- Correspondència general	1834-1897	1 exp.
- Instàncies	1862-1897	1 exp.
- Escola d'arts i oficis	1892-1896	2 exp.
- Escola de música	1892	1 exp.
- Junta Local d'Instrucció Pública	1858-1896	1 exp.
- Govern provincial	1875-1889	2 exp.

Secció 12. Cultura

Dates extremes: 1848-1897

Resum general: les competències municipals en matèria de cultura eren molt limitades. La majoria d'actes culturals eren d'iniciativa «privada», organitzats per entitats i associacions com ara les cooperatives, els centres recreatius, les mutualitats de previsió social, etc., que feien balls, cantades, teatre, festes al carrer, etc., per als seus socis. Alguna vegada els

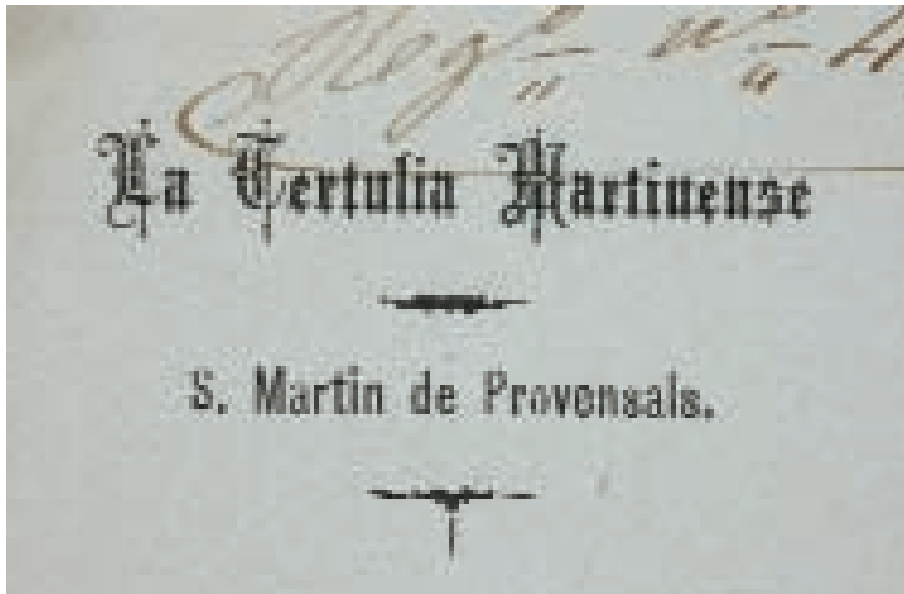

Segell de la societat Casino Provensalense.

ajuntaments hi col·laboraven a través d'ajuts econòmics, concedint permisos o simplement fent acte de presència en aquests esdeveniments.

En aquesta secció classifiquem els documents originats per l'organització d'activitats culturals i recreatives, festes popu-

Segell de la societat La Tertulia Martinense.

lars i religioses, com ara la Festa Major i el Corpus. Cal anotar que el volum de documentació d'aquest apartat és significativament menor en comparació de la resta de seccions d'aquest fons documental. En aquest sentit, cal tenir en compte que el concepte de cultura i lleure era molt diferent de l'actual i que estava marcat per la duresa de la vida quotidiana. No va ser fins a la segona meitat del segle XIX que la societat martinenca va tenir un ric teixit associatiu forjador d'una rica cultura obrera i popular.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

12.1. Festes	1848-1897	
- Festes majors, actes populars i religiosos (instàncies de sol·licitud)	1850-1897	1 exp.
- Balls a la via pública i establiments privats (instàncies de sol·licitud)	1848-1897	1 exp.
- Societats corals i caramelles (instàncies de sol·licitud)	1865-1866	1 exp.
- Reunions de societats, cooperatives i partits polítics (instàncies de sol·licitud)	1891-1894	1 exp.
- Anuncis públics	1893-1894	1 exp.
12.2. Premis	1884-1894	
- Comunicats emesos per associacions i societats culturals	1884-1894	1 exp.
12.3. Biblioteca municipal	1872	
- Constitució de la biblioteca popular	1872	1 exp.
12.4. Relacions amb entitats culturals i recreatives	1852-1897	
- Constitució de societats, mutualitats de previsió social i cooperatives (instàncies de sol·licitud)	1852-1897	2 exp.
- Ordenances i reglaments de societats, mutualitats de previsió social i cooperatives	1852-1897	1 exp.
- Relacions d'establiments destinats a espectacles d'oci (teatres, cafès musicals, tavernes, billars, etc.)	1862-1868	3 exp.
- Relacions d'associacions científiques, literàries, recreatives i socors mutus	1880-1887	1 exp.

12.5. Correspondència**1862-1896**

- Cartes emeses per diferents associacions, societats culturals i religioses a l'alcaldia (invitacions a festes majors, etc.)

Dates extremes: 1862-1896

Volum: 2 exp.

Índex del fons¹³

- Administració general (1740-1897), 1
- Aforaments, registres (1847-1890), 2.4
- Agregació (1848-1893), 1.1
- Aigües, correspondència (1852-1869), 5.5
- Ajuntament, composició (1834-1851), 10.2
- Ajuntament, constitució (1850), 1.2
- Ajuntament, llibres d'actes (1807-1897), 1.2
- Ajuts i subvencions (1868-1897), 4.2
- Alcaldes de barri (1844-1878), 1.5
- Alcaldia (1820-1896), 1.3
- Allotjaments (1845-1886), 8.1
- Amillament (1877-1887), 2.4
- Antecedents penals (1861-1891), 7.2
- Anuncis (1820-1877), 1.3; (1893-1894), 12.1
- Aprofitament d'aigües (1830-1897), 6.2
- Arquitectes i tècnics municipals, correspondència (1868-1897), 6.9
- Arrendaments i subhastes de productes de consum bàsic (1815-1882), 3.1
- Arxiu municipal, inventari (1873-1895), 1.4
- Assistència social (1843-1897), 4.2
- Assistència social, gestió de personal (1866-1894), 4.3
- Assistència social, juntes i comissions (1843-1897), 4.4
- Associacions científiques, relacions (1880-1887), 12.4
- Associacions culturals, constitució (1852-1897), 12.4
- Associacions culturals, instàncies de sol·licitud de reunió (1891-1894), 12.1
- Associacions literàries, relacions (1880-1887), 12.4
- Associacions recreatives, relacions (1880-1887), 12.4
- Bagatges (1823-1897), 8.1
- Balls a establiments privats, instàncies de sol·licitud (1848-1897), 12.1
- Balls a la via pública, instàncies de sol·licitud (1848-1897), 12.1
- Bans (1820-1877), 1.3

¹³ Els codis numèrics que apareixen al costat de cada paraula clau remeten a l'entrada corresponent de l'apartat dedicat a la descripció del fons documental.

- Baptismes (1865-1870), 9.4
- Beneficència (1843-1897), 4
- Beneficència, correspondència (1858-1897), 4.5
- Biblioteca municipal, constitució (1872), 12.3
- Billars, relacions (1862-1868), 12.4
- Bombers (1852-1896), 7.1
- Brigades municipals (1844-1897), 6.5
- Burots, recaptació diària (1841-1897), 2.4
- Cadastre (1825-1894), 2.4
- Cafès musicals, relacions (1862-1868), 12.4
- Caixa (1848-1850), 2.3
- Calderes de vapor, registres (1870-1897), 6.7
- Camins veïnals (1848-1875), 6.2
- Canalitzacions (1853-1896), 6.2
- Canalitzacions, correspondència (1876-1894), 6.9
- Caramelles, instàncies de sol·licitud (1865-1866), 12.1
- Carn (1815-1875), 3.1
- Carrers (1861-1887), 6.2
- Carrers, obertura i supressió (1873-1896), 6.1
- Carreteres (1850-1896), 6.2
- Carreteres, correspondència (1881-1896), 6.9
- Carros, carruatges i cavalleries, arbitri (1840-1897), 2.4
- Carros, caruatges i cavalleries, reglamentació (1863-1895), 2.4
- Carros, instàncies de sol·licitud d'altres i baixes (1861-1895), 2.4
- Cartes de pagament (1880-1896), 2.3
- Cartes de radi (1824-1897), 7.3
- Casa de la Caritat (1862-1888), 4.1
- Cases consistorials (1868), 6.4
- Catàstrofes (1850-1885), 4.2
- Cèdula personal, impost (1878-1882), 2.4
- Cementiri municipal de Sant Martí, gestió (1852-1896), 5.1
- Cementiri, correspondència (1857-1860), 5.5
- Cens electoral (1870-1896), 10.1
- Cens general de la població (1857-1877), 9.2
- Certificats d'alcaldia (1869-1896), 1.3
- Certificats d'empadronament (1876-1895), 9.5
- Certificats de defunció i enterrament (1868-1897), 4.2
- Certificats de secretaria (1827-1897), 1.4
- Certificats mèdics (1874-1897), 4.2
- Certificats parroquials (1830-1897), 9.1
- Clavegueram (1862-1892), 6.2
- Comandància de Marina, correspondència (1860-1878), 8.3
- Comerços (1848-1893), 7.3
- Comissió cinquena (1869), 2.5; (1879-1897), 4.4; (1892-1896), 11.5
- Comissió d'Aigües (1835-1897), 6.2
- Comissió d'estadística i amillament (1852-1853), 2.5

- Comissió d'hortolans (1852), 2.5
- Comissió Especial d'Eixample (1871-1897), 6.8
- Comissió Especial de Consums (1874-1894), 2.5
- Comissió primera (1874-1885), 2.5
- Comissió quarta (1878-1897), 4.4
- Comissió quarta, dictàmens (1874-1896), 7.4
- Comissió segona (1874-1897), 6.8; (1894), 2.5
- Comissió sisena, llibres d'actes (1894-1897), 1.2
- Comissió tercera (1883), 2.5; (1880-1897), 3.6
- Comissió tercera, llibres d'actes (1880-1897), 1.2
- Comptes generals de l'Ajuntament (1847-1889), 2.2
- Comptes quinzenals, registres (1893-1894), 2.4
- Comunicacions (1848-1896), 6.2
- Concursos. Oposicions (1894), 1.5
- Confinats (1853-1876), 7.2
- Conflictes (1857-1896), 7.3
- Conserges (1862-1882), 3.5
- Constrenyiment, expedients (1853-1897), 2.4
- Consums, gestió del personal (1853-1896), 2.4
- Contribució d'edificis i solars (1895), 2.4
- Contribució industrial i comercial (1845-1893), 2.4
- Contribució territorial, rústica i pecuària (1847-1892), 2.4
- Contribucions especials (1845-1897), 2.4
- Contribucions, repartiment (1825-1894), 2.4
- Control de la pobresa (1857-1896), 4.2
- Control dels centres assistencials i de beneficència (1861-1888), 4.1
- Control pedagògic (1865-1896), 11.2
- Controls mèdics (1855-1896), 5.2
- Controls sanitaris (1867-1887), 9.1
- Cooperatives, constitució (1852-1897), 12.4
- Cooperatives, instàncies de sol·licitud de reunió (1891-1894), 12.1
- Cooperatives, ordenances i reglaments (1852-1897), 12.4
- Corals (1865-1866), 12.1
- Correcció pública (1850-1897), 7.2
- Correspondència, en general (1740-1896), 1.6
- Correspondència, per temes, A TOTES LES SECCIONS
- Crides (1820-1877), 1.3
- Crisi agrícola i ramadera (1887), 4.2
- Cultura (1848-1897), 12
- Cultura, correspondència (1862-1896), 12.5
- Declaració de ruïna (1853-1897), 6.1
- Defraudacions, expedients (1853-1897), 2.4
- Defuncions (1830-1897), 9.1; (1861), 9.2; (1865-1870), 9.4
- Degolladors (1869-1886), 3.5

- Detencions (1849-1882), 7.2
- Deutors, relacions (1840-1897), 2.4
- Dipositària (1848-1897), 2.3
- Diputació provincial, correspondència (1856-1883), 8.3
- Disposicions (1878), 1.5
- Donatius (1850-1885), 4.2
- Drets de consums, rectificació (1851-1890), 2.4
- Economia, gestió (1864-1897), 11.3
- Edictes (1820-1877), 1.3
- Eleccions (1834-1896), 10
- Eleccions a diputats provincials (1878-1881), 10.3
- Eleccions generals (1836-1879), 10.4
- Eleccions municipals (1834-1851), 10.2
- Eleccions, correspondència (1868-1882), 10.5
- Eleccions, nomenaments (1895), 10.1
- Empadronament, instàncies de sol·licitud (1876-1895), 9.5
- Emprèstits (1887-1894), 2.2
- Endeutament (1887-1894), 2.2
- Enllumenat (1856-1897), 6.2
- Enllumenat públic, gestió de personal (1869-1897), 6.5
- Enllumenat públic, subhastes (1881-1896), 6.2
- Ensenyament, correspondència (1834-1897), 11.6
- Ensenyament, gestió de personal (1893-1894), 11.4
- Ensenyament, juntes i comissions (1850-1897), 11.5
- Epidèmia colèrica (1854-1856), 5.2
- Epidèmies i contagis (1854-1896), 5.2
- Escola municipal d'arts i oficis, correspondència (1892-1896), 11.6
- Escola municipal d'arts i oficis, lloguer del local (1894), 11.3
- Escola municipal d'arts i oficis, oposicions (1893-1894), 11.4
- Escola municipal de música, correspondència (1892), 11.6
- Escola municipal de música, oposicions (1893-1894), 11.4
- Escola municipal de música, relacions d'alumnes (1895), 11.1
- Escoles municipals, informes i memòries (1875-1886), 11.2
- Escoles municipals, relacions (1894), 11.1
- Escoles particulars, relacions (1893), 11.1
- Escoles, registres d'alumnes matriculats (1866-1885), 11.1
- Escorxador, arrendaments i subhastes (1891-1894), 3.3
- Escorxador, control dels caps de bestiar sacrificats (1847-1896), 3.3
- Escorxador, gestió (1883), 5.1
- Escorxador, projecte (1840-1887), 6.4
- Escorxador, recaptació diària i mensual (1873-1897), 2.4
- Escorxador, reglaments (1867-1897), 3.3
- Estadístiques generals (1830-1897), 9.1; (1862-1877), 9.2; (1866-1895), 11.1

- Estrangers (1870), 9.4
- Exàmens (1867-1896), 11.2
- Expropiacions (1853-1897), 6.1
- Farmàcia, correspondència (1868-1884), 5.5
- Ferrocarril (1851-1897), 6.3
- Ferrocarril, correspondència (1859-1896), 6.9
- Festes (1848-1897), 12.1
- Festes majors, instàncies de sol·licitud (1850-1897), 12.1
- Festes populars i religioses, instàncies de sol·licitud (1850-1897), 12.1
- Finances (1810-1897), 2
- Finances, correspondència (1810-1896), 2.6
- Finances, juntes i comissions (1852-1895), 2.5
- Finques i solars, registres (1895), 2.4
- Fiscalitat (1825-1897), 2.4
- Fonts públiques (1849-1893), 6.2; (1849-1893), 6.9
- Govern civil, correspondència (1854-1893), 7.5; (1862-1877), 8.3
- Govern militar, correspondència (1881-1882), 8.3
- Govern provincial, correspondència (1875-1889), 11.6
- Guàrdia municipal, correspondència (1873-1897), 7.5
- Guàrdies municipals (1857-1897), 7.1
- Guàrdies rurals (1846-1896), 7.1
- Havers (1860-1897), 2.3
- Herbatges (1837-1866), 3.1
- Hisenda, administració subalterna (1888), 1.2
- Hospital, gestió (1862), 5.1
- Hostals, botigues i gabelles (1820-1851), 3.1
- Immobles municipals, construcció i manteniment (1840-1892), 6.4
- Impost de cèdula personal (1878-1882), 2.4
- Impost de consums, arrendaments (1852-1879), 2.4
- Impost de consums, reglamentació (1846-1981), 2.4
- Impost de consums, repartiment (1848-1879), 2.4
- Impost de consums, subhastes (1852-1879), 2.4
- Impost de la sal (1881-1882), 2.4
- Indústries, estadístiques (1862), 9.2
- Infraccions (1850-1896), 7.3
- Inspecció de sanitat, correspondència (1893), 5.5
- Inspectors (1854-1894), 3.5
- Intendència de l'Exèrcit de Catalunya, correspondència (1860-1878), 8.3
- Intervenció (1847-1897), 2.2
- Interventors de carn (1877-1886), 3.5
- Inventari de béns (1886-1887), 2.1
- Inventaris (1865-1881), 11.3

- Jardins, parcs i arbratge (1872), 6.2
- Junta d'Aigües de la Sèquia Comtal (1838-1881), 6.2; (1851-1885), 6.8
- Junta d'Auxilis (1884-1885), 4.4
- Junta d'Instrucció Pública, correspondència (1858-1896), 11.6
- Junta de propietaris, ramaders i agricultors (1858-1873), 2.5
- Junta del Cementiri (1839-1895), 5.4
- Junta Local d'Instrucció Pública, actes i memòries (1850-1897), 11.5
- Junta Local del Cens Electoral (1870-1896), 10.1
- Junta Municipal d'Associats (1894-1895), 2.5
- Junta Municipal de Beneficència (1843-1891), 4.4; (1862-1896), 4.5
- Junta Municipal de Proveïments (1865-1866), 3.6
- Junta Municipal de Sanitat (1870-1897), 5.4; (1860-1885), 5.5
- Junta Parroquial de Sant Martí (1812-1823), 1.2
- Junta Revolucionària (1868-1869), 1.2
- Juntes i Comissions, per temes, A TOTES LES SECCIONS
- Jutjats civils, oficis (1836-1896), 1.6
- Llevadores, correspondència (1851-1884), 5.5
- Llibre auxiliar de despeses [s. d.], 2.2
- Llibre diari (1847-1889), 2.2
- Llibres d'actes, 1.2
- Llicències d'armes (1830-1891), 7.3
- Llicències d'obres particulars (1844-1897), 6.6
- Llicències d'obres particulars a l'eixample de Sant Martí (1891-1897), 6.6
- Llicències d'obres, correspondència (1861-1895), 6.9
- Llicències i inspeccions industrials (1853-1897), 6.7
- Llistes electorals per a diputats a Corts (1836-1979), 10.4
- Llocs de treball (1839-1897), 1.5
- Locals de concurrència pública (1853-1887), 7.3
- Matrimonis (1830-1897), 9.1; (1861), 9.2; (1845-1870), 9.4
- Mercats de la Unió i del Clot, projectes (1864-1892), 6.4
- Mercats i fires, arrendaments i subhastes de llocs de venda (1850-1897), 3.2
- Mercats i fires, reglaments i ordenances (1877-1897), 3.2
- Mèrits (1891-1893), 11.2
- Metges (1894-1897), 4.2; (1876-1896), 4.5
- Mossos (1876-1897), 3.5
- Mostassafs (1854-1894), 3.5
- Moviment de població (1860), 9.2
- Multes (1870-1873), 2.4
- Mutualitats de previsió social (*montepíos*) (1861-1865), 4.1; (1852-1897), 12.4
- Mutualitats de previsió social (*montepíos*), ordenances i

reglaments (1852-1897), 12.4

- Naixements (1830-1897), 9.1; (1861), 9.2; (1845-1870), 9.4
- Negociat militar, correspondència (1883-1887), 8.3
- Nomenclàtor (1859), 9.2
- Nòmines (1876-1896), 2.3
- Obres d'infraestructura (1830-1897), 6.2
- Obres i urbanisme (1830-1897), 6
- Obres i urbanisme, correspondència (1849-1897), 6.9
- Obres i urbanisme, juntes i comissions (1851-1897), 6.8
- Oficina d'estadística, 9.5
- Ordenances municipals (1875-1878), 1.2
- Ordres (1740-1839), 1.6
- Òrgans de govern (1807-1897), 1.2
- Pa (1826-1853), 3.1
- Padró d'estrangers (1862-1863), 9.3
- Padró de veïns, per districtes (1890-1895), 9.3
- Padró de veïns, resums anuals i mensuals (1890-1897), 9.3
- Padró general d'habitants (1871-1897), 9.3
- Padró general d'habitants, d'estrangers i transeünts (1862-1897), 9.3
- Paper segellat, segell i timbre (1885-1890), 2.4
- Parròquies (1849-1858), 6.4
- Partits polítics, instàncies de sol·licitud de reunió (1891-1894), 12.1
- Passaports (1824-1897), 7.3
- Patrimoni, administració (1886-1887), 2.1
- Peons i capatassos (1844-1894), 6.5
- Pesadors de carn (1847-1996), 3.5
- Població (1830-1897), 9
- Població, control (1824-1897), 7.3
- Població, correspondència (1861-1895), 9.5
- Ponts (1880-1895), 6.2
- Pous (1869-1897), 6.2
- Pregons (1820-1877), 1.3
- Premis (1865-1895), 11.2; (1884-1894), 12.2
- Presó i dipòsit municipal, administració (1849-1897), 7.2
- Pressupostos (1873-1897), 2.2; (1864-1897), 11.3
- Productes de consum bàsic, administració (1815-1882), 3.1
- Proveïments, correspondència (1858-1884), 5.5
- Proveïments, gestió de personal (1847-1897), 3.5
- Proveïments, inspecció i denúncies (1847-1896), 3.4
- Proveïments, juntes i comissions (1865-1897), 3.6
- Proveïments, pesos i mesures (1847), 3.4
- Proveïments, reglaments (1853), 3.4
- Proveïments, sancions (1868-1896), 3.4
- Queixes de particulars (1860-1888), 6.6

- Quintes i allotjaments (1845-1897), 8.2
- Quintes, expedients (1860-1897), 8.2
- Quintes, justificacions de revisions (1860-1884), 8.2
- Recaptació (1857-1894), 2.3; (1877-1894), 2.4
- Receptes farmacèutiques (1885-1894), 5.2
- Receptes mèdiques (1884-1897), 4.2
- Reemplaçament de l'exèrcit (1845-1887), 8.2
- Registre civil (1845-1870), 9.4
- Registres d'alumnes matriculats per escoles (1866-1885), 11.1
- Registres d'instàncies (1883-1891), 1.6
- Registres d'instàncies d'obres particulars (1870-1897), 6.6
- Registres d'instàncies per instal·lar calderes de vapor (1870-1897), 6.7
- Registres de carros caruatges i cavalleries (1854-1896), 2.4
- Registres de cases (1831-1887), 6.1
- Registres de comptes quinzenals (1893-1894), 2.4
- Registres de correspondència, entrades i sortides (1844-1895), 1.6
- Registres de manaments de pagament (1848-1850), 2.3
- Registres de treballadors municipals (1883-1897), 1.5; (1860-1897), 2.3
- Registres fiscals de finques i solars (1895), 2.4
- Reials cèdules (1740-1839), 1.6
- Relacions d'entitats culturals i recreatives (1852-1897), 12.4
- Relacions de deutors (1840-1897), 2.4
- Relacions de reclutaments (1864-1893), 8.2
- Relacions de riquesa (1877-1887), 2.4
- Requisa de cavalls (1837-1874), 8.1
- Riera d'Horta (1830-1880), 6.2
- Sanitat (1852-1897), 5
- Sanitat, correspondència (1851-1897), 5.5
- Sanitat, gestió de personal (1886), 5.3
- Sanitat, inspecció i control (1842-1897), 5.2
- Sanitat, juntes i comissions (1839-1897), 5.4
- Secretaria (1873-1897), 1.4
- Secretaria, informes i dictàmens (1874-1897), 1.4
- Segregació (1863-1875), 1.1
- Seguretat ciutadana (1824-1897), 7
- Seguretat ciutadana, correspondència (1854-1897), 7.5
- Seguretat ciutadana, juntes i comissions (1874-1896), 7.4
- Sentències (1880-1882), 7.2
- Serenos nocturns (1882-1897), 3.5
- Serveis d'auxili i sanitaris (1843-1896), 4.2
- Serveis de seguretat, administració (1845-1897), 7.1
- Serveis funeraris, gestió (1880-1893), 5.1
- Serveis militars (1823-1897), 8

- Serveis militars, correspondència (1856-1897), 8.3
- Serveis sanitaris, gestió (1852-1896), 5.1
- Societats (1850-1897), 7.3
- Societats culturals, constitució (1852-1897), 12.4
- Societats culturals, instàncies de sol·licitud de reunió (1891-1894), 12.1
- Societats culturals, ordenances i reglaments (1852-1897), 12.4
- Socors mutus (1861-1865), 4.1
- Socors mutus, relacions (1880-1887), 12.4
- Tavernes, relacions (1862-1868), 12.4
- Taxes, instàncies de sol·licitud de modificació (1853-1896), 2.4
- Teatres, relacions (1862-1868), 12.4
- Terme municipal, delimitació (1848-1895), 1.1; (1886-1897), 6.8
- Terme municipal, fitació (1889-1895), 1.1
- Tramvia (1873-1897), 6.3
- Transports de viatgers (1851-1897), 6.3
- Treballadors municipals (1846-1897), 1.5
- Treballadors municipals, administració (1839-1897), 1.5
- Treballadors municipals, registres d'altres i baixes (1860-1897), 2.3
- Urbanització (1859-1894), 6.1
- Vacunacions (1882-1896), 5.2
- Veterinària, correspondència (1860-1884), 5.5
- Vi (1835-1882), 3.1
- Vigilants nocturns (1845-1897), 7.1
- Vorerers (1853-1897), 6.2

¹⁴ Cal anotar que els arxius de gestió dels òrgans administratius del Districte conserven en poder seu tots els documents rebuts o generats per la seva pròpia activitat, mentre duri la tramitació dels assumptes a què fan referència i durant els cinc anys següents del dia en què hagi conclòs la seva tramitació. Passat aquest període, la documentació és transferida a l'Arxiu Municipal del Districte.

I.2 Fons Municipal del Districte de Sant Martí

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/02/FMC

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el *Quadre de classificació uniforme dels documents* del sistema AIDA-ALBALÀ (administració integral de la documentació i dels arxius) de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest quadre està estructurat en vint seccions, que corresponen a les grans funcions conferides a l'administració municipal, des de les més genèriques fins a les més específiques, i són les següents: A100. Acció i òrgans de govern; B100. Actes protocol·laris i relacions externes; C100. Afers jurídics; D100. Organització i coordinació administrativa; F100. Recursos humans; G100. Informació i comunicació; H100. Finances; J100. Patrimoni municipal; K100. Educació; L100. Cultura; M100. Seguretat i atenció ciutadana; P100. Transports i circulació; Q100. Urbanisme i obres; R100. Proveïments i consum; S100. Sanitat i salut pública; T100. Medi ambient; V100. Promoció i desenvolupament de la ciutat; X100. Serveis socials; Y100. Esports, i Z100. Fons institucionals.

Dates extremes: 1897-1999 (predomina el període 1980-1999)

Resum general: en el Fons Municipal Contemporani del Districte de Sant Martí trobem el conjunt de documents procedents dels diferents òrgans de govern i dependències administratives municipals de l'àmbit del districte, vigents o desapareguts, des del procés d'agregació de l'antic poble de Sant Martí a la ciutat de Barcelona fins avui.¹⁴ Dins d'aquest fons s'inclou, també, la documentació transferida als districtes des de les àrees centrals, formada bàsicament per la sèrie d'antecedents d'activitats industrials que va ser tramesa des del Negociat Central de Llicències i Activitats a tots els districtes de Barcelona per facilitar la tramitació d'aquesta competència municipal. Val a dir que, malgrat que el fons s'inicia l'any 1897, la documentació generada durant aquesta primera època per la Tinença d'Alcaldia i la Junta Municipal és poc voluminosa (8,04 m.l. equivalents a 67 u.i.), per raó de les poques competències administratives que gestionaven aquests dos òrgans, fins al punt que entre els anys 1935 i 1964 la documentació és inexistent. No és fins l'any 1984 quan trobem un volum més important de documentació, a conseqüència del procés de descentralització administrativa d'un gran nombre de funcions, competències i matèries transferides des de l'Ajuntament central al Districte.

Volum: 713,76 m.l. (5.948 u.i.)

Història de l'organisme productor: Sant Martí de Provençals va ser annexionat a Barcelona (20 d'abril de 1897), juntament amb els pobles de Les Corts, Gràcia, Sant Andreu i Sants, i, d'aquesta manera, va perdre la seva independència administrativa com a municipi i es va convertir en un dels deu districtes que organitzaven territorialment la ciutat, un districte amb una població gens menyspreable de prop de 40.000 habitants, però suburbial i perifèric, mal comunicat, discriminat o ignorat durant molts anys per l'acció pública.

D'aquesta manera, Ca la Vila, la seu de l'antic Ajuntament del poble de Sant Martí, va passar a ser la seu de la **Tinença d'Alcaldia** del nou Districte X. Sabem que, en el moment de l'annexió, els 24 regidors, que fins aleshores havien format part de la corporació municipal, van quedar reduïts a quatre i amb funcions exclusivament representatives. La plantilla tècnica de la Tinença estava formada per un oficial segona amb funcions de secretari, un oficial tercera, dos auxiliars, dos escriptors de primera classe, quatre escriptors de segona classe i dos porters de vara. Però aquests treballadors municipals no van mantenir gaire temps el seu lloc de treball, ja que, segons un informe conservat a l'Arxiu, l'any 1901 ja havien estat reduïts a sis.

L'annexió, a més a més, no tan sols suposà la pèrdua de la independència administrativa, sinó també la del domini d'alguns antics barris martinencs. D'aquesta manera, la Sagrera —i les zones més pròximes a la muntanya del Clot-Camp de l'Arpa— va passar a formar part de Sant Andreu del Palomar, en aquell moment Districte IX. Els barris del Taulat, Unió i Pequín van ser integrats al Districte I (Mirri: 36-37), encara que van retornar a Sant Martí l'any 1924, moment en què el consistori barceloní, a causa de les últimes agregacions (Horta, 1904, i Sarrià, 1922), va reordenar el territori. Aquesta divisió territorial en deu districtes es va mantenir fins a l'any 1949, quan es van crear dos districtes nous: Les Corts i la part alta de l'Esquerra de l'Eixample. Amb aquesta ampliació, Barcelona quedà dividida administrativament en dotze districtes. Sant Martí continuà sent el Districte X, per bé que el Clot-Camp de l'Arpa quedà repartit entre els districtes IX, X i XII.

La Llei de règim especial de la ciutat de Barcelona (1960) mantingué la divisió territorial en dotze districtes i establí les Junes Municipals. Aquestes Junes Municipals es configura-

ven com un òrgan d'incisió en l'organització administrativa i de relació amb els veïns, per bé que les funcions que li eren assignades eren pràcticament inexistents. En el cas de Sant Martí, la **Junta Municipal** estava formada per un president, tres regidors (un per cadascun dels sectors corresponents a l'àmbit familiar, sindical i corporatiu del districte), tres vocals (com a representants dels veïns) i un secretari. A més a més, tenia dotze comissions: sanitat i assistència social; transports i circulació; població i habitatge; esports; cultura; urbanisme; informació i propaganda; parcs i jardins; assumptes generals; relacions públiques; mercats, i alcaldes de barri.

El primer ajuntament democràtic (1979) va iniciar el camí cap a la gestió descentralitzada de la ciutat amb l'aprovació del Reglament dels consells municipals de districte. Es creà una **Comissió Permanent** formada per un representant de cadascun dels tres partits o coalicions més votades dins del districte.

Record d'homenatge de la presa de possessió de Santiago de Riba i d'Espanya com a tinent d'alcaldia, 1917.

te. És a partir d'aquest moment que Sant Martí recupera la seva capacitat d'incidir en la vida política de Barcelona, a la vegada que els seus barris obrers i populars inicien la recuperació de la seva memòria i identitat col·lectiva.

El segon ajuntament democràtic (1984) constituí una nova divisió territorial i administrativa i creà els deu districtes actuals. Però no fou fins a l'aprovació de la Llei reguladora de les bases de règim local (1985) que el projecte s'omple de contingut. Se suprimí la Comissió Permanent i es creà la **Comissió de Govern**, i la Junta de Districte passà a rebre el nom de **Consell Municipal de Districte**, al capdavant del qual, per delegació de l'alcalde, hi ha el regidor. En el cas de Sant Martí, aquest Consell quedà ubicat físicament en l'antiga casa consistorial.

Els Consells Municipals de Districte estan regits per les **Normes reguladores d'organització dels districtes i de la participació ciutadana**. Aquesta normativa va fixar les competències i l'organització dels districtes des d'un doble vessant: d'una banda, apropar els ciutadans a la decisió política i, de l'altra, potenciar els barris del territori com a eixos vertebradors de la vida associativa i la participació ciutadana.

A partir de l'aprovació del marc legal, en què es fonamenten els districtes, s'ha anat produint la desconcentració de funcions tècniques i administratives i s'han definit les competències que actualment porten a terme. Les competències transferides fins avui són les següents:

Transferència núm. 0

Atorgament de llicències d'obres menors (1985)

Transferència núm. 0 bis

Atorgament de llicències per construcció, reparació, supressió i modificació de característiques dels guals i la seva utilització (1986)

Transferència núm. 0.3

Inspecció de les obres menors i de les condicions de seguretat, salubritat i ornament públic de terrenys, urbanitzacions d'iniciativa particular, edificacions i cartells (1988)

Transferència núm. 0.4

Llicències, inspecció i correcció d'obres menors d'edificis, locals o recintes destinats a espectacles públics o activitats recreatives (1989)

Façana de Ca la Vila com a seu de la Timença d'Alcaldia del Districte, [1985].

Transferència núm. 1 i 1 bis

Projectes integrats d'urbanització (1984 i 1990)

Transferència núm. 2

Obres públiques de primer establiment, reforma i gran reparació (1984)

Transferència núm. 3

Gestió dels centres i els establiments de serveis socials de zona (1985)

Transferència núm. 4

Taxa de sanejament i neteja (1984)

Transferència núm. 5

Conservació i manteniment dels edificis i les instal·lacions que constitueixen l'equipament dels districtes (1985)

Transferència núm. 6

Ordenació de la circulació, la instal·lació i el manteniment de senyalització vertical, pilons i tanques de protecció de la xarxa viària o vies d'ordenació descentralitzada (1985)

Transferència núm. 6 bis

Reserves d'estacionament i aturada per obres i locals de concurrència pública (1989)

Transferència núm. 7

Activitats culturals d'interès de districte i funcions de l'Ajuntament en relació amb les biblioteques populars (1985)

Transferència núm. 8

Inspecció de la neteja viària, sancions i mesures correctives, neteja de solars i neteja viària no programada i instal·lació de papereres i àrees canines (1985)

Transferència núm. 8 bis

Gestió d'evacuadors públics (1985)

Transferència núm. 9

Gestió dels centres cívics (1985)

Transferència núm. 10 i 10 bis

Llicències d'ocupació de la via pública, per a l'ús comú o especial per a determinades activitats (1985 i 1990)

Transferència núm. 11 i 11 bis

Gestió de les instal·lacions esportives d'interès de districte i funcions de l'Ajuntament amb relació a l'activitat esportiva dels districtes (1985 i 1998)

Transferència núm. 12

Gestió d'activitats i centres de joventut (1986)

Transferència núm. 13

Utilització dels centres escolars fora de l'horari docent, neteja i vigilància dels centres i col·laboració en diverses matèries relacionades amb l'ensenyament (1986)

Transferència núm. 14

Salut pública: sanitat maternoinfantil, control sanitari d'habitatges, locals i establiments (1986)

Transferència núm. 15

Intervenció municipal de les activitats industrials comercials, recreatives i de serveis (licències d'activitats i inspecció integrada; 1987)

Transferència núm. 16

Intervenció en les llicències d'obres majors de reforma, reparació i restauració d'edificis, i en la instal·lació de cartelleres i grans rètols publicitaris. Declaració de ruïna dels edificis (1990)

Transferència núm. 17

Gestió desconcertada del Padró Municipal d'Habitatges (1989)

Transferència núm. 18

Obres majors i instal·lacions publicitàries (1996)

Transferència núm. 19

Gestió urbanística: expropiacions (1996)

Transferència núm. 20

Viabilitat, enllumenat públic, aigües i sanejament, neteja urbana i anàlisi i control ambientals (1996)

Transferència núm. 21

Equipaments d'ensenyament públic del districte (1998)

Actualment, dins dels districtes coincideixen dos conjunts d'òrgans que en marquen l'organització i que es diferencien clarament: d'una banda, un òrgan de caràcter polític superior decisor i informatiu i/o consultiu, format pel regidor president, el Consell de Districte i la Comissió de Govern i, de l'altra, un òrgan de caràcter directiu i executiu. Aquest últim òrgan, que li confereix la seva estructura administrativa, es concreta actualment en dues grans divisions —la de Serveis Tècnics i la de Serveis Personals—, més un conjunt de departaments i oficines amb funcions de serveis generals: el Departament d'Administració, la Secretaria Tècnica Jurídica i el Departament de Comunicació i Qualitat. Al capdavant d'aquesta estructura administrativa hi ha el gerent del districte.

Història arxivística: inicialment, el Fons Municipal Contemporani del Districte de Sant Martí estava organitzat com a dos fons municipals independents, que eren el fons procedent de la Tinència d'Alcaldia, la Junta de Districte i de les àrees centrals (1898-1979) i el fons del Consell Municipal del Districte (1979-avui). Però des de l'aprovació del sistema AIDA-ALBALÀ (administració integral de la documentació i dels arxius), l'any 1998 es considerà la possibilitat d'agrupar en un sols fons documental tots els fons municipals contemporanis. D'aquesta manera, es va materialitzar la idea de crear una sistema de gestió documental únic per a tota la documentació contemporània de l'Ajuntament de Barcelona —atès que es tracta d'un únic organisme productor, l'Ajuntament de Barcelona— i deixar de banda les diferents organitzacions administratives que hi ha hagut. El sistema AIDA-ALBALÀ permet gestionar, organitzar i descriure sota un mateix sistema arxivístic la totalitat del fons documental.

Cal anotar que arran d'una intervenció arxivística actual del fons municipal (iniciada l'any 2001) s'identificà, dins del Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí de Provençals, documentació posterior a l'agregació i produïda per l'antiga Tinença d'Alcaldia, durant el període 1897-1944 (1,9 m.l. i 3 volums), la qual es considerarà com a part integrant del Fons Contemporani Municipal. Paral·lelament s'organitzà, sota aquest criteri, el volum total de la documentació seguint el *Quadre de classificació uniforme dels documents* del sistema AIDA-ALBALÀ.

Condicions d'accés: el Fons Municipal Contemporani del Districte de Sant Martí és, en general, de consulta pública i d'accés lliure. S'exclou, però, la documentació que no ha finalitzat la seva tramitació, com també la documentació que per les característiques i el contingut que té està sotmesa per llei a unes mesures d'accés restringit.

Documentació annexa: 79 llibres

Instrument de descripció: inventaris i catàlegs mecanitzats i fulls de transferències. També hi ha bases de dades informatitzades de les sèries següents: «Llicències d'activitats», «Obres majors», «Obres menors» i «Antecedents».

Inventari del fons

A continuació es descriu breument el fons a partir del quadre de classificació (vegeu «Sistema d'organització»), on es faciliten dades bàsiques de les seccions documentals del fons (nom de la secció, dates extremes, resum general, volum i descripció de les subseccions i les sèries més importants que la componen). Val a dir que la data extrema més recent que es ressenya és la corresponent a cinc anys enre respecte a l'actual, ja que fins aleshores la competència sobre aquesta documentació correspon als òrgans administratius que l'han generada. Finalment, la descripció del fons s'acompanya d'un índex alfabètic de matèries i paraules clau, especificant en quin apartat o apartats es localitzen dins del quadre, com a complement per recuperar la informació continguda dins de la documentació.

AI00. Acció i òrgans de govern

Dates extremes: 1899-1999

Resum general: aquesta secció documental fa referència a l'activitat política del Districte, entès com a òrgan de govern

i administració del territori. Entre altra informació hi trobem documentació sobre el funcionament dels òrgans de govern del districte.

Volum: 3,84 m.l. (32 u.i.)

Documentació annexa: 39 llibres

AI40. Òrgans de govern del Districte

Dates extremes: 1961-1991

Resum general: aquesta sèrie recull tota la documentació produïda pels diferents òrgans de govern que al llarg dels anys hi ha hagut o que actualment hi ha al districte.

- Junta Municipal del Districte	1961-1974	4 llibres
- Consell Municipal del Districte	1979-1987	2 u.i. i 7 llibres
- Comissió Permanent del Districte	1979-1987	6 llibres
- Comissió de Govern del Districte	1987-1996	2 u.i.

AI43. Òrgans de govern unipersonals

Dates extremes: 1899-1996

- Alcaldes de barri	1899	1 u.i.
- Regidor del Districte	1988-1996	22 llibres

BI00. Actes protocol·laris i relacions públiques

Dates extremes: 1897-1997

Resum general: aquesta secció inclou tots els documents coneguts amb el nom de correspondència i que no poden formar part d'un expedient concret i classificable en altres seccions. Es tracta de documentació fruit de l'atenció protocol·lària del Districte i els seus membres (organització d'actes públics, homenatges, recepcions, inauguracions, etc.). També inclou la documentació derivada de les relacions del Districte amb organismes, entitats, empreses i particulars.

Volum: 11,30 m.l. (941 u.i.)

CI00. Afers jurídics

Dates extremes: 1996-1997

Resum general: sota aquest epígraf, relatiu a l'exercici de les activitats judicials o jurídiques del Districte, l'Arxiu només conserva documentació d'una sèrie documental («Responsa-

bilità patrimonial») que fa referència a la resolució de reclamacions per danys a tercers, per tal d'assegurar la cobertura de la responsabilitat civil per part de l'Ajuntament.

Volum: 0,36 m.l. (3 u.i.)

DI00. Organització i coordinació administrativa

Dates extremes: 1954-1996

Resum general: aplega la documentació que proporciona al Districte les eines que li permeten dur a terme les competències i les activitats que té encomanades, com també la coordinació d'aquestes funcions per tal d'aconseguir una rendibilitat més gran dels recursos necessaris per al seu funcionament. Inclou els llibres de registre d'entrada i sortida de documents, en qualsevol suport, on es fan constar els assentaments per deixar-ne constància oficial.

Volum: 3 m.l. (25 u.i.)

Documentació annexa: 15 llibres

FI00. Recursos humans

Dates extremes: 1897-1992

Resum general: es tracta de documentació, molt fragmentada i esparsa, que recull la documentació relativa als assumptes relacionats amb la gestió del personal que presta els seus serveis al Districte.

Volum: 1,20 m.l. (10 u.i.)

GI00. Informació i comunicació

Dates extremes: 1898-1999

Resum general: aquesta sèrie aplega documentació sobre la producció i la gestió documental resultant de la gestió administrativa d'aquesta competència i funció municipal. Inclou els inventaris relatius al Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí de Provençals.

Volum: 0,36 m.l. (3 u.i.)

HI00. Finances

Dates extremes: 1899-1997

Resum general: aquesta secció aplega la documentació referent a l'organització, l'administració i la gestió econòmica i financera del districte que s'ocupa de la provisió de fons monetaris i de la seva distribució entre les diverses activitats públiques i dependències administratives. Inclou informació sobre els pressupostos, la gestió dels ingressos i la gestió de les despeses.

Volum: 72,36 m.l. (603 u.i.)

JI00. Patrimoni municipal

Dates extremes: 1986-1998

Resum general: sota aquest epígraf trobem la documentació relacionada amb la gestió dels béns mobles i immobles de propietat municipal ubicats al districte.

Volum: 18,36 m.l. (153 u.i.)

KI00. Educació

Dates extremes: 1902-1993

Resum general: documentació generada pel Districte en l'exercici de les seves competències en matèria educativa. Inclou documentació resultant de les activitats que duen a terme el Consell Escolar del Districte, i els representants escolars dels centres educatius.

Volum: 2,04 m.l. (17 u.i.)

LI00. Cultura

Dates extremes: 1902-1997

Resum general: sota aquest epígraf es troba, bàsicament, documentació referent a activitats culturals d'índole diversa organitzats directament pel Districte, o en col·laboració amb associacions i entitats del territori (espectacles, representacions, festes majors, festes populars, Premi Sant Martí, etc.), com també la que resulta de la gestió dels centres culturals i cívics del districte.

Volum: 11,52 m.l. (96 u.i.)

M100. Seguretat i atenció ciutadana

Dates extremes: 1898-1991

Resum general: en referència a aquesta secció, l'Arxiu només conserva documentació sobre seguretat ciutadana, generada per les actuacions encaminades a garantir la convivència ciutadana i el control de la població (conflictes, infraccions, permisos, vigilància, etc.). Inclou la documentació del Consell de Seguretat i Prevenció del Districte.

Volum: 3,60 m.l. (30 u.i.)

Q100. Urbanisme i obres

Dates extremes: 1901-1999

Resum general: aquesta secció comprèn la documentació generada pel planejament i la gestió urbanística d'obres públiques i la disciplina urbanística, entre altres.

Volum: 51,76 m.l. (3.908 u.i.)

Documentació annexa: 25 llibres, plànols i reportatge fotogràfic

Q104. Protecció del patrimoni

Dates extremes: 1987-1992

Resum general: documentació cedida, l'any 1997, pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, sobre l'estudi realitzat a la zona industrial del Poblenou, l'any 1897, dels edificis industrials i dels habitatges que van ser enderrocats per construir la Vila Olímpica. Conté informació arquitectònica, històrica, fotogràfica, cartogràfica, etc.

Volum: 20 u.i., 600 plànols i 9.620 fotografies

Q118. Gestió urbanística

Dates extremes: 1992-1997

- Parcel·lacions

Volum: 10 u.i.

Q125. Disciplina urbanística

Dates extremes: 1901-1999

Resum general: inclou documentació generada pel control de l'edificació i l'ús del sòl que fa el Districte en el seu territori. Aquest control es fa per mitjà de les llicències que obli-

gatoriament s'han d'obtenir i, també, els instruments sancionadors, en cas que els particulars infringeixin alguna d'aquestes normatives.

- Llicències d'activitats	1966-1999	8.838 exp.
- Antecedents permisos d'activitat	1901-1987	13.959 exp.
- Llicències d'obres majors	1990-1999	1.506 exp.
- Llicències d'obres menors	1984-1999	233 u.i.
- Llicències d'ocupació de la via pública	1971-1995	189 u.i.
- Llicències de guals	1979-1995	85 u.i.
- Declaració de ruïna	1991-1996	6 u.i.
- Inspecció d'activitats	1977-1995	6.800 exp.
- Inspecció d'obres menors	1977-1995	60 u.i.

Q134. Obres públiques

Dates extremes: 1962-1998

Resum general: inclou documentació sobre els projectes, la gestió i l'execució d'obra pública del districte: enllumenat, pavimentació, construcció i manteniment d'edificis municipals, urbanització de places, etc.

Volum: 600 exp. i 25 llibres

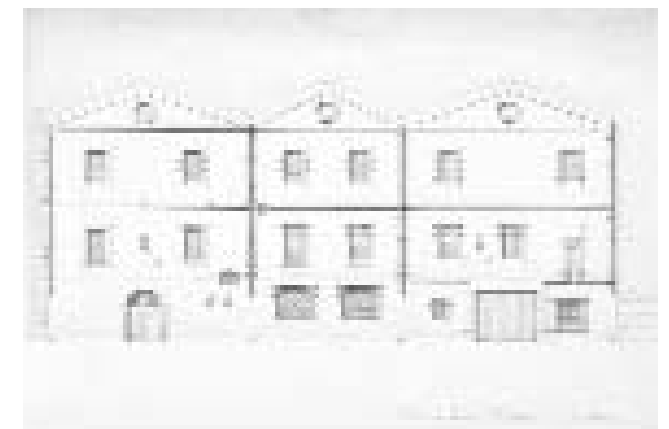
Q152. Promoció de l'habitatge

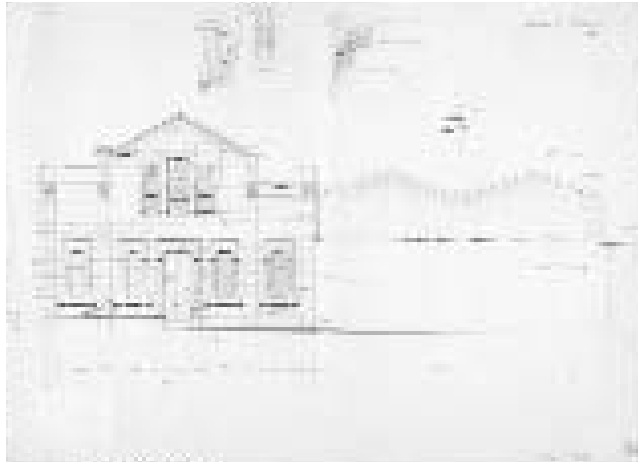
Dates extremes: 1977-1979

Resum general: documentació sobre la Comissió Tecnociutadana, creada l'any 1971 per la Comissió Política de l'Habitatge de l'Ajuntament de Barcelona, per detectar l'aparició de nombroses deficiències constructives en els edificis de promoció pública dels barris del Besòs.

Volum: 25 u.i. i 2.189 plànols

Façana de la fàbrica de farines El Progreso, 1987.

Croquis de la façana de Motor Ibérica al carrer de Pamplona, 1987.

RI00. Proveïments i consum

Dates extremes: 1900-1934

Resum general: aquesta secció està formada exclusivament per la documentació dels mercats municipals i de l'escorxador.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

SI00. Sanitat

Dates extremes: 1900-1994

Resum general: aquesta secció recull la documentació sobre aspectes sanitaris que ha generat el Districte.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

XI00. Serveis socials

Dates extremes: 1898-1996

Resum general: aquesta secció documental aplega documentació esparsa sobre activitats o serveis relacionats amb la gestió dels serveis municipals ubicats a Sant Martí i referents a la beneficència i l'atenció social.

Volum: 14,52 m.l. (121 u.i.)

Detall del plànol de l'Avantprojecte del Parc del Clot en els antics terrenys de la RENFE, octubre del 1982. Arquitecte: Dani Freixes.

Y100. Esports

Dates extremes: 1982-1997

Resum general: conté documentació, molt fragmentada i esparsa, sobre la gestió de diverses instal·lacions esportives del districte.

Volum: 0,48 m.l. (4 u.i.)

¹⁵ Els codis numèrics que apareixen al costat de cada paraula clau remeten a l'entrada corresponent de l'apartat dedicat a la descripció del fons documental.

Índex del fons ¹⁵

- Acció i òrgans de govern (1899-1999), A100
- Actes protocol·laris i relacions públiques (1897-1997), B100
- Afers jurídics (1996-1997), C100
- Alcaldes de barri (1899), A132
- Antecedents permisos d'activitat (1901-1987), Q125
- Benestar social (1898-1996), X100
- Comissió de Govern del Districte (1987-1996), A132
- Comissió Permanent del Districte (1979-1987), A132
- Consell Municipal del Districte (1979-1999), A132
- Cultura (1902-1997), L100
- Declaració de ruïna (1991-1996), Q125
- Disciplina urbanística (1901-1999), Q125
- Educació (1902-1993), K100
- Esports (1982-1997), Y100
- Finances (1899-1997), H100
- Gestió urbanística (1992-1997), Q118
- Govern municipal (1899-1999), A132
- Informació i comunicació (1898-1899), G100
- Inspecció d'activitats (1977-1995), Q125
- Inspecció d'obres menors (1977-1995), Q125

- Junta Municipal del Districte (1961-1974), A132
- Llicències d'activitats (1966-1999), Q125
- Llicències d'obres majors (1990-1999), Q125
- Llicències d'obres menors (1984-1999), Q125
- Llicències d'ocupació de la via pública (1971-1995), Q125
- Llicències de guals (1979-1995), Q125
- Obres públiques (1962-1998), Q134
- Organització i coordinació administrativa (1954-1996), D100
- Òrgans complementaris de govern (1961-1999), A132
- Òrgans de govern unipersonals (1899-1996), A132
- Parcel·lacions (1992-1997), Q118
- Patrimoni municipal (1986-1998), J100
- Promoció de l'habitage (1977-1979), Q152
- Protecció del patrimoni (1987-1992), Q104
- Proveïments i consum (1900-1934), R100
- Recursos humans (1897-1992), F100
- Regidor del Districte (1988-1996), A132
- Responsabilitat patrimonial (1996-1997), C119
- Sanitat (1900-1994), S100
- Seguretat ciutadana (1898-1991), M113
- Seguretat i atenció ciutadana (1898-1991), M100
- Urbanisme i obres (1901-1999), Q100

Segell del Jutjat de Pau del poble de Sant Martí, 1869.

2. Fons judicials

2.1 Fons del Jutjat de Pau de Sant Martí de Provençals

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/03/FJP

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: l'organització del fons ha estat condicionada per les deficiències i les irregularitats que ha sofert al llarg de la història de la seva producció. Com a conseqüència d'això, ens ha arribat totalment desordenat i barrejat amb fons d'altres procedències. Atès que no hem pogut respectar la sistematització originària que la institució productora havia donat al fons, ja que la desconeixem, l'hem estructurat a partir del contingut dels documents seguint criteris cronològics i temàtics, amb l'objectiu de facilitar-ne l'accessibilitat. Com a resultat d'aquesta reordenació hem pogut distingir quatre seccions per tal de configurar el quadre de classificació del fons: 1. Expedients sobre causes criminals i judicials; 2. Administració interna del jutjat i gestió del personal; 3. Registres, i 4. Correspondència.

Nom del productor: Jutjat de Pau de Sant Martí

Dates extremes: 1843-1905

Resum general: el Fons del Jutjat de Pau de Sant Martí de Provençals conté els documents generats per aquesta institució com a resultat de l'exercici de les seves activitats ordinàries i les competències judicials. Es tracta d'un fons parcial i força fragmentat, del qual resten molt pocs documents, la majoria dels quals fan referència a causes judicials i criminals. La part més important és la secció de correspondència, que reflecteix les relacions entre el Jutjat de Pau de Sant Martí i els jutjats de primera instància dels districtes de Barcelona.

Estat de conservació: globalment, el fons es troba en un estat força acceptable, malgrat que hi ha una part de la documentació que, a causa de la mala qualitat del paper i de la desatenció que va patir durant molts anys, es troba en un estat compromès i irregular. Per aquest motiu, s'han pres mesures preventives encaminades a la conservació de la documentació (neteja, confecció de carpetes de paper barrera PH neutre i substitució de les u.i.).

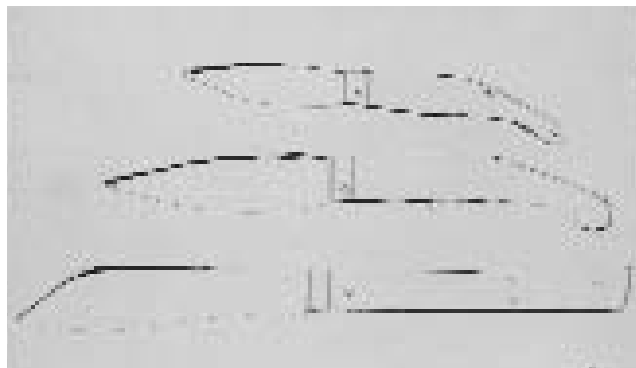
Volum: 0,36 m.l. (3 u.i.)

Història de l'organisme productor: des dels seus orígens, el Jutjat de Pau de Sant Martí sempre estigué ubicat dins

d'alguna dependència de les diferents seus que va tenir la casa consistorial. Primerament, formà part del nucli originari de l'antic poble de Sant Martí de Provençals, nascut al voltant del que coneixem avui com el conjunt rural del barri de la Verneda. Al costat de l'església de Sant Martí Vell hi havia hagut l'antiga casa consistorial —que utilitzà les dependències de la rectoria fins al segon terç del segle XIX—, l'antic cementiri del poble de Sant Martí —traslladat l'any 1924 al de Sant Andreu—, el jutjat de pau i la presó. Posteriorment, i durant poc temps, l'Ajuntament i el jutjat van estar situats temporalment en un pis al carrer del Clot, cantonada amb Sèquia Comtal, fins a l'any 1887, moment en el qual s'erigí la seu actual del govern municipal de Ca la Vila (Valentí Almirall, 1).

Cal anotar que des de la seva creació, arran de la instauració del nou estat liberal, els jutjats de pau es vincularen directament amb les institucions municipals, fins al punt que moltes vegades els càrrecs de jutge i d'alcalde coincidien en la mateixa persona. Aquesta identificació d'institucions i competències autònomes ha creat força confusions a l'hora d'establir els límits i diferenciar els fons documentals d'aquests dos organismes (documents judicials i documents municipals). Aquesta confusió, val a dir, s'agreuja a Sant Martí de Provençals, com en moltes altres localitats, atès que el jutjat de pau no gaudia d'una infraestructura judicial pròpia, sinó que utilitzava les mateixes instal·lacions de l'Ajuntament. És per això que moltes vegades les secretaries d'ambdues institucions també foren ocupades per la mateixa persona.

Amb tot, els jutjats de pau i municipals configuraren una primera instància de l'administració de justícia, amb competèn-

Detall del dibuix d'uns garivets d'un expedient de causa criminal de jocs prohibits contra Ramon Jové, Joaquim Cutillas i Josep Serra, 1849.

³ Josep Matas i Balaguer. *La classificació de la documentació municipal*. Direcció General del Patrimoni Cultural Servei d'Arxius. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1989.

cies sobre afers penals i civils. A partir de l'any 1870, aquests jutjats van assumir la responsabilitat i la funció de custodiar i gestionar el registre civil, una competència fins aleshores reservada a l'Ajuntament.

Història arxivística: arran d'una intervenció arxivística actual dels fons municipals (iniciada l'any 2001) s'identificà, dins del Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí de Provençals, documentació generada per l'antic jutjat de pau, que s'ha considerat, atenent la normativa en matèria de classificació de la documentació municipal, com un fons clarament diferenciat dels municipals, ja que és el resultat de l'activitat i les funcions d'una institució amb personalitat pròpia. Paral·lelament s'organitzà, sota aquest criteri, el volum total de la documentació.¹⁶

Condicions d'accés: el Fons del Jutjat de Pau de Sant Martí de Provençals, en general, és d'accés lliure. S'exclou, però, la documentació que, per les seves característiques i contingut, està sotmesa per llei a unes mesures d'accés restringit.

Documentació annexa: 5 llibres

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Inventari del fons

A continuació es descriu el fons a partir del quadre de classificació (vegeu «Sistema d'organització»), on es faciliten dades bàsiques de les seccions documentals del fons (nom de la secció, dates extremes, resum general, volum i descripció de les sèries que la componen).

Secció I. Causes criminals i judicials

Dates extremes: 1843-1897

Resum general: aplega la documentació que generen els procediments judicials. Atesa la seva diversitat, cal distingir les accions que procedeixen de la jurisdicció penal (judicis de faltes i diligències criminals). Una de les maneres d'evitar el procediment judicial és la conciliació.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Descripció de les sèries:

- Judicis de faltes (1853-1886): 4 exp.

- Diligències criminals (1849-1897): 18 exp.
- Conciliacions (1843-1862): 8 exp.

Secció 2. Administració interna

Dates extremes: 1869-1905

Resum general: conté un llibre referent als nomenaments de jutges de pau i suplents.

Volum: 1 llibre

Secció 3. Registres

Dates extremes: 1844-1891

Resum general: aplega llibres de registre sobre requisitòries (busca i captura de processats que hom ignora on habiten), captures, penats (culpables de delictes) i exhortos (citacions judicials).

Volum: 4 llibres

Secció 4. Correspondència

Dates extremes: 1849-1886

Resum general: aplega oficis emesos pel jutge de pau de Sant Martí als jutjats de primera instància dels districtes de Barcelona en referència a causes criminals i judicials.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

3. Fons privats

Els fons privats de l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí estan formats pel conjunt orgànic de documents generats per persones físiques i jurídiques en el transcurs de l'exercici de les seves funcions i activitats regides pel dret privat, produïdes tant en l'antic terme municipal del poble de Sant Martí de Provençals com en l'actual àmbit territorial del districte.

Aquesta documentació ha anat ingressant a l'Arxiu per via extraordinària, a través de cessions i donacions d'empreses, cooperatives, entitats, associacions, institucions i particulars, com a resultat de les campanyes de sensibilització que durant anys ha dut a terme l'AMDSM, per tal de recuperar arxius del patrimoni documental privat de Sant Martí i garantir-ne la conservació, la perpetuïtat i la consulta.

La seva consulta és, en general, d'accés lliure per a tots els usuaris. No obstant això, la documentació que contingui dades de caràcter personal que puguin vulnerar el dret d'honor, el dret a la intimitat i el dret a la pròpia imatge té caràcter reservat.

Dins dels fons documentals privats de l'AMDSM podem distingir tres grans grups atenent el principi de procedència: els fons d'empreses, els d'entitats i els personals.

3.1 Empreses ¹⁷

L'AMDSM conserva la documentació de 21 empreses. Deu d'aquests conjunts documentals, per la seva integritat i contingut, els podem considerar veritables fons d'empresa amb personalitat pròpia. La resta conté documentació molt fragmentada i parcial, però de gran valor documental, ja que ens serveix de testimoni d'una determinada activitat industrial.

Durant el segle XIX, Sant Martí de Provençals va ser qualificat com l'«Obrador de Barcelona» i el «Manchester català» i, a principis del segle XX, es convertí en la capital espanyola de teixits de cotó. Això no obstant, la crisi industrial generalitzada del període 1974-1985 va anunciar el desmantellament progressiu del teixit industrial de Sant Martí, i moltes fàbriques del territori van tancar o bé van fugir cap a la perifèria de la gran ciutat a la recerca d'altres indrets que reunien condicions més bones. La nominació de Barcelona per organitzar els Jocs Olímpics (1992) va accelerar aquest procés natural de desindustrialització. Avui, alguns dels fons documentals generats per aquelles empreses estan custodiats a l'AMDSM i són un punt de referència per conèixer

¹⁷ Els arxius d'empresa de les fàbriques Alcoholes y Derivados, SA, Fábricas Folch, SA, Fundición de Antimonio, SA, Hijos de Gerardo Beltrán, Industrias Metálicas, SA, Joaquín Juncosa y Cia., i Juan Ribé van ser recuperats amb motiu del treball *Estudi històric-arquitectònic del sector de l'avinguda d'Isària - passeig de Carles I. Poblenou-Barcelona*, dirigit per l'historiador Manel Arranz i l'arquitecte Xavier Güell i coordinat pel Museu d'Història de la Ciutat, entre el juliol i el desembre del 1987. L'any 1997, el Museu d'Història de la Ciutat va cedir tota aquesta documentació a l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí.

els orígens i la diversificació industrial del territori. A la vegada, són un clar testimoni de la potent indústria alimentària i de l'evolució creixent de la indústria metal·lúrgica a Sant Martí, la qual anà desplaçant —a partir del primer terç del segle XX— el paper hegemònic que fins aleshores havia ocupat la indústria tèxtil.

A continuació es descriuen els fons d'empreses, per ordre alfabètic, a partir d'una versió abreujada del mètode de descripció del sistema AIDA. Cal anotar que la descripció de cada fons s'acompanya, sempre que ha estat possible, d'un breu apunt històric de l'empresa productora de la documentació.

Alcoholes y Derivados, SA (AYDSA)

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/04/AYDSA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint un quadre de classificació organicofuncional. A continuació es detallen les seccions principals: A1. Organització de l'empresa; B1. Fabricació i control de la producció; C1. Gestió econòmica; D1. Documentació fiscal; F1. Personal; G1. Documentació de Licors Minguella; H1. Etiquetatge i promoció, i H2. Mostra d'impresos.

Nom del productor: Alcoholes y Derivados, SA (AYDSA)

Dates extremes: 1943-1986 (predomina el període 1967-1984)

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector alimen-

Etiqueta d'embotellament
de Licors Minguella
(fons: AYDSA).

tari del qual destaquen les sèries que integren els apartats de fabricació i control de la producció (1967-1986), comptabilitat (1967-1982) i gestió del personal (1962-1982).

Volum: 2,76 m.l. (23 u.i.)

Història de l'empresa: constituïda a Tarragona, el 1923, amb el nom d'Alcoholes y sus Derivados, Sociedad Anónima Sucesora de Manuel de Orovio, des dels inicis es dedicà a la fabricació d'alcohols i aiguardents. Posteriorment, el 1942, es trasllada a Falset amb una nova raó social: Alcoholes y Derivados, SA (AYDSA). El 1945 es trasllada a Barcelona, on, després de diverses domiciliacions, s'estableix a l'actual avinguda d'Icària, 78. L'any 1979, absorbeix Destilerías Minguella —coneguda també per Licors Minguella. Situada a l'antic barri industrial d'Icària, va estar a Sant Martí fins al 1987.

Empreses vinculades: Destilerías o Licores Minguella (1973-1978)

Documentació annexa: 41 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Baños y Deportes Marítimos, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/05/BDM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre originari donat pel seu organisme productor.

Nom del productor: Baños y Deportes Marítimos, SA

Dates extremes: 1978-1979

Resum general: fons molt parcial d'una empresa dedicada a l'oci marítim de la qual desconexem la domiciliació social. Conté fulls de salaris setmanals del personal de l'empresa.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Batlle, constructors d'obres

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/06/BCO

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha organitzat conceptualment seguint el quadre de classificació següent: 1. Organització i constitució de l'empresa; 2. Relacions externes; 3. Patrimoni; 4. Finances; 5. Gestió dels recursos econòmics; 6. Estudis econòmics d'obres i rehabilitacions d'habitatges i edificis industrials; 7. Gestió dels recursos humans, i 8.

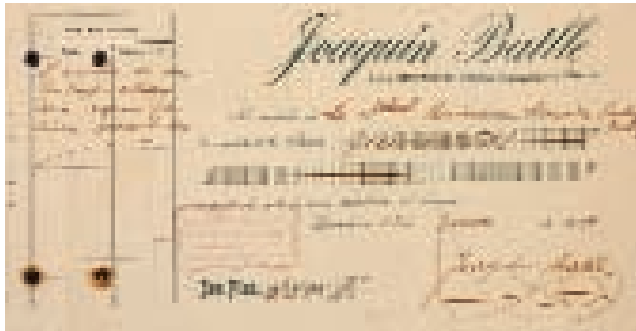

Documentació complementària.

Nom del productor: família Batlle

Dates extremes: 1903-1990 (predomina el període 1960-1975)

Resum general: fons parcial d'una empresa familiar del sector de la construcció del qual destaquen els apartats sobre gestió del personal (1921-1990) i estudis econòmics (1942-

Factura del constructor d'obres Joaquim Batlle, 1919.

1989). Aquest últim està compost per 765 expedients de clients, ordenats alfabèticament, molts dels quals inclouen estudis tècnics.

Volum: 8,28 m.l. (69 u.i.)

Història de l'empresa: el poblenoví i mestre d'obres Joaquim Batlle i Ferrer (1879-1962), conegut popularment com Quimet el Paleta, fou el fundador d'una empresa familiar que perdurà durant tres generacions. La primera domiciliació social fou al carrer de Llatzeret, 15, i, després, al carrer de Pujades, 162. Jaume Batlle i Bigas continuà el negoci patern. Sota la seva direcció es bastiren grans projectes lligats a les cooperatives d'habitatges del Poblenou: Sagrat Cor (1954), Pau i Justícia (1956), Montseny (1962), Ribera (1967), etc. El 1983, els seus fills constituïren una nova societat, Obres i Reparacions Batlle, que es dissolgué l'any 1990.

Documentació annexa: 27 llibres de comptabilitat, 78 plànols de gran format i 42 reportatges fotogràfics

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Erebus, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/07/ESA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Nom del productor: Erebus, SA

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector de la siderometal·lúrgia, amb domiciliació social al carrer de la Ciutat de Granada, 120. Conté documentació comptable.

Dates extremes: 1935

Instruments de descripció: pendent

Fábricas Folch, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/08/FF

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat segons el quadre de classificació següent: A. Instal·lacions; B. Fabricació i control de la producció, i C. Gestió econòmica.

Nom del productor: Fábricas Folch, SA

Dates extremes: 1925-1952

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector alimentari del qual destaca la documentació comptable dels anys 1932-1937.

Volum: 0,72 m.l. (6 u.i.)

Història de l'empresa: al darrer terç del segle XIX, l'empresa Folch Albiñana y Cía., coneguda popularment com Can Folch, emprengué la seva trajectòria empresarial amb la compravenda de cereals i farines i el tractament de destil·lats d'alcohol obtinguts de cereals, tot i que s'acabà consolidant com a productora de gel artificial. A partir del 1970, pràcticament tota l'empresa es va transformar en locals de lloguer. Situat a l'avinguda d'Icària, 114-199, aquest complex fabril, que arribà a ser un dels més importants de l'antic barri industrial d'Icària, fou deruït el 1987 amb motiu de la construcció de la Vila Olímpica.

Documentació annexa: 2 llibres

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Frigoríficos del Mediterráneo, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/09/FM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Frigoríficos del Mediterráneo, SA

Dates extremes: 1935-1937

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector alimentari, ubicada dins del complex industrial de Fábricas Folch (avinguda d'Icària, 118). Conté documentació comptable i correspondència.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

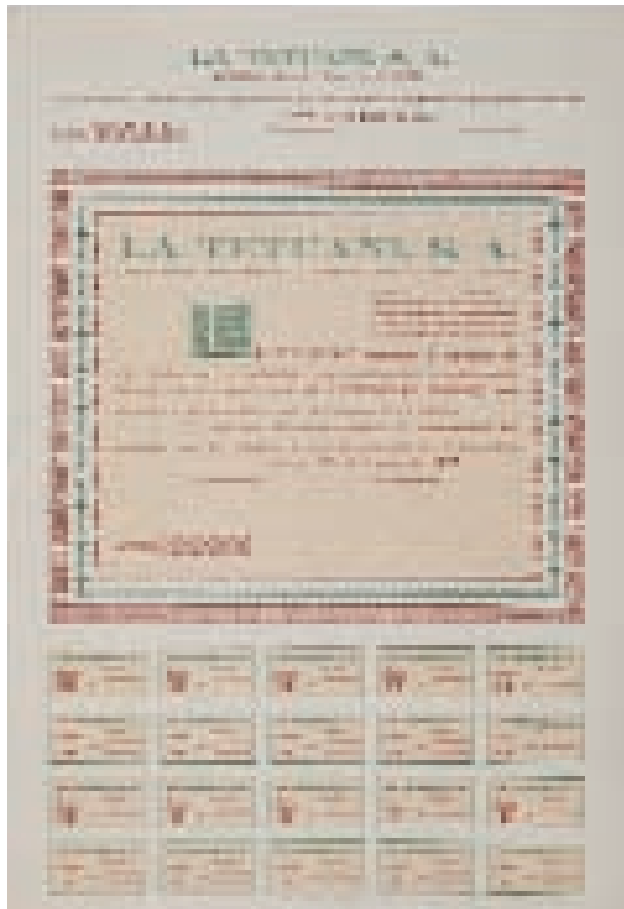
Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Fundición de Antimonio, SA (FASA)

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/10/FASA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat segons el

Títol d'una acció de l'empresa La Tetuaní, SA, 1957
(fons: Fundición de Antimonio, SA).

¹⁸ L'antimoni és un element químic que no s'utilitza en estat pur, sinó aliat amb un gran nombre de metalls. Les seves aplicacions són molt diverses: explosius, impremta, indústria tèxtil i adoberia, medicina, etc.

quadre de classificació següent: A1. Organització de l'empresa; B1. Fabricació i control de la producció; C1. Fàbrica i instal·lacions; D1. Explotació i obtenció de matèria primera; E1. Gestió econòmica; F1. Personal, i G1. Documentació complementària.

Nom del productor: Fundición de Antimonio, SA (FASA)

Dates extremes: 1920-1975

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic i de la mineria, del qual destaquen els apartats de comptabilitat (1932-1974) i gestió del personal (1949-1972). De gran interès són també les agrupacions documentals de les empreses mineres vinculades, establertes al Marroc i a Ceuta.

Història de l'empresa: successora d'E. Berthier, es va fundar el 1898 i estava domiciliada al passatge de la Tenería, 18 (dit de l'Adoberia, avui desaparegut). Pionera en l'extracció i la fosa d'antimoni i productes derivats, el 1923 s'associà amb l'empresa francesa Société Nouvelle des Mines de la Lucette.¹⁸ A partir de la dècada dels anys cinquanta del segle XX, la societat s'expandí cap al nord d'Àfrica, on, des de diverses filials, explotava mines com a matèria primera per a les seves empreses matrius europees. Situada a l'antic barri industrial d'Icària, estigué a Sant Martí fins al 1987.

Volum: 2,76 m.l. (23 u.i.)

Empreses vinculades: Beni Melaza, SA, al Marroc (1964-1975); Jean Hébrard, director tècnic de FASA, documentació personal (1934-1956); La Tetuaní, al Marroc (1956-1957); San Pancraccio, SA, a Ceuta (1960-1975), i Société Nouvelle des Mines de la Lucette (1957-1954).

Documentació annexa: 41 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Harinera San Jaime, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/11/HSJ

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat reflectint l'ordre originari donat pel seu organisme productor a partir del quadre de classificació següent: 1. Comptabilitat general; 2. Comptabilitat auxiliar; 3. Mobilització i trasllat de mercaderies; 4. Cartera de valors; 5. Cartera d'efectes; 6. Assegurances; 7. Facturació; 8. Personal; 9. Correspondència, i 10. Documents annexos.

Nom del productor: Harinera San Jaime, SA

Dates extremes: 1892-1991

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector alimentari, de la qual destaquen les sèries que integren els apartats de comptabilitat, documentació fiscal i correspondència.

Volum: 11,76 m.l. (98 u.i.)

Història de l'empresa: fou fundada el 1892 per Andreu Gallarda i Campanyà, primer com a magatzem de cereals i, més endavant, com a centre productor de derivats del blat. A la seva mort, el 1923, l'empresa passà a la néta del fundador i entrà a formar part del *holding* Industrial Panadera de Barcelona, SA (IPSA). Després de la Guerra Civil, el 1942, l'hereva recuperà del Govern la propietat formal de la fàbrica i canvià el nom de la raó social per Nieta de Andrés Gallarda, SA. La gestió, però, continuà sota la direcció del Servei Nacional del Blat del Ministeri d'Agricultura fins al 1979, moment en què passa a denominar-se Oromas, SA, fins al seu tancament definitiu l'any 1991. Situada al carrer del Clot, 4-6, una part del complex fabril s'ha preservat pel seu valor patrimonial, gràcies a la lluita veïnal, i des del 1999 és la seu del Centre Cultural La Farinera del Clot.

Documentació annexa: 43 llibres de comptabilitat i biblioteca privada de la fàbrica composta de 45 llibres sobre temes jurídics, tècnics i sanitaris relacionats amb el blat (1931-1988).

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Hijos de Gerardo Bertrán

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMD5M/12/HGB

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'estructura seguint el quadre de classificació següent: A1. Organització de l'empresa; B1. Llegats i testaments; C1. Patrimoni; D1. Gestió econòmica; E1. Personal; F1. Correspondència, i G1. Documentació complementària.

Nom del productor: Hijos de Gerardo Bertrán

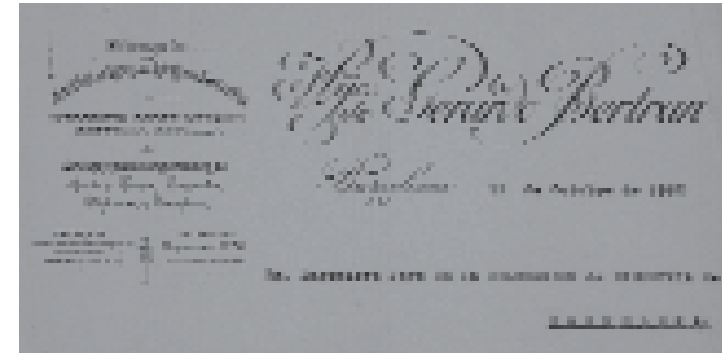
Dates extremes: 1898-1980

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic del qual destaquen els apartats d'organització (1898-1982), gestió del patrimoni (1899-1980), finances (1922-1979) i gestió del personal (1924-1977).

Volum: 3,36 m.l. (28 u.i.)

Història de l'empresa: la primera referència a Sant Martí

Capçalera d'una carta d'Hijos de Gerardo Bertrán.

data de l'any 1877. Dedicada a la fabricació de productes metàl·lics de llautó i envasos de llautó, en el muntatge i en la litografia de la planxa fou, sens dubte, una de les empreses més pròsperes i de vida més llarga del barri industrial d'Icària. Domiciliada en diversos locals del passeig del Cementiri o de l'avinguda del Capitán López Varela —antigues nomenclatures de l'actual avinguda d'Icària—, la societat es dissolgué el 1979. A partir d'aquest moment, part de la seva activitat fou continuada per antics treballadors de l'empresa, els quals s'establiren com a cooperativa obrera en un dels locals de l'antiga empresa, sota la denominació d'Envasos Metálicos Icària.

Empreses vinculades: Envasos Metálicos Icària

Documentació annexa: 26 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Industrias Metálicas, SA (IMSA)

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMD5M/13/IMSA

Nivell de descripció: fons

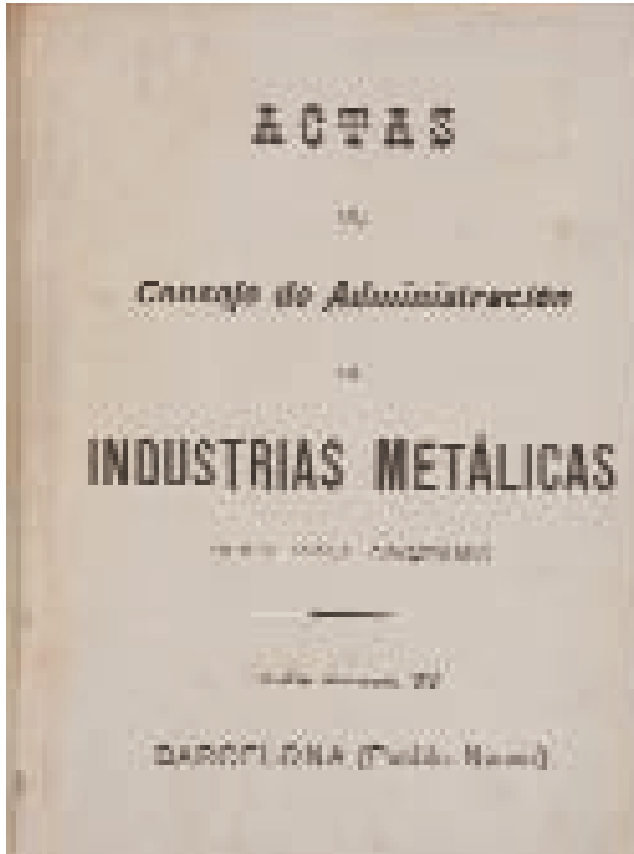
Sistema d'organització: el fons s'ha classificat seguint el quadre següent: A1. Direcció i administració de la societat anònima; B1. Personal; C1. Patrimoni; D1. Gestió econòmica, i E1. Documentació complementària.

Nom del productor: Industrias Metálicas, SA (IMSA)

Dates extremes: 1917-1972

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic del qual destaquen els apartats d'organització (1917-1968) i gestió del patrimoni (1925-1967).

Volum: 0,36 m.l. (3 u.i.)

Coberta d'un llibre d'actes d'IMSA, 1917-1923.

Història de l'empresa: constituïda l'any 1917, la seva activitat industrial, tot i que centrada en el ram de la metal·lúrgia, s'anà modificant i fou força variada dins del seu sector, ja que incloïa producció d'envasos de llauna, cartells i articles litografiats sobre llauna, plomes d'acer per escriure, marxamos i altres articles de metall estampat, tampó corona en blanc i litografiat, cremes per il·lustrar calçat, líquids per abrillantar metalls, etc. Després d'un breu període de temps al carrer de Joncar, 33, el domicili social de l'empresa s'ubicà al carrer de la Independència, 113 (abans Badajoz). Entre el 1971 i el 1972, l'empresa entra en situació de suspensió de pagaments i cessa la seva activitat.

Empreses vinculades: Envases IMTO, SA, Envases San Jorge, SA (1964-1968), Industria Metalogràfica San Jorge, SA (1968-1974)

Documentació annexa: 4 llibres de comptabilitat
Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Industrias Pesqueras Garcimar, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/14/IPG

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Industrias Pesqueras Garcimar, SA

Dates extremes: 1977-1982

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector alimentari dedicada a la venda a l'engròs de peix fresc i que estava establerta a l'antic Mercat Central de Peix (carrer de Wellington, 16). Conté documentació comptable del negoci i albarans de factures.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Documentació annexa: 3 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: pendent

Inmobiliaria Comercial Maribó, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/15/ICM

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Inmobiliaria Comercial Maribó, SA

Dates extremes: 1958

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector immobiliari, constituïda l'any 1958, amb domicili social al carrer de Drumen, 4 (antic barri industrial d'lcària). Conté títols d'aportació de capital.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instruments de descripció: pendent

Joaquín Juncosa y Cía.

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDMS/16/JJC

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat a partir del quadre de classificació següent: A1. Organització de l'empresa; B1. Fabricació i control de la producció; C1. Patrimoni immoble; D1. Gestió econòmica; E1. Documentació fiscal; F1. Personal, i G1. Urbanisme.

Nom del productor: Joaquín Juncosa y Cía.

Dates extremes: 1943-1977 (predomina la dècada dels anys setanta)

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector alimentari, del qual destaca l'apartat de gestió de personal (1942-1978).

Història de l'empresa: hereva de Joaquín Juncosa Vendrell i especialitzada en l'embotellament de vins, es va constituir l'any 1942. Domiciliada des de sempre al barri d'Hostafrancs (carrer de Vidriol, 26, i carrer de Leiva, 74-76), a partir de la dècada dels anys setanta es trasllada al carrer de Wad-Ras, 168 (avui Doctor Trueta), amb la denominació de Bodegas Catalanas, SA. Situada a l'antic barri industrial d'Icària, romangué a Sant Martí fins al 1987.

Volum: 0,60 m.l. (5 u.i.)

Empreses vinculades: Bodegas Catalanas, SA (1975-1978)

Documentació annexa: 14 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Juan Ribé Serra, vinos al por mayor

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/17/JRS

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha classificat conceptualment a partir de les seccions següents: A1. Organització de l'empresa; B1. Fabricació i control de la producció; C1. Gestió econòmica; D1. Documentació fiscal; E1. Personal, i F1. Documentació complementària.

Nom del productor: Juan Ribé Serra

Dates extremes: 1844-1986

Resum general: fons parcial d'una empresa del sector alimentari, del qual destaquen els apartats d'organització (1926-1983), fabricació i control de producció (1933-1978), gestió econòmica (1891-1944) i gestió del personal (1844-1857).

Volum: 0,72 m.l. (6 u.i.)

Història de l'empresa: negoci familiar dedicat a la fabricació i l'embotellament de vins, establert des de sempre a l'indret que actualment ocupa el número 102 de l'avinguda d'Icària. La documentació conservada permet concloure que l'activitat de l'empresa, en el mateix sector d'activitat i zona, es perllongà com a mínim fins a l'any 1986, moment en què els seus terrenys són expropiats amb motiu de la construcció de la Vila Olímpica. Arribada aquesta data, és possible que l'empresa continués la seva activitat en un altre lloc.

Documentació annexa: 17 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Miquel Coll Rissech, fabricant de taps de suro

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/18/MRC

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Miquel Coll Rissech

Dates extremes: 1933-1940

Resum general: fons molt parcial d'una fàbrica de taps de suro del municipi de la Llagostera, creada l'any 1936 per l'industrial Miquel Coll Rissech, que tenia magatzem i oficina comercial a Barcelona (domiciliació desconeguda). Conté llibres de comptabilitat.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Documentació annexa: 3 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: pendent

Productora de Avicultura y Cunicultura

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/19/PAC

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Productora de Avicultura y Cunicultura

Dates extremes: 1968

Resum general: fons molt parcial d'una societat del sector alimentari dedicada al conreu de la vinya i a la cria de conills domèstics. Constituïda l'any 1960, i altrament denominada Cooperativa Obrera de Producción de Avicultura y Cunicultura (COPAC), la seva domiciliació social era al carrer de Drumén, 4. Emplaçada a l'antic barri industrial d'Icària, romangué a Sant Martí fins al 1987. Conté títols d'aportació de capital.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instruments de descripció: pendent

Red de Publicidad Exterior, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/20/RPE

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Red de Publicidad Exterior, SA

Dates extremes: 1970-1976

Resum general: fons molt parcial d'una empresa dedicada a les arts gràfiques i al servei publicitari, coneguda també com

Panorama, SA i Transred (Red de Publicidad en Transportes, SA). Amb seu central a Madrid, i inscrita al Registre Mercantil de la capital el 7 de gener de 1966, tenia oficina a Barcelona, que va anar canviant d'ubicació (avinguda Diagonal, 614; ronda de Sant Pere, 66; carrer de Consell de Cent, 425 i carrer de Sant Antoni Maria Claret, 5). Conté expedients de personal.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instrument de descripció: pendent

Red Distribuidora de Tubos y Accesorios, SA

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/21/RDTA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Red Distribuidora de Tubos y Accesorios, SA

Dates extremes: 1972-1973, i 1983

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic coneguda també com Comercial Catalana de Tubos, SA. Inscrita al Registre Mercantil de Barcelona el 26 de novembre de 1969 i domiciliada al carrer de la Indústria, 10, tenia diversos magatzems, un al carrer del Gasòmetre, 22 (desaparegut arran de la reconstrucció de l'avinguda d'Icària), i dos en polígons industrials de Tarragona i València. Conté correspondència sobre gestió del personal.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instrument de descripció: pendent

Saladrigas Freixa

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/22/SF

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el quadre de classificació d'empresa següent: 1. Administració; 2. Finances; 3. Producció; 4. Clients; 5. Personal, i 6. Documentació complementària.

Nom del productor: Saladrigas Freixa

Dates extremes: 1900-1977

Resum general: fons d'una empresa del sector tèxtil i de serveis que conté sobretot documentació comptable. També té un apartat molt ampli, i força curiós, amb els comprovants de les despeses personals i familiars del propietari (viatges, compres, servei de la llar, afeccions, propietats, correspondència privada, etc.).

Volum: 15,12 m.l. (126 u.i.)

Història de l'empresa: Manuel Saladrigas Freixa —fill d'una família d'industrials dedicats al blanqueig i l'estampació de teixits de cotó— va esdevenir, a partir del 1903, el principal propietari del complex industrial situat al barri del Poblenou (Joncar, 27-33), els antecedents del qual daten de l'any 1858. L'any 1913 abandona el sector tèxtil i funda la Sociedad Anónima de Servicios Industriales Saladrigas Freixa, dedicada a llogar a altres empresaris els locals industrials de Can Saladrigas i a subministrar energia elèctrica i força motriu. El 1933, en col·laboració amb el seu gendre Alfredo Ferrán Casals, es fa càrrec de la secció que l'industrial Juan Llovera tenia en el mateix complex i fa una nova incursió en el món de la manufactura tèxtil, aquest cop amb teixits de seda i cotó. El 1949, la seva filla, Teresa Saladrigas Saladrigas, hereta el patrimoni patern, i el seu marit Ferrán Casals i la seva filla Núria Ferrán Saladrigas es converteixen en els gerents de l'empresa. Afectat per l'aprovació del PERI de la Paperera (1985), una part del complex fabril ha estat preservat com a testimoni del patrimoni industrial i equipament municipal guanyat per la lluita veïnal.

Empreses vinculades: Juan Llovera (1931-1936); Manuel Saladrigas Freixa (1939-1949); Manuel Saladrigas, documentació personal (1900-1949); Servicios Industriales de Manuel Saladrigas Freixa (1911-1938); Sociedad Anónima de Servicios Industriales (1916-1968), i Teresa Saladrigas Saladrigas (1950-1977)

Instrument de descripció: inventari mecanitzat

Sanantón Reneses

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/23/SR

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Targeta comercial de la Sociedad Anónima de Servicios Industriales, 1913 (Fons: Saladrigas Freixa).

Nom del productor: Sanantón Reneses

Dates extremes: 1963-1965

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic especialitzada en la fabricació, la importació i l'exportació de serres de cinta. Coneguda també amb les denominacions d'Estampaciones Metálicas Sanantón-Reneses i Industrias Modernas T. Sanantón, estigué a l'antic barri industrial d'Icària (avinguda d'Icària, 94) fins al 1987. Conté catàlegs comercials de l'empresa i factures de proveïdors.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Instruments de descripció: pendent

Talleres Oliva-Artés

Codi de centre: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/24/TOA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre originari donat pel seu organisme productor.

Nom del productor: Talleres Oliva-Artés

Dates extremes: 1908-1938

Resum general: fons molt parcial d'una empresa del sector metal·lúrgic especialitzada en la construcció de maquinària industrial, de la qual només conservem llibres de comptabilitat.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Història de l'empresa: l'any 1878, l'enginyer mecànic Andreu Oliva Gallamí creà una societat dedicada a la construcció, la compra, la reparació i la venda de maquinària industrial que perdurà durant tres generacions. A principis del segle xx, Andreu Oliva Lacoma i Pau Artés Oliva, fill i gendre del fundador, constituïren una nova societat, Hijo y Yerno de Andrés Oliva. El 1948, la direcció de l'empresa passà a la tercera generació dels Oliva, que recuperà la seva denominació original fins al 1978, moment en què cessa la seva activitat. Un any després, uns antics treballadors s'establiren com a cooperativa obrera en els mateixos locals de l'antiga empresa, sota la denominació de Toasci Talleres Oliva-Artés. Situada al carrer de Pere IV, 273, fa poc s'ha salvat del PERI de l'obertura de la Diagonal en aquest tram i s'ha preservat com a edifici d'interès del patrimoni industrial de Sant Martí.

Documentació annexa: 3 llibres de comptabilitat

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

3.2 Entitats

L'AMDSM conserva els fons de nou entitats culturals, escolars, esportives, socials i veïnals del districte, com a testimoni de la importància que ha tingut i té l'associacionisme i la participació veïnal en la vida social del territori.

Destaquen pel seu valor documental els generats per quatre de les cooperatives de consum més importants de Sant Martí. Constituïdes a partir de la segona meitat del segle XIX als barris del Clot i del Poblenou, avui són un referent a l'hora d'investigar el teixit social i cultural del districte, ja que el moviment cooperativista ha estat sempre molt arrelat a Sant Martí, fins al punt d'esdevenir un dels trets distintius dels seus orígens com a poble industrial i obrer. Històricament, les cooperatives van significar la voluntat d'organitzar els treballadors i les classes populars no tan sols per abaratir els preus de consum, sinó també per dotar-se amb instruments de previsió social i culturals enfocats a millorar les condicions de vida.

Una característica d'aquesta documentació és que aplega documents originals i impresos de diferent format i tipologia. En aquest sentit, cal anotar que la documentació amb un contingut audiovisual (fotografies, vídeos, etc.) o gràfic (cartells, propaganda comercial, memòries, estatuts, octavilles, etc.) ha estat inclosa en els apartats corresponents.

A continuació es descriuen els fons d'entitats, per ordre alfabètic, a partir d'una versió abreujada del mètode de descripció del sistema AIDA-ALBALÀ. Cal anotar que la descripció de cada fons s'acompanya, sempre que ha estat possible, d'un breu apunt històric del productor de la documentació.

Associació de Veïns de la Llacuna

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/25/AVLL

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Associació de Veïns de la Llacuna

Dates extremes: 1984-1996

Resum general: documentació de la gestió administrativa d'una associació veïnal (actes, informes, etc.). Conté dossiers referents al PERI Diagonal-Poblenou i al Pla especial de transformació de l'illa Hispano Olivetti a la plaça de les Glòries (projectes d'obres, veïns afectats, expropiacions, etc.).

Volum: 0,48 m.l. (4 u.i.)

Història de l'entitat: l'any 1987 es constituí com a òrgan de representació i defensa dels interessos col·lectius dels veïns davant dels nous plans urbanístics que afectaven el Poblenou. El seu àmbit d'actuació comprenia el rectangle format per la Gran Via de les Corts Catalanes i els carrers de Pere IV, Bac de Roda i Ciutat de Granada. Entre les seves actuacions més reeixides hi figura la campanya d'al·legacions al Pla especial de reforma interior de l'obertura de la Diagonal fins al mar. El setembre del 1990 inaugura el seu local social al carrer de Perú, 59.

Documentació annexa: reportatges fotogràfics

Instruments de descripció: pendent

Associació de Veïns del Taulat

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/26/AVT

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent de classificar

Nom del productor: Associació de Veïns del Taulat

Dates extremes: 1970-1997

Resum general: llibres d'actes i dossiers sobre el Pla de la Ribera (oficialment conegut com a Pla del sector marítim oriental)

Volum: 0,48 m.l. (4 u.i.)

Història de l'entitat: nascuda el 1970, tingué un local social al número 21 del passeig del Triomf (avui rambla del Poblenou). S'autodissolgué el gener del 1998. La seva acció reivindicativa tingué un paper decisiu en la lluita contra el Pla de la Ribera (1965), un pla urbanístic d'iniciativa empresarial (Catalana de Gas, Motor Ibèrica, Maquinista Terrestre i Marítima, Foret, Crèdit i Docks, Hijo de E. F. Escofet, MACOSA, Hidroelèctrica de Catalunya, Martini Rossi, Titan, Jorge Whal i RENFE) que pretenia convertir 234 hectàrees del litoral barceloní en un complex residencial de luxe, i que afectava essencialment la Barceloneta, l'antiga zona industrial d'Icària, la França Xica i la barriada del Taulat al Poblenou.

Instruments de descripció: pendent

Ateneu Popular La Flor de Maig

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/27/APFM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el

principi de procedència i respectant l'ordre originari donat pel seu organisme productor.

Nom del productor: Ateneu Popular La Flor de Maig

Dates extremes: 1980-1991

Resum general: documentació sobre l'administració general, la gestió econòmica i les activitats de l'associació.

Volum: 0,48 m.l. (4 u.i.)

Història de l'entitat: el curs 1974-1975, l'Associació de Veïns del Poblenou reivindica a l'Ajuntament de Barcelona la recuperació de l'edifici de l'antiga cooperativa de consum La Flor de Maig, al carrer de Wad-ras (avui Doctor Trueta), amb l'objectiu de convertir-lo en la seu de diverses entitats i associacions del barri mancades de local propi, una iniciativa que no es materialitzà fins al desembre del 1978. Amb 700 socis, va emprendre les primeres activitats públiques socioculturals i creà les Festes de Maig de les Flors.

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Club Atlètic Catalònia

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/28/CAC

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre originari donat pel seu organisme productor.

Nom del productor: Club Atlètic Catalònia

Dates extremes: 1980-1995

Resum general: fons d'una entitat esportiva que conté documentació sobre l'administració general, la gestió econòmica i les activitats de l'associació.

Volum: 0,48 m.l. (4 u.i.)

Història de l'entitat: els seus orígens es remunten al 1980, quan l'AMPA del CEIP Catalònia (Perú, 195) inclou el futbol com una activitat extracurricular. El 1985 es crea una escola d'iniciació esportiva i es fan les primeres competicions escolars. El 1989 es funda com a entitat esportiva, s'incorporen les categories cadet, juvenil i amateur, que s'inscriuen a la Federació Catalana de Futbol i a la Lliga d'empreses, i es creen la seccions de beisbol i voleibol. Paral·lelament, l'Ajuntament de Barcelona els concedeix la gestió administrativa del Camp de Futbol Municipal Andrade-Sant Martí (Andrade, 154) i l'autorització d'ús del Centre Esportiu Municipal Olímpia (Perú, 217). El 1993 passa a denominar-

se Club Recreatiu Atlètic Catalònia. A mitjan dècada dels anys noranta, l'equip de beisbol puja a la Divisió d'Honor. Poc després, per diversos motius, el club desapareix.

Documentació annexa: reportatges fotogràfics

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Colegio Academia San Martín

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/29/CASM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: cronològic

Nom del productor: Colegio Academia San Martín

Dates extremes: 1924-1991

Resum general: fitxes acadèmiques dels alumnes d'un col·legi privat del barri del Clot emplaçat als carrers de la Independència, 307 i de Xifré, 25. En aquest col·legi s'impartia el graduat escolar, estudis de comerç i idiomes.

Volum: 1,80 m.l. (15 u.i.)

Cooperativa L'Artesana

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/30/CA

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint el quadre de classificació següent: 1. Administració general; 2. Finances; 3. Seccions, i 4. Documentació complementària.

Nom del productor: Cooperativa La Artesana

Dates extremes: 1921-1981

Resum general: fons parcial d'una cooperativa de consum

Segell de L'Artesana, 1934.

del Poblenou, del qual destaquen les sèries de llibres d'actes (1926-1980), gestió del personal (1948-1981) i seccions (agrupació coral, excursionista, escacs, etc.).

Volum: 4,20 m.l. (35 u.i.)

Història de la cooperativa: fundada l'any 1876 per un grup d'obriers en un local del carrer del Ferrocarril, s'ubicà posteriorment a diferents indrets, fins que el 1921 inaugura una seu de propietat al carrer de Lull cantonada amb Marià Aguiló. En aquest edifici hi conviuen les botigues de consum (llegum cuit, camisseria, peixateria, queviures, fom de pa i roba) amb un cafè, una sala de teatre i les dependències de la secretaria. Durant la postguerra es va veure obligada a canviar la denominació originària per La Familiar. A partir de la dècada dels anys cinquanta, a causa de les precàries condicions econòmiques, la cooperativa va entrar en decadència. L'edifici va ser enderrocat el 1995, i en lloc seu s'ha construït un bloc d'habitatges.

Documentació annexa: fons fotogràfic (150 positius), partitures musicals, objectes i trofeus, i biblioteca particular de la cooperativa (79 monografies)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Cooperativa La Flor de Maig

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/31/FDM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'ha estructurat seguint un quadre de classificació que conté quatre seccions: A. Administració general; B. Correspondència; C. Finances, i D. Patrimoni.

Nom del productor: Cooperativa La Flor de Maig

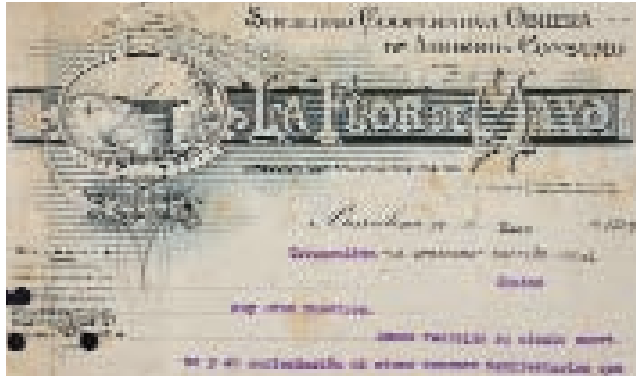
Dates extremes: 1890-1891 i 1934-1961

Resum general: fons molt parcial i fragmentat d'una cooperativa de consum del Poblenou. Conté documentació comptable i correspondència.

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Història de la cooperativa: creada l'any 1890 per un grup de treballadors al carrer de la Llacuna, 5. El 1896 es trasllada a l'edifici històric del carrer de Wad-Ras, 195 (avui Doctor Trueta), que n'esdevé la seu central. Gràcies a la fusió amb altres cooperatives entre els anys 1912-1928 (La Obrera Martinense, La Hormiga Obrera de Sants, La Constància Sagrerense, El Jardín), es convertí en una de les cooperatives de consum i d'acció cultural i social més importants de

Capçalera d'una carta de La Flor de Maig, 1927.

Catalunya. Fruit del seu creixement arribà a adquirir i gestionar set sucursals repartides per Sant Martí, Sant Andreu, Sants-Montjuïc i Sarrià-Sant Gervasi (Pellaires, I; Pere IV, 92; Muntanya, 62; Martí Molins, 10; carretera de Casa Antúnez, 84; Galileu, 40; Marià Cubí, 184) i una granja de conreu a Cerdanyola. El 1950 desapareix com a cooperativa, però l'edifici sobreviu, a partir de l'any 1978, reconvertit en l'Ateneu Popular Flor de Maig, un espai sociocultural, llargament reivindicat pels veïns, per albergar les entitats del barri.

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Cooperativa La Formiga Martinenca

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/32/CFM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'estructura a partir d'un quadre de classificació que reflecteix l'organització interna de la cooperativa: A. Administració general; B. Finances i patrimoni; C. Proveïments; D. Seccions, i E. Documentació complementària.

Nom del productori: Cooperativa La Formiga Martinenca

Dates extremes: 1903-1976

Resum general: fons d'una cooperativa de consum del Clot del qual destaquen els apartats referits a l'administració general, les finances, els proveïments i les seccions (grup recreatiu i cultural, teatre, coral, agrupació ciclista, obra social, botiga de queviures i activitats comercials, etc.).

Volum: 10,32 m.l. (86 u.i.)

Història de la cooperativa: fundada l'any 1903 per iniciativa d'un grup de veïns dels carrers de Ripollès i Trinxant, no fou reconeguda legalment fins al 1927. La primera seu social

s'establí al carrer de Trinxant, però el 1930 es traslladà al carrer de Núria, 12-14. En temps de la República fou absorbida per La Lealtad. Aquesta vinculació amb la cooperativa graciencina perdurà fins al 1945. El 1947 experimentà un gran increment d'associats, molts d'ells de la cooperativa poble-novina La Flor de Maig, que es va veure obligada a tancar per imperatius de la legislació franquista. D'ençà del 1970 es va crear l'Asociación Cultural y Recreativa La Hormiga Martinense; tanmateix, el declivi progressiu del cooperativisme comportà la desaparició de l'entitat.

Cooperatives vinculades: El Arco Iris (1947), La Flor de Maig (1942-1947), Mutua Unión de los Obreros Tulistas (1936-1967) i Unión de Cooperativas para la Elaboración del Tocino (1929-1936 i 1953-1975)

Estatuts de La Formiga Martinenca, 1940.

Documentació annexa: fons gràfic i biblioteca particular de la cooperativa (650 monografies)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Cooperativa Pau i Justícia

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/33/CPJ

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: el fons s'estructura a partir d'un quadre de classificació format per les vuit seccions següents: 1. Organització de la cooperativa; 2. Grup d'habitatges José Civit; 3. Gestió econòmica; 4. Personal; 5. Socis; 6. Correspondència; 7. Seccions, i 8. Documentació complementària.

Carnet de compra de la Pau i Justícia, 1965.

Nom del productor: Cooperativa Pau i Justícia

Dates extremes: 1900-1987

Resum general: fons d'una cooperativa de consum del Poblenou, del qual destaquen els apartats referits a l'organització, les finances, la gestió del personal, els socis i les seccions (balls i festes, billar, cinema, coral, ensenyament, escacs, espeleologia, excursionisme i muntanya, futbol, natació, sardanes, socors mutus, teatre, etc.). Cal destacar la documentació fruit de la seva vessant com a promotora d'habitatges per a treballadors.

Volum: 14,28 m.l. (119 u.i.)

Història de la cooperativa: fundada l'any 1895, en un local del carrer de Pere IV, 302, no fou reconeguda legalment fins al 1905. L'any 1922 s'instal·là definitivament al carrer de Pere IV, cantonada amb el carrer de Batista, en un edifici dotat amb botiga, cafè i sala d'espectacles. Durant la

República obrí noves seccions culturals i recreatives (teatre, cultura i biblioteca) i també esportives. Acabada la Guerra Civil, es va anar refent a poc a poc fins que, el 1952, amplià la seu i aixecà un segon pis. A partir dels anys setanta i vuitanta entrà en una davallada progressiva, fins a arribar a la dissolució definitiva el 1985. L'any 2002, el club Fitness Land va ocupar els baixos de l'antiga cooperativa i, al cap d'un any, tancà les portes per dificultats econòmiques.

Documentació annexa: fons fotogràfic (97 positius)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

3.3 Personals

L'AMDSM conserva també cinc fons personals formats per la documentació generada per persones en el decurs de les seves activitats personals, professionals, creatives i socials.

A continuació es descriuen els fons personals, per ordre alfabètic, a partir d'una versió abreujada del mètode de descripció del sistema AIDA.

Josep Freixa

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/34/JF

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: aquest fons s'ha organitzat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre original.

Nom del productor: Josep Freixa

Dates extremes: 1891-1969

Resum general: hemeroteca i biblioteca d'un historiadore local.

Volum: 3,48 m.l. (29 u.i.)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Jean Hébrard

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/35/JH

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: aquest fons s'ha organitzat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre original.

Nom del productor: Jean Hébrard

Dates extremes: 1921-1956

Resum general: fons personal d'un director tècnic de l'empresa Fundición de Antimonio, SA (FASA). Conté correspondència familiar, documents d'identificació personal, estu-

dis relacionats amb l'elaboració i l'edició de guies turístiques de Barcelona i les Illes Balears, i documentació en qualitat de membre de l'Association Générale Française des Anciens Combattants de Guerre Résidant en Espagne.

Volum: 0,24 m. l. (2 u.i.)

Fons relacionat: Fundición de Antimonio, SA (1920-1975)

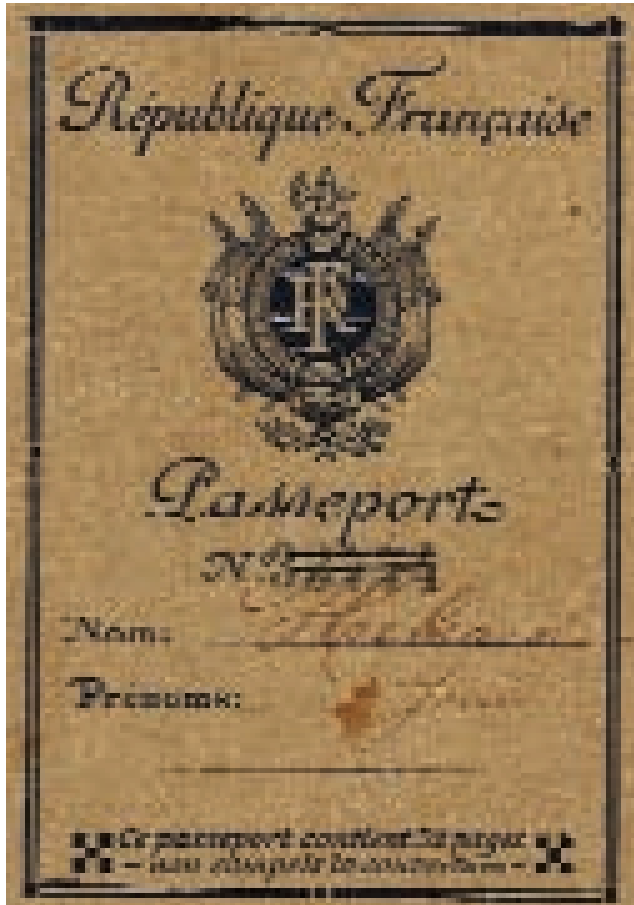
Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Josep Rocher Téllez

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/36/JRT

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: aquest fons s'ha organitzat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre original.

Passaport de Jean Hébrard, expedit a París el 15 de juliol de 1932.

Nom del productor: Josep Rocher Téllez

Dates extremes: 1972-1986

Resum general: fons personal d'un president de l'Associació de Veïns del Clot-Camp del l'Arpa. Conté documentació referent a l'associacionisme i hemeroteca.

Volum: 0,6 m.l. (5 u.i.)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Manel Saladrigas Freixas

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/37/MSF

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: aquest fons s'ha organitzat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre original.

Nom del productor: Manel Saladrigas Freixa

Dates extremes: 1911-1949

Resum general: fons personal d'un empresari, Manuel Saladrigas Freixa (Barcelona, 1872-1949), fill d'una nissaga d'industrials tèxtils i fundador de la Sociedad Anónima de Servicios Industriales Saladrigas (1913). Conté correspondència familiar, documents referents al patrimoni familiar, comptabilitat domèstica, economia personal, viatges, relacions socials, etc.

Volum: 2,40 m.l. (20 u.i.)

Fons relacionat: Saladrigas Freixa (1900-1977)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Capçalera d'una factura de l'Hotel Regina de París, 1920 (fons: Manel Saladrigas Freixa).

Claudi Vidal Puig

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/38/CVP

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: aquest fons s'ha organitzat seguint el principi de procedència i respectant l'ordre original.**Nom del productor:** Claudi Vidal Puig**Dates extremes:** 1896-1925**Resum general:** fons personal d'un empresari que tenia un negoci al passatge de Sicília (antic barri industrial d'Icària). Conté documentació acadèmica, correspondència familiar i extractes de comptes corrents bancaris.**Volum:** 0,12 m.l. (1 u.i.)**Instrument de descripció:** inventari mecanitzat**4. Col·leccions**

Les col·leccions documentals són agrupacions factícies, artificials, que han ingressat a l'AMDSM a través de donacions. A diferència dels fons documentals, el seu origen no respon al resultat d'una gestió institucional o personal, sinó a la voluntat sistemàtica d'un subjecte per reunir una col·lecció de documents per un interès especial. Solen ser documents relacionats entre si per una temàtica concreta.

La seva consulta és, en general, d'accés lliure per a tots els usuaris. No obstant això, la documentació que contingui dades de caràcter personal que puguin vulnerar el dret d'honor, el dret a la intimitat i el dret a la pròpia imatge té caràcter reservat.

4.1 Col·leccions textuais

Dins de les col·leccions documentals textuais de l'AMDSM podem distingir dos grans grups: la col·lecció d'entitats i la ciutadana.

Entitats

Codi de centre: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/EA

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: la col·lecció d'entitats ha estat classificada seguint el principi de procedència. A continuació es descriuen per ordre alfabètic i se'n faciliten dades bàsiques (nom del productor, dates extremes i volum):

Agrupació Excursionista Icària	1976-1991	1 exp.
Agrupament Escolta Àngel Guimerà	1990	1 exp.
Agrupament Escolta Rakxa	1996	1 exp.
Amics del Pedal	1950-1972	1 exp.
Asil de la Sagrada Família	1922-1972	1 exp.
Asociación Auxilios Mutuos del Personal de los Talleres Generales del Clot	1953	1 exp.
Associació Àgora i Heura	1992-1996	1 exp.
Associació de Dones Àmbar Prim	1992	1 exp.
Associació de Pares del Col·legi Sant Joan de Ribera	1989	1 exp.
Associació de Pares Escola Tècnica Professional del Clot	1996-1998	1 exp.
Associació de Veïns del Clot-Camp de l'Arpa	1983-1985	1 exp.
Associació de Veïns de la Verneda Alta	1977-1988	1 exp.

Associació de Veïns de Fort Pienc	1976-1979	1 exp.
Associació de Veïns de la Pau	1973	1 exp.
Associació de Veïns de Maresme	1962-1994	1 exp.
Associació de Veïns del SO Besòs	1961-1989	1 exp.
Associació de Veïns de Sant Martí de Provençals	1988	2 u.d.
Associació Musical Sant Martí	1994-1995	1 exp.
Associació Petits Músics	1976-1998	1 exp.
Associació Rosa de Sant Martí	1993-1994	1 exp.
Associació Sant Martí Esport	1994-1997	1 exp.
Associació Vida Sana	1999	1 exp.
Ateneu Obrer Martinense	1919-1932	1 exp.
Búfals del Poblenou	1989-1990	1 exp.
Casa de Cuenca	1988	1 exp.
Casal de la Bicicleta de Barcelona	1995	1 exp.
CEIP Balmaña	1994	1 exp.
CEIP Dovella	1994	1 exp.
Centre Cultural de Formació i Ocupació Professional Sant Martí de Provençals	1994-1995	1 exp.
Centre Excursionista Sant Martí	1972-1978	1 exp.
Centre Moral. Orfeó Martinenc	1939-1991	1 exp.
Centre Parroquial Sant Martí del Clot	1977-1979	1 u.d.
Centro Municipal de Vela	1997	1 exp.
Centro Social y Cultural del Cuerpo Nacional de Policía	1988	1 exp.
Club Esportiu Júpiter	1969-1983	1 exp.
Club Esportiu Monopol	1978-1988	1 exp.
Club Natació Poblenou	1961	1 exp.
Club Strar Trek	1997	1 exp.
Col·lectiu Esport per a Tothom. CET 10	1995-1996	1 exp.
Colla de Gegants de la Verneda de Sant Martí	1994	1 exp.
Colla Sardanista de Catalunya	1996	1 exp.
Cooperativa d'Habitatges Sagrat Cor	1989-1992	1 exp.
Coordinadora d'Associacions de Veïns de Sant Martí	1991	1 exp.
Coordinadora de Veïns Construcció Gran Plaça de les Glòries Catalanes	1992	1 exp.
Coordinadora d'Entitats de la Gran Via	1988	1 exp.
Coordinadora d'Entitats de la Verneda (CEIV)	1994	1 exp.
Coordinadora d'Entitats de la Verneda de Sant Martí	1988-1991	1 exp.

Memòria d'activitats de l'Hogar del Productor de Pueblo Nuevo, 1954.

Coordinadora d'Entitats del Clot-Camp de l'Arpa	1977-1980	1 exp.
Creu Roja. Districte de Sant Martí	1993-1996	1 exp.
Diablers de la Verneda	1993	1 exp.
Diablers del Camp de l'Arpa	1977-1987	1 exp.
Esbart Sant Martí	1996	1 exp.
Escola La Farigola del Clot	1989	1 exp.
Esplai La Flor de Maig	1991	1 exp.
Federació d'Entitats del Clot-Camp de l'Arpa	1996	1 exp.
Foment Martinenc	1990	3 u.d.
Futbol Club Gladiador	1995	1 exp.
Frente de Juventudes de Barcelona (FET/JONS)	1943-1956	1 exp.
IES Infanta Isabel d'Aragó	1985	1 exp.
IES Joan d'Àustria	1995	1 exp.
Institut Català de Tecnologia (ICT)	1981-1993	1 exp.
La Farinera, Ateneu del Clot	1979-2003	1 exp.
La Formiga Martinenca	1977-1988	1 exp.
Lliga de Catalunya de Mutilats i Invàlids de Guerra	1992	1 exp.
Obra Benèfica Social del Nen de Déu	1993-1994	1 exp.
Parròquia de Sant Lluís Gonzaga	1985	1 exp.
Penya Barcelonista Poblenou	1980-1987	1 exp.
Sindicato Téxtil del Hogar del Productor del Pueblo Nuevo	1954-1960	0,12 m.l.
Sociedad de Cazadores Sant Martí de Provençals	1974	1 exp.
Societat d'Estudis de la Verneda de Sant Martí	1996	1 exp.
Societat Poliesportiva Internacional	1995	1 exp.
Unión Romaní	1993-2000	1 exp.
Verneda Solidària	1995	1 exp.
Voramar, Centre d'Estudis	1993-2000	1 exp.

Nom del productori: es tracta d'una col·lecció formada per la documentació de diferents entitats i associacions, que per motius d'organització s'han unificat sota l'epígraf comú de «Col·lecció d'entitats» (vegeu «Sistema d'organització»).

Dates extremes: 1919-2000

Resum general: l'AMDSM conserva documentació solta de 74 entitats culturals, escolars, esportives, socials i veïnals del districte. Es tracta de documentació molt fragmentada i parcial, tant pel que fa a la cronologia com al contingut i el volum, però té un gran valor documental, ja que ens serveix de testimoni de la importància que ha tingut i té l'associa-

cionisme i la participació veïnal en la vida social del territori. Una característica d'aquesta documentació és que aplega documents originals i impresos de diferent format i tipologia.

Volum: 1,44 m.l. (12 u.i.)

Documentació annexa: documentació fotogràfica d'alguna entitat.

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Ciudadana

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/CC

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: la col·lecció ciutadana s'ha organitzat alfabèticament a partir del nom dels seus donants. A continuació es faciliten dades bàsiques (nom del productor, dates extremes i volum):

Álvarez Albiol, Rosend	1950	1 exp.
Bardolet, Josep Maria	1918-1940	1 exp.
Braut Ballús, Àngel	1918-1945	1 exp.
Campderrós, Jordi	1985	1 exp.
Colina Izquierdo, Joan Lluís	1942-1993	1 exp.
Família Casas i Garcés	1879-1999	1 exp.
Família Fossas	1930-1962	0,12 m.l.
Farran Badia, Marcel·lí	1888-1997	1 exp.
Galindo, Antonio	1928-1960	1 exp.
García, Francisco	2001	1 exp.
Ginés Ginés, Azucena	1968-1972	1 exp.
Julià i Farrés, Conxita	1965-2003	3 exp.
Jusmet, Jaume	1989	1 exp.
Lapuente, Mario	1909-2003	1 exp.
Morera i Soler, Joan	1918	1 exp.
Muntades i Casadellà, Montserrat	2002	1 exp.
Petit Morgades, Joan	1958-1998	1 exp.
Renau Badal, Salvador	1917-1938	1 exp.
Sánchez García, José	1942-1998	1 exp.
Sans Arnau, Pere	1989	1 exp.
Teixidó, Teresa	1872-1940	1 exp.
Vigó i Prats, Joan	1930-2002	0,12 m.l.

Nom del productor: la col·lecció ciutadana conté un conjunt de documentació de procedència molt diversa, que per les seves característiques es presenta sota aquest epígraf comú.

Dates extremes: 1888-2003

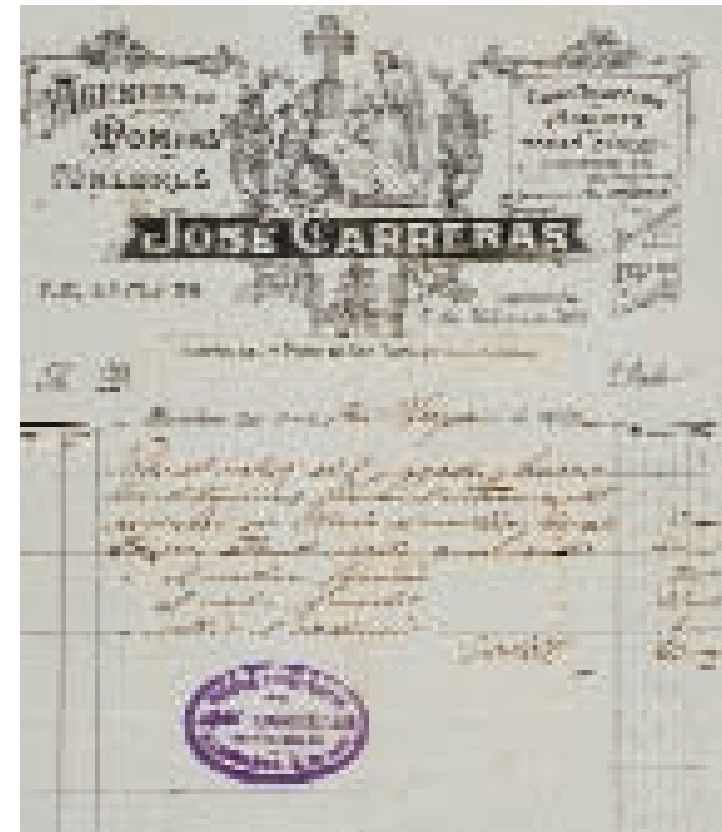
Resum general: dins de la col·lecció ciutadana hi trobem documentació solta, resultat de la voluntat dels seus 22

productors per reunir sistemàticament documents amb un interès especial (personal, professional, creatiu i/o social). Es caracteritza perquè aplega documents originals i impresos de diferent format i tipologia (camets, rebuts, factures, contractes, testaments, retalls de premsa, records personals, memòries, manuscrits, etc.). En aquest sentit, cal anotar que la documentació amb un contingut bàsicament visual i gràfic (fotografies, revistes o gràfics) ha estat inclosa en els apartats corresponents.

Volum: 0,72 m.l. (6 u.i.)

Instruments de descripció: inventari mecanitzat

Capçalera d'una factura de José Carreras, Agencia de Pompas Fúnebres, 1909 (col·lecció ciutadana: Mario Lapuente).

Serveis socials	1984-1995	6 u.d.
Teatre	1984-2002	44 u.d.
Urbanisme	1981-2003	30 u.d.

Impresos

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/138/IMP

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: els documents impresos han estat classificats en tres apartats segons els seus òrgans productors: Consell Municipal del Districte; Empreses i comerços, i Entitats. (vegeu l'inventari de les diferents col·leccions d'impresos a la pàgina 147)

Nom del productor: els productors són, d'una banda, empreses, comerços i entitats de Sant Martí i, de l'altra, el Consell Municipal del Districte. En total sumen més de 350 productors.

Dates extremes: 1890-2003

Resum general: els documents impresos apleguen el conjunt de documents gràfics que formalment no es presenten com a cartells. En general, són fulls solts que transmeten informació mitjançant el text i on l'element gràfic ocupa un lloc secundari. Per la seva gran diversitat tipològica, formal, de contingut i de riquesa gràfica (tríptics, fullets, targetes, fulls informatius i de propaganda, etc.) són de gran valor, atès que reflecteixen la vitalitat del teixit social martinenc.

Volum: 4.470 u.d. i 0,48 m.l. (4 u.i.)

Instruments de descripció: catàleg automatitzat

Programes de festes populars

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/146

Nivell de descripció: col·lecció

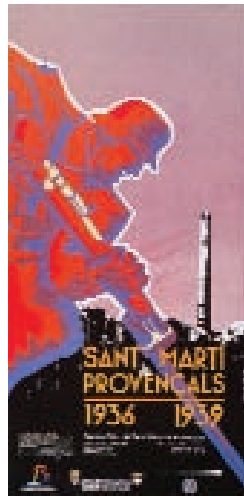
Barri del Parc	1984-1998	7 u.d.
Besòs	1982-2000	16 u.d.
Clot-Camp de l'Arpa	1931-2002	97 u.d.
La Pau	1961-2002	12 u.d.
Maresme	1984-1998	12 u.d.
Poblenou	1945-2001	147 u.d.
Verneda	1961-2002	29 u.d.
Via Trajana	1995	1 u.d.
Vila Olímpica	1994-2000	5 u.d.

Dibuixos

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/139/DI

Nivell de descripció: col·lecció

Cartell amb motiu d'una exposició sobre la Guerra Civil al Centre Cívic Sant Martí, 1986.

Programa de Festa Major del Centre Moral de Sant Martí de Provençals, 1946.

Nom del productor: entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1897-1960

Volum: 6 u.d.

Felicitações

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/140/FE

Nivell de descripció: col·lecció

Nom del productor: empreses, entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1980-2003

Volum: 49 u.d.

Invitacions

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/141/IN

Nivell de descripció: col·lecció

Nom del productor: empreses, entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1984-2003

Volum: 312 u.d.

Partitures

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/142/PAR

Nivell de descripció: col·lecció

Nom del productor: entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1896-1925

Volum: 198 u.d.

Postals

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/143/PO

Nivell de descripció: col·lecció

Nom del productor: entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1913-1940

Volum: 10 àlbums

Targetes de visita

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/144/TV

Nivell de descripció: col·lecció

Nom del productor: empreses, entitats i particulars del districte de Sant Martí.

Dates extremes: 1850-2003

Volum: 0,12 m.l. (1 u.i.)

Partitura de La Marsellesa,
[s.d.] (fons: cooperativa
L'Artesana).

Cartogràfiques

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/145/DC

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: els mapes i els plànols s'han classificat d'acord amb el seu àmbit geogràfic i, dins d'aquest àmbit, per ordre cronològic.

Nom del productor: els productors són, d'una banda, veïns i entitats de Sant Martí i, de l'altra, el Consell Municipal del Districte.

Dates extremes: 1699-1999

Resum general: els documents cartogràfics de l'AMDSM constitueixen una reduïda col·lecció formada per mapes (representacions gràfiques en escala de la superfície de la Terra) i sobretot plànols (representacions planes de disposicions del territori de Catalunya, la ciutat de Barcelona o del districte, d'edificis, indrets, etc., globalment o en secció, planta o alçat). Aquests darrers són una bona eina per estudiar l'evolució urbanística de Sant Martí, malgrat que en molts casos només es conserva una còpia de l'original.

Cal anotar que l'AMDSM, a banda d'aquesta col·lecció, també conserva molts plànols que no han estat comptabilitzats aquí, ja que estan integrats dins de fons documentals, municipals i privats i formen part de sèries orgàniques, com ara el Fons de l'Antic Municipi de Sant Martí (1740-1897), el Fons Municipal Contemporani del Districte de Sant Martí (1897-1999), i el Fons Batlle, Constructor d'Obres (1903-1990).

Volum: 150 u.d.

Instrument de descripció: catàleg manual

Façana principal del Mercat
de la Unió, 1871. Autor: Pere
Falqués i Urpí, arquitecte
municipal.

Programa d'activitats del
Districte, estiu del 2000.

Inventari d'impresos

A continuació es descriuen a partir del nom dels seus productors, les dates extremes i el volum (unitats documentals simples):

Consell Municipal del Districte

Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí	1982-2000	23 u.d.
Biblioteca Popular de Sant Martí de Provençals	1988-1997	5 u.d.
Biblioteca Popular Ramon Alós de Moner	1995-1998	2 u.d.
Biblioteca Popular Xavier Benguerel	1994-2002	14 u.d.
Casal d'Avis Joan Casanellas	1995	7 u.d.
Casal d'Avis Paraguai-Perú	1990	1 u.d.
Casal de Joves La Pau	1990	1 u.d.
Casal de Joves Sant Martí de Provençals	1980-1995	9 u.d.
Casal Infantil El Drac-Via Trajana	[199-]	2 u.d.
Casal Infantil El Vaixell	1994	13 u.d.
Casal Infantil El Xalet del Clot	1993	18 u.d.
Casal Infantil Sant Martí	1991-1994	11 u.d.
Centre Cívic Besòs	1993-2003	198 u.d.
Centre Cívic Can Felipa	1991-2003	278 u.d.
Centre Cívic Sant Martí	1982-2003	1471 u.d.
Centre Cultural La Farinera del Clot	1999-2003	33 u.d.
Centre de Recursos Pedagògics	1994-2000	69 u.d.
Centre de Serveis Clot-Camp de l'Arpa	1997-1998	11 u.d.
Centre de Serveis Socials Sant Martí	1982	2 u.d.
Centre Municipal de Vela	2001	1 u.d.
Consell de les Dones de Sant Martí	1987-1997	10 u.d.
IES Joan Manuel Zafra	1989	1 u.d.
Ludoteca Ca l'Amó	1993-1995	14 u.d.
Poliesportiu Bac de Roda	1997	4 u.d.
Poliesportiu Nova Icària	1995-2001	8 u.d.
Premi Sant Martí	1964-1997	0,48 m.l.

Empreses i comerços

Acadèmia de Dansa de Maria Pilar Gálvez	1994	1 u.d.
Aceites Permanyer, SA	[195-]	1 u.d.
Alcoholes y Derivados, SA (AYDSA)	1960	2 u.d.
Artesania (classes)	1985	1 u.d.
Ca l'Agustí	1999	1 u.d.
Caila y Parés	[193-]	1 u.d.

Celma & Duran	1997	1 u.d.
Central Catalana del Pollastre	2002	1 u.d.
Centre Comercial Diagonal Mar	1998	4 u.d.
Centre Comercial Glòries	1995	1 u.d.
Centre Comercial Moda Shopping Port Olímpic	1994	2 u.d.
Centre de Convencions Torre MAPFRE	1999	2 u.d.
Centre de la Vila	1999	1 u.d.
Centres Comercials de Ferreteria i Bricolatge BALIUS	1989-1994	3 u.d.
Centro Odontológico Barcelona	1999	1 u.d.
Ciutat Grogga	1989	2 u.d.
Claudio Vidal	[195-]	1 u.d.
David SA. Automóviles Citroën	1929	1 u.d.
Delicity, Pastisseria, <i>delicatessen</i> i plats de cuina	1999-2000	3 u.d.
Edicions Free, SL	2001	2 u.d.
El Pollo en Casa	1995	1 u.d.
Los Pollos de Lluç	1999	1 u.d.
Everjoya	2000	1 u.d.
Flama, Produccions Artístiques	1986	2 u.d.
Global Kids	1998	3 u.d.
Grasas Emilio Pomras	[194-]	1 u.d.
Hijos de Gerardo Bertrán, SA	[195-]	3 u.d.
Hispano Olivetti, SA	1960	1 u.d.
HOLSA Vila Olímpica	1992	3 u.d.
Impremta Tam Tam	1999	2 u.d.
Indústries Titan	1940-1970	16 u.d.
Instalaciones Ligeras, SA	[195-]	3 u.d.
Koala	1998	1 u.d.
L'Estrambòtica Companyia Ca l'Amó	1985	1 u.d.
La Escocesa	1950	7 u.d.

Anunci publicitari de l'empresa de begudes gasoses Sandaru, [s. d.].

La Nau del Poble Nou	1999	1 u.d.
La Palmera, Pastisseria Bomboneria	1985	1 u.d.
La Pasta Nostra	1999	1 u.d.
La Perfección	1933	1 u.d.
Lubricantes Perfecoil	[196-]	1 u.d.
Macosa, SA	1955-1998	4 u.d.
Manà, restaurant	1999	1 u.d.
Manaclà, estudi	2001	1 u.d.
Manufacturas Arnáiz	1951	1 u.d.
Món Gràfic Poblenou	2000	1 u.d.
Nancla Atudi	1999	1 u.d.
Nova Icaria, SA	1990	7 u.d.
Obrador de Pastelería Goranka	1999	1 u.d.
Poble9 Granja	1998	4 u.d.
Pressto, tintoreria	2000	3 u.d.
Productos PYRE	1935	1 u.d.
Profilmar	1975	1 u.d.
Restaurant Tannur	2001	1 u.d.
Restaurante Chino Chun Yue	[199-]	1 u.d.
Sanantón Reneses, Estampaciones Metálicas	[193-]	3 u.d.
Sandarú. Begudes gasoses	[193-]	2 u.d.
T&R Multimedia, SL	[199-]	1 u.d.
Taller de Pintura Núria Fornas	[199-]	1 u.d.
Tallers VP	1995	1 u.d.
Vda. De J. Galindo, Ropa de Trabajo	1990	1 u.d.
Veloz Film	1976	1 u.d.

Entitats

Agrupació Ciclista Amics del Pedal	1969-1971	6 u.d.
Agrupació Coral El Raïm	1956	1 u.d.
Agrupació Coral L'Artesana	1950-1990	25 u.d.
Agrupació Excursionista Icaria	1975-2001	15 u.d.
Agrupació Excursionista L'Artesana	1950-1958	30 u.d.
Agrupació Recreativa Grupo Civit	1993	1 u.d.
Agrupació Sardanista Amics de Sant Martí	2001	1 u.d.
Agrupament Escolta Àngel Guimerà	1995	1 u.d.
Agrupament Escolta Pare Chanut	1988	1 u.d.
Agrupament Escolta Rudyard Kipling	1994	1 u.d.
Alfa-5	1989-1997	11 u.d.
Amics de la Rambla Prim	1995	1 u.d.
Amics del Parc de Sant Martí	1994-2001	7 u.d.
AMPA CEIP Bogatell	1998-2001	4 u.d.
AMPA Escola Tècnica		

i Professional del Clot	2001	1 u.d.
Antics Dansaires de Catalunya	1992	1 u.d.
Arxiprestat de Sant Martí	1988-1998	3 u.d.
Arxiprestat del Poblenou	1997	2 u.d.
Arxiu Històric del Poblenou	1978-1996	26 u.d.
Asociación Cultural Cova da Serpe	1987-1992	7 u.d.
Asociación Cultural El Cisne	1982-1985	3 u.d.
Assemblea Anti-OTAN Veneda	1980	2 u.d.
Assemblea Revolucionària del Poblenou	1982	1 u.d.
Associació Àgora i Heura	1992-1998	20 u.d.
Associació Alisos	1977-2002	8 u.d.
Associació Aula Endavant Sant Martí	1997-1998	7 u.d.
Associació Cultural Recreativa del Besòs	1986-1993	3 u.d.
Associació Cultural Recreativa La Pau	1985-1995	21 u.d.
Associació d'Artistes Visuals de Catalunya	1999	3 u.d.
Associació de Botiguers del Clot	1999	1 u.d.
Associació de Comerciants Besòs	1999	2 u.d.
Associació de Comerciants de la Rambla Clot	1992	2 u.d.
Associació de Comerciants i Amics de la Rambla del Poblenou	1992-1999	3 u.d.
Associació de Dones Àmbar Prim	2000	2 u.d.
Associació de Veïns del Besòs	1979-1993	14 u.d.
Associació de Veïns del Clot-Camp de l'Arpa	1976-2000	101 u.d.
Associació de Veïns de Diagonal-Mar	1980-1993	6 u.d.
Associació de Veïns de Fort-Pienc	1985	6 u.d.
Associació de Veïns de Gran Via-Perú-Espronedada	1990-1995	2 u.d.
Associació de Veïns de la Llacuna	1985	2 u.d.
Associació de Veïns de la Palmera de Sant Martí	1984-2000	4 u.d.
Associació de Veïns de Paraguai-Perú	1986-1998	2 u.d.
Associació de Veïns del Parc	1998-1999	2 u.d.
Associació de Veïns del Poblenou	1975-2002	27 u.d.
Associació de Veïns de Provençals	1979-1996	10 u.d.
Associació de Veïns de Sant Fèlix-Marina-Parc	1968	1 u.d.
Associació de Veïns de Sant Martí de Provençals	1979-1996	10 u.d.
Associació de Veïns del Taulat	1967-1997	13 u.d.
Associació de Veïns		

de la Veneda Alta	1977-1988	1 u.d.
Associació de Veïns de la Vila Olímpica	1994-2000	4 u.d.
Associació Llars Pere Relats	1963-1979	2 u.d.
Associació Musical Sant Martí	1994-1996	2 u.d.
Associació Rosa de Sant Martí	1993-1996	4 u.d.
Associació Sant Martí Esport	1980-2002	40 u.d.
Associació Teatral El Partiquí	1983-1989	16 u.d.
Ateneu Obrero Martinense	1923	1 u.d.
Ateneu Colón	1957-1989	5 u.d.
Ateneu M. Diòcesi del Clot	1902	2 u.d.
Ateneu Obrer Català de Sant Martí	1906-1918	12 u.d.
Ateneu Obrer del Poblet	1907	1 u.d.
Ateneu Popular La Flor de Maig	1980-1993	17 u.d.
Ateneu Popular Octubre	2003	1 u.d.
Aula d'Estudis Visuals Moderns - Casals d'estiu	1996-1997	2 u.d.
Base Nàutica Barcelona	1998	1 u.d.
Biblioteca Sant Martí Clot (Fundació La Caixa)	1990	1 u.d.
Biciclot	1989-2001	6 u.d.
Casa de Ceuta	1988-2001	5 u.d.
Casa Museu de la Moto de Barcelona	1998	3 u.d.
Casa de Cuenca	1988	1 u.d.
Casal Autogestionari del Clot	1994-1997	2 u.d.
Casal Besòs	1987	2 u.d.
Casal Calassanç	1988-1992	11 u.d.
Casal Català Martinenc	1894	1 u.d.
Casal d'Avis Bac de Roda	1990-1996	2 u.d.
Casal de Joves del Besòs	1984-1990	3 u.d.
Casal de Joves La Pau	1986-1996	1 u.d.
Casal Nacionalista Martinenc	1930	1 u.d.
Casal Recreatiu Martinenc	1896	1 u.d.
Casino de l'Aliança del Poblenou	1954-1999	24 u.d.
Casino Republicà	1917	1 u.d.
Casino Recreatiu Provensalense	1896	1 u.d.
Castellers de Barcelona	1990-2002	8 u.d.
CEIP Antoni Balmanya	1994-2000	1 u.d.
CEIP Antoni Brusi	[s. d.]	2 u.d.
CEIP Bogatell	1982-2001	20 u.d.
CEIP Brasil	1989-2000	2 u.d.
CEIP Catalònia	1987-2000	1 u.d.
CEIP Concepció Arenal	2000	3 u.d.
CEIP Diego de Velázquez	1989	1 u.d.
CEIP Dovella	1994-2000	1 u.d.

Programa d'actes de la Joventut Nacionalista de l'Ateneu Obrer Català de Sant Martí, 1915.

CEIP Eduard Marquina	2000	1 u.d.
CEIP Els Horts	2000	4 u.d.
CEIP Emília Pardo Bazán	1990-2000	1 u.d.
CEIP General Prim	1990-2000	5 u.d.
CEIP Joaquim Ruyra	1998	1 u.d.
CEIP La Caixa	1998	1 u.d.
CEIP La Farigola del Clot	1986-2000	7 u.d.
CEIP La Palmera	1999	1 u.d.
CEIP La Pau	1999	2 u.d.
CEIP Lope de Vega	1998	1 u.d.
CEIP Marbella	1990-2000	3 u.d.
CEIP Municipal Casas	1930-2000	14 u.d.
CEIP Provençals	2000	2 u.d.
CEIP Ramón Menéndez Pidal	1998-2000	2 u.d.
CEIP Sant Joan de Ribera	1979-1999	2 u.d.
CEIP Sant Josep de Calassanç	1999	2 u.d.
CEIP Tirso de Molina	1986	1 u.d.
CEIP Vila Olímpica	2000	5 u.d.
CEIP Virrei Amat	1985-2000	5 u.d.
Centre d'Art Contemporani Piramidón	2002	4 u.d.
Centre d'Assistència Primària del Poblenou	1989	2 u.d.
Centre d'Esplai La Flor de Maig	1980-1987	2 u.d.
Centre d'Esplai Natura	1985	1 u.d.
Centre d'Esplai Pare Abraham	2000	1 u.d.
Centre d'Estudis Montseny	1985-1998	2 u.d.
Centre d'Estudis Voramar	1982-2002	9 u.d.
Centre de Barri La Pau	1986-1996	7 u.d.
Centre Excursionista de Sant Martí	1973-1986	52 u.d.
Centre Excursionista Natura	1926	1 u.d.
Centre Moral de Sant Martí	1973-1986	74 u.d.
Centre Moral i Cultural del Poblenou	1955-2002	7 u.d.
Centre Parroquial de Sant Martí del Clot	1975-1996	5 u.d.
Centre Parroquial Sant Francesc d'Assís	1964-1965	2 u.d.
Centre Penitenciari de Dones de Barcelona	1998-2002	2 u.d.
Centro Cultural Cofradía de Santa Cruz - Polígono La Mina	1987	1 u.d.
Centro Excursionista y Cultural Besòs	1987	1 u.d.
Ciberaula Poblenou	2001	4 u.d.
Cine Club Veneda	1982-1985	4 u.d.
Círculo de Investigación Histórica de Sant Martí	1962	1 u.d.

Club Atlètic Catalunya	1988-1995	5 u.d.
Club Ciclista Provenzalense	1957	1 u.d.
Club Ciclista Pueblo Nuevo	1952	1 u.d.
Club Ciclista Sant Martí	2001	1 u.d.
Club Esportiu Canaletas	1983-1991	8 u.d.
Club Esportiu Júpiter	1959	1 u.d.
Club Esportiu Monopol	1978-1988	5 u.d.
Club Natació Poblenou	1960-1998	11 u.d.
Cofradia Mare de Déu de Montserrat	1970	1 u.d.
Col·lectiu Artistes del Clot	1990	1 u.d.
Col·lectiu Cinèfil Lumière	2002-2003	5 u.d.
Col·lectiu d'Acció Popular Clot - Camp de l'Arpa	1983-1984	1 u.d.
Col·lectiu d'Esport per a Tothom. CET 10	1994-2001	22 u.d.
Col·lectiu Joves Comunistes	1985	1 u.d.
Col·legi Adela de Trenqueleón (Marianistes)	1988	1 u.d.
Col·legi d'Educació Especial Concha Espina	2000	1 u.d.
Colegio Mercantil de San Martín	1890	1 u.d.
Colla de Gegants del Poblenou	2000-2002	2 u.d.
Colla del Drac del Poblenou	1988-2001	15 u.d.
Comissió Icària	1989	5 u.d.
Comissió Pau i Desarmament Clot-Camp de l'Arpa	1985	1 u.d.
Comissió per la Pau i el Desarmament del Poblenou	1985	1 u.d.
Comissions Obreres de Catalunya (CCOO)	1978-1982	11 u.d.
Congrés de Cultura Catalana, grup Besòs	1978	1 u.d.
Consorci per la Normalització Lingüística	1989-1993	7 u.d.
Convergència i Unió (CIU)	1987-1990	5 u.d.
Cooperativa Bac de Roda	1992	4 u.d.
Cooperativa d'Habitatges Montseny	1989-1996	1 u.d.
Cooperativa del Trabajo Manual Besòs (COTMA)	1980	1 u.d.
Cooperativa L'Amistat Martinenca	1964	1 u.d.
Cooperativa L'Antiga del Camp de l'Arpa	1998	1 u.d.
Cooperativa L'Artesana i cooperativa La Familiar	1948-1960	30 u.d.
Cooperativa La Formiga Martinenca	1957-2002	25 u.d.

Cooperativa Pau i Justícia	1949-1975	10 u.d.
Coordinadora d'Associacions de Veïns del Districte	1991	1 u.d.
Coordinadora d'Entitats del Poblenou	1980-2001	17 u.d.
Coordinadora d'Esplais Besòs	1980-1983	4 u.d.
Coral Alosa de Sant Pere Claver	1984	1 u.d.
Coral dels Galifardeus	1993	1 u.d.
Coral El Joncar	1996-2001	2 u.d.
Coral L'Arpa	1998	1 u.d.
Cordada Associació Excursionista Ecologista	1970-2002	6 u.d.
Diablers del Camp de l'Arpa	1987	3 u.d.
Diablers del Clot	1977-1987	2 u.d.
Diablers del Poblenou	1989-1991	2 u.d.
Ecologistas Maresme - Besòs	1979	1 u.d.
Entesa de l'Esquerra Catalana	1984	2 u.d.
Entitats Infantils del Clot	1982	2 u.d.
Esbart Montserratí Martinenc	1996	1 u.d.
Esbart Sant Martí	1978-2001	45 u.d.
Escola Bressol Esquitx	2000	1 u.d.
Escola d'Adults del Clot	1987-2001	9 u.d.
Escola d'Adults La Perona	1980-1990	3 u.d.
Escola d'Adults La Veneda - Sant Martí	1990-1998	20 u.d.
Escola d'Adults Martinet de Nit	1997-1998	8 u.d.
Escola Gregal	1987-1988	1 u.d.
Escola Grévol	1997	1 u.d.
Escola Mediterrània	1996	1 u.d.
Escola Tècnica Professional del Clot	1965-2000	10 u.d.
Escola Verge de Núria	1985-1990	5 u.d.
Escuela de Adultos Manuel Fernández	1980	1 u.d.
Escuela de Patinaje Artístico (Club EPA)	1970-1988	22 u.d.
Església Evangèlica de Catalunya	1988	1 u.d.
Espai Cultural Gregal	1980	3 u.d.
Esplai Música Calassanç	1998	1 u.d.
Esquerra Republicana de Catalunya	1987	1 u.d.
Federació d'Entitats del Clot i Camp de l'Arpa	1976-2002	37 u.d.
Federación de Entidades Culturales Andaluzas en Cataluña	2001-2002	7 u.d.
Foment Martinenc	1915-2002	109 u.d.
Foment Regional de Sant Martí de Provençals	1897	1 u.d.

—
Títol de soci honorari del
Foment Regional de Sant
Martí de Provençals, 1897.

Fundació ARCE	2000	1 u.d.
Fundació Palo Alto	2000	1 u.d.
Fundació Pere Mitjans	1994-1996	7 u.d.
Futbol Club Martinenc	1987	1 u.d.
Germanor Coral del Poble Nou	1966	2 u.d.
Grup Barna	1990-1995	6 u.d.
Grup d'Educació Cristiana	1986	1 u.d.
Grup fotogràfic de Sant Martí	1982	1 u.d.
Grup per la Pau i Ecologista del Poblenou	1997	1 u.d.
Grup Sardanista Estels	1995	1 u.d.
Hangar, Centre de Producció d'Arts Visuals i Multimèdia	2000	2 u.d.
Hogar del Productor del Pueblo Nuevo	1955-1961	50 u.d.
Hogar Sindical de Pueblo Nuevo	1957	1 u.d.
Icària, Associació Cultural i Esportiva	1995	6 u.d.
IES Barri Besòs	1989-2001	10 u.d.
IES Bernat Metge	2000	2 u.d.
IES Icària	2002	1 u.d.
IES Infanta Isabel d'Aragó	1988-2000	5 u.d.
IES Joan d'Àustria	2000-2001	5 u.d.
IES Poblenou	2000	4 u.d.

IES Rambla Prim	1989-2000	3 u.d.
IES Salvador Espriu	1998	5 u.d.
IES Salvador Seguí	2000	3 u.d.
IES Sant Josep de Calassanç	2000	2 u.d.
Iniciativa per Catalunya (IC)	1985	2 u.d.
Institut Català de Tecnologia (ICT)	1987-2000	3 u.d.
Institut Nacional de Meteorologia	1998-1999	4 u.d.
Joventut Comunista de Catalunya	1980	8 u.d.
Joventut Obrera Cristiana		
– Besòs – La Pau	1980	2 u.d.
Joventut Obrera del Poblenou	1964	1 u.d.
Junta Executiva Homenatge Mossèn Rodó	1918	2 u.d.
La Farinera, Ateneu del Clot	1980-2002	55 u.d.
La Moderna de Poble Nou	1960	1 u.d.
La Tela de Penélope	1989-2000	2 u.d.
Llar d'Infants Cascavell	2000	1 u.d.
Lliga de Catalunya de Mutilats i Invàlids de la Guerra d'Espanya	1977-1988	17 u.d.
Nous Camins	1991	2 u.d.
Obra Benèfica i Social del Nen de Déu	1982-1993	5 u.d.
Obra Sindical Educación y Descanso	1951	3 u.d.
Orfeó Martinenc del Centre Moral de Sant Martí	1988-1998	2 u.d.
Parròquia Sagrat Cor de Jesús	1983-2001	2 u.d.
Parròquia Sant Lluís Gonzaga	1965-1994	4 u.d.
Parròquia Sant Bernat Calvó	1958-1959	2 u.d.
Parròquia Sant Martí de Provençals	1903-1984	1 u.d.
Parròquia Sant Pere Armengol	1997	4 u.d.
Parròquia Santa Maria del Taulat	1950-2001	24 u.d.
Partit dels Socialistes de Catalunya	1993-1999	17 u.d.
Partit Socialista Unificat de Catalunya - Agrupació del Clot	1981-1987	49 u.d.
Patronato Local de los Homenajes a la Vejez del Pueblo Nuevo	1953-1986	8 u.d.
Patronato Local de los Homenajes a la Vejez San Martín -Clot	1958-1966	7 u.d.
Penya Ciclista Poble Nou	1981-1994	2 u.d.
Petits Músics de Barcelona	1974-1993	3 u.d.
Plataforma Cívica Sant Martí	1998	4 u.d.
Ràdio Clot – TV	1982-1992	7 u.d.
Sociedad Coral El Sabre de Plata	1963	1 u.d.
Societat Coral Els Provençals	1963	1 u.d.
Societat Coral i Cultural Amics del Cant	1958-1962	1 u.d.
Societat Coral		

La Flor Revinguda Martinense	1956-1961	2 u.d.
Unió Sindical Obrera	1976	4 u.d.
Unión Deportiva Pueblo Nuevo	1954	1 u.d.
Unitat Comunista	1973-1982	4 u.d.
Universitat Pompeu Fabra	1992	4 u.d.
Universitat Popular Besòs	1978-1981	26 u.d.
Winchester School of Art	1997	1 u.d.
Xarxa d'Intercanvis i Serveis La Toma	1998	1 u.d.

Ca l'Arnó i l'església de Sant Martí Vell. Aquarel·la damunt paper. Autor: José M. Martínez.

4.3 Col·leccions d'imatge i so ¹⁹

Comprèn el conjunt de documents d'imatges (fixes i animades) i de so que reflecteix el passat i el present de Sant Martí. Depenent del seu format i contingut hi podem distingir tres grans apartats: imatges fixes, imatges animades i documents sonors.

Imatges fixes

Consell Municipal del Districte

Codi de centre: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/147/FCM

Nivell de descripció: fons

Nom del productor: Districte de Sant Martí (predominen les fotografies procedents del Departament de Comunicació)

Dates extremes: 1960-2000

Resum general: el fons es genera a partir de la voluntat del Districte de documentar amb imatges les activitats que realitza (seguiment de les transformacions urbanístiques i de la vida política, social, cultural i cívica). Destaca el reportatge fotogràfic resultant de *l'Estudi historicoarquitectònic del sector de l'avinguda d'Icària i passeig de Carles I* (1987-1988), compost de 9.620 u.d.

Volum: 16.520 u.d.

Instruments de descripció: inventaris dels fulls de transferència

¹⁹ D'acord amb la seva naturalesa podem distingir dos conjunts de documents audiovisuals: els fons i la col·lecció. Mentre que l'origen dels fons respon al resultat natural d'una gestió institucional o personal, la col·lecció és el resultat artificial de la voluntat sistemàtica de l'AMDSM per reunir documents amb un interès especial.

Inauguració del carrer del Clot com a via peatonal, trenta de jury del 2001.

Francesc Narváez, regidor del Districte, Adolfo Pérez Esquivel, escultor, i Joan Clos, alcalde de Barcelona, inaugurant la plaça de Gandhi al Poblenou, març del 2000.

Germanes Melé

Codi de centre: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/148/GM

Nivell de descripció: fons

Sistema d'organització: pendent d'organització

Nom del productor: Germanes Melé

Dates extremes: 1925-1963

Resum general: es tracta d'un fons privat generat per les germanes Melé al llarg de la seva vida al barri del Clot. Destaquen les imatges de la seva vida quotidiana i, molt especialment, les derivades de les seves vacances i activitats turístiques.

Volum: 2.514 u.d. (plaques de vidre, positius i negatius blanc i negre i color)

Instruments de descripció: pendent

Arxiu Municipal de Sant Martí

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/149/CIF

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: la col·lecció d'imatges fixes s'ha organitzat a partir d'un quadre de classificació elaborat per l'Arxiu que consta de vuit grans blocs temàtics: A. Arquitectura; B. Xarxa viària; C. Paisatge urbà; D. Persones i grups; E. Vida comunitària; F. Documents; G. Sinistres; I. Cultura, educació i esports.

Cal anotar, a més, que dins d'aquesta col·lecció hi podem distingir 6 col·leccions amb entitat pròpia i que són les següents:

Empresa Batlle, constructors d'obres	1963-1990	569 u.d.
Cooperativa La Artesana	1933-1970	150 u.d.
Cooperativa Pau i Justícia	1920-1958	97 u.d.
Santiago Gambús (fotògraf)	1890-1920	90 u.d.
Sindicato Textil del Hogar del Productor del Pueblo Nuevo	1954-1961	200 u.d.

Nom del productor: Particulars, entitats del territori i còpies procedents d'altres arxius.

Dates extremes: 1890-2004

Resum general: la col·lecció es genera a partir de la voluntat de l'Arxiu de reunir material fotogràfic que tingui a veure amb el territori martinenc. Les imatges ens permeten copsar la memòria de Sant Martí, tot seguint l'evolució, el creixement urbanístic i la vida política, cultural i cívica del territori. El seu abast cronològic s'inicia a finals del segle XIX i

Treballadors de l'empresa de construcció Batlle amb motiu d'un dinar a l'antic camp de futbol del Club Esportiu Monopol (avinguda Diagonal amb carrer de Bilbao), 1960.

arriba fins avui, tot i que la majoria de les imatges corresponen a la segona meitat del segle XX.

Volum: 6.625 u.d. (plaques de vidre, positius, negatius i diapositives).

Instruments de descripció: fitxes manuals d'una part de la col·lecció. La resta està pendent d'organització.

Imatges animades

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/156/CIA

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: la col·lecció d'imatges animades no està classificada globalment. Cada unitat documental està descrita i indexada individualment, cosa que en facilita la seva localització.

Nom del productor: els productors són les dependències administratives municipals, empreses municipals, àmbits centrals de l'Ajuntament de Barcelona, Barcelona Televisió (TV Clot), TV3, Televisió de Catalunya, entitats i associacions de l'àmbit del districte.

Dates extremes: 1963-2004

Resum general: la col·lecció d'imatges animades (pel·lícules, vídeos i CD) ens permet copsar la memòria de Sant Martí, a través de la seva història i l'evolució urbanística (urbanisme, industrialització, patrimoni arquitectònic, registre civil, educació, cultura popular, esports, etc.). L'origen i composició d'aquesta col·lecció prové de les transferències de les dependències administratives del Govern municipal i central, i

de les donacions particulars de persones físiques i jurídiques.

Volum: 211 u.d. (1 pel·lícula, 110 cintes de vídeo i 100 CD)

Instruments de descripció: inventari automatitzat

Documents sonors

Codi de referència: ESP 724/CAT/0801930008/AMDSM/157/CDS

Nivell de descripció: col·lecció

Sistema d'organització: la col·lecció de documents sonors no presenta cap sistema d'organització. Cada unitat documental està descrita i indexada individualment, cosa que en facilita la localització.

Nom del productor: els productors són, d'una banda, veïns i entitats de Sant Martí, i de l'altra, el Consell Municipal del Districte.

Dates extremes: 1986-2004

Resum general: la col·lecció de documents sonors (cintes de casset) està formada per enregistraments d'actes i activitats d'interès històric i social per a Sant Martí (entrevistes, conferències, consell assessor, etc.).

Volum: 25 u.d. (cintes de casset)

Instruments de descripció: inventari automatitzat

Treballadors de la construcció, 1910 (fons: Santiago Gambús, fotògraf).

Biblioteca

La biblioteca de l'AMDSM té actualment més de 3.600 monografies, des de l'any 1842 fins avui. Per a la seva recerca es disposa d'un catàleg automatitzat que possibilita la recuperació dels volums per autors, títols, descriptors, anys, procedència, etc.

Hi podem distingir:

Col·leccions bibliogràfiques municipals

Antic Municipi de Sant Martí de Provençals

Dates extremes: 1850-1895

Contingut: dret, legislació i administració local

Volum: 55 monografies

Tinença d'Alcaldia i Junta Municipal

Dates extremes: 1901-1974

Contingut: administració local

Volum: 62 monografies

Portada de la *Guia de San Martín de Provençals* de José Suñol, 1866.

Biblioteca auxiliar

Sota aquest epígraf s'organitza una col·lecció constituïda per 2.800 monografies i que té per objectiu servir de suport als investigadors i disposar d'obres tècniques.

Suport als investigadors:

Administració local (legislació, ordenances, reglaments, estadístiques, memòries de serveis municipals, documents de treball, etc.)

Bibliografia de Barcelona (urbanisme, arquitectura, història, geografia, etc.)

Bibliografia de Sant Martí (història, indústria, demografia, urbanisme, biografia, guies, itineraris, autors martinencs, etc.)

Obres tècniques:

Arxivística (guies, inventaris, catàlegs, etc.)

Obres de referència (diccionaris, anuaris i directoris)

Donacions

Biblioteca Cooperativa L'Artisansa

Dates extremes: 1943-1975

Contingut: cooperativisme

Volum: 79 monografies

Portada de l'enciclopèdia
El Hombre y la Tierra,
d'Elisée Reclus. Barcelona,
Casa Editorial Maucci,
[s.d.] (fons: La Formiga
Martinenca).

Biblioteca Cooperativa La Formiga Martinenca

Dates extremes: 1842-1977

Contingut: la biblioteca està formada per 400 monografies literàries. La resta d'obres tracta de temes d'administració local, cooperativisme, medicina i salut, educació, història i geografia.

Volum: 650 monografies

Nota: entre els volums d'aquesta cooperativa s'hi troben 88 volums amb el segell de la cooperativa La Flor de Maig i de l'Acadèmia Enciclopèdica Espero.

Empresa Harinera San Jaime, S.A.

Dates extremes: 1931-1988

Contingut: aspectes tècnics, sanitaris i normes de regulació de la producció del blat

Volum: 45 monografies

Hemeroteca

L'hemeroteca de l'AMDSM disposa actualment de 363 capçaleres de publicacions periòdiques, des de l'any 1873 fins avui. Està formada bàsicament per diaris i revistes procedents d'associacions, entitats i particulars que de manera desinteressada (donacions) han fet i fan arribar les seves publicacions a l'Arxiu, però també té publicacions oficials i revistes d'interès general (donacions i subscripcions).
Hi podem distingir quatre grans seccions:

Títols de referència

Publicacions tècniques (arxivística i administració pública)
Publicacions oficials: BOE, BOP, DOGC (any en curs)
i Gasetta Municipal (des de l'any 1921 fins avui)

Títols d'interès general

Informació general i municipal, geografia, història, etc.

Buidats de premsa

Buidatges d'articles (des de l'any 1964 fins al 1999) apareguts a la premsa diària que fan referència a l'àmbit geogràfic de Sant Martí. Tot seguit us oferim un índex alfabètic de matèries i paraules clau que ens permet accedir a la seva consulta:

1. Actes institucionals i vida política
2. Xarxa viària
  - 2.1. Carrers
  - 2.2. Transports
3. Arquitectura i urbanisme
  - 3.1. Reformes
  - 3.2. Habitatges
  - 3.3. Masies
  - 3.4. Escoles
  - 3.5. Fàbriques
  - 3.6. Patrimoni
4. Societat
  - 4.1. Reivindicacions
  - 4.2. Comerç
  - 4.3. Treball
  - 4.4. Educació
  - 4.5. Població
  - 4.6. Medi ambient
5. Cultura
  - 5.1. Arxius

- 5.2. Entitats
- 5.3. Mitjans de comunicació
- 5.4. Exposicions, premis, publicacions
- 5.5. Nomenclàtor
- 5.6. Personatges
- 5.7. Història de Sant Martí
- 5.8. Cartes al director

Títols de Sant Martí

Recull de les publicacions periòdiques (diaris i revistes) editades a l'antic municipi de Sant Martí de Provençals i a l'actual districte, de les quals a continuació us oferim una relació alfabètica per títols:

Diaris editats a l'antic municipi de Sant Martí de Provençals ²⁰

Dates extremes: 1873-1897

Títols: 18 capçaleres (9 reproduïdes mitjançant fotocòpia o microfilm)

Las Afueras de Barcelona. Sant Martí de Provençals. 1888 (63); 1889 (99, 104, 127); 1890 (154, 192); 1891 (236, 239, 241, 246); 1892 (254, 256, 263, 269, 270, 275, 277, 278, 285, 289, 293); 1893 (301, 310, 312, 316, 317, 324, 341, 346, 348); 1894 (360, 362, 366, 368, 370, 373, 380, 384, 386, 391, 394); 1896 (486); 1997 (511). Mal estat de conservació

Las Afueras. Periódico bi-semanal de intereses morales y materiales de Gracia y San Martín de Provensals. Sant Martí de Provençals. Any I: 1878 (2)

La Antigua Unión. Revista semanal de intereses morales y materiales. San Martín de Provensals, Gracia y San Andrés de Palomar. Setmanal. Any I: 1880 (1, 5); 1881 (2, 10, 11, 16, 24, 25, 26, 29, 33, 41, 43, 46); 1882 (1, 3, 4, 6, 7, 14, 19, 20, 25, 29, 49); 1883 (2, 3, 23, 30, 31, 35, 45, 49); 1884 (2, 13, 19, 20, 23, 37). Durant els anys 1881 i 1882, el subtítol inclou Horta. Mal estat de conservació

L'Arch de Sant Martí. Periódic Polítich, defensor dels intereses morales y materiales del país. Sant Martí de Provençals. Any I: 1884 (9-12, 14-20, 24-27, 29-36); any II: 1885 (40); any III: 1886 (114, 117, 125, 126, 133, 137, 139, 141, 143, 145, 153, 155, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 172, 175, 177, 181-184, 187, 200, 203, 205-210, 213, 215); 1887 (216, 217, 221, 225-228, 230-231, 237, 239, 242, 248, 250, 254-259, 261, 262, 264, 265, 267, 269-272, 275, 278, 280-283,

²⁰ De cada diari es dona la informació següent: títol, subtítol, lloc de publicació, editor, periodicitat (si es coneix), any i números. S'afegeix, si és necessari, notes relatives a canvis de nom, format, numeració, llengua i edició. També es fa constar l'estat de conservació i si se'n disposa de còpies.

Detall de la capçalera del diari *El Martinense*.

278, 280-283, 287, 291, 292, 294-296, 298, 300, 302)

El Consecuente. Órgano del partido republicano histórico de San Martín de Provensals defensor de los intereses morales y materiales de esta localidad. Sant Martí de Provençals: Partido Republicano Histórico. Any II: 1893 (39)

El Debate. Periódico semanal de intereses morales. Sant Martí de Provençals. Any II: 1897 (4, 13, 46, 50, 51); any III: 1878 (2, 15, 18, 23, 25, 27, 32, 34, 38, 40, 48, 51); any III: 1879 (1, 3, 6, 9, 12, 13, 15, 20, 23, 25)

El Eco de los Obreros Toneleros de la Región Española. Se publica al menos una vez al mes. Sant Martí de Provençals. 1890 (24, 26); 1891 (35)

El Grito del Pueblo. Periódico semanal defensor de los derechos del proletariado universal. Sant Martí de Provençals: Salvador Espí. 1886 (1-20)

El Martinense. Sant Martí de Provençals. Any I: 1878 (1, 24); any II: 1879 (26, 50). Antecessora d'*El Pueblo Martinense* (1879-1880). Còpia microfilmada completa

El Nuevo Intrínquis. Semanario que se ocupa de la moralidad administrativa de San Martín de Provensals y San Andrés de Palomar, pasando por la legía (à) "bugada" todos los asuntos que comprendan sean sucios. Sant Martí de Provençals. Any I: 1884 (24)

El Provensalense. Sant Martí de Provençals. 1895-1897 (1-200). Còpia microfilmada completa

El Pueblo Martinense. Semanario científico, literario y de intereses morales y materiales. Sant Martí de Provençals. Any I: 1879 (1); any II: 1880 (20). Successora d'*El Martinense* (1878-1879). Còpia microfilmada completa

La Unión de los Pueblos. Sant Martí de Provençals. 1889-1893 (1-94). Còpia microfilmada completa

La Unión Martinense. Sant Martí de Provençals. 1886 (1-18). Còpia microfilmada completa

La Unión Obrera. Sant Martí de Provençals: José Llovet. 1895-1896 (1-2)

La Unión. Revista semanal de intereses morales y materiales. Sant Martí de Provençals. Setmanal. Any I: 1879 (3); any II: 1880 (2, 6, 21); any III: 1881 (79). Còpia microfilmada completa

El Vigilante. Periódico semanal de intereses locales. Sant Martí de Provençals. 1873-1874 (2-55); 1875 (1-31, 36-52); 1877

(19, 46, 51); 1878 (18, 25, 28, 31, 32, 34, 40, 43, 48, 51); 1879 (1, 3, 6, 9, 12, 13, 15, 23, 25, 32)

La Voz de las Afueras. *Revista semanal de intereses morales y materiales de los distritos de las afueras.* Sant Martí de Provençals. Any 1: 1885 (11, 30, 31, 35, 40, 42); 1886 (48, 53, 64, 71, 72, 77, 88, 89); 1887 (112, 134, 142, 148); 1888 (158, 163, 166, 179); 1889 (209, 211, 216, 221, 222, 235, 243); 1890 (286, 288, 304, 312); 1891 (317, 319, 323, 334, 343, 354, 356, 358, 362); 1892 (371, 373, 380, 386, 387, 392, 394, 401, 405, 409, 411); 1893 (1, 7, 12, 16, 17, 41, 46, 48); 1894 (61, 63, 67, 69, 71, 74, 82, 84, 89, 92, 95); 1895 (1, 8, 10, 37). Successora d'El Eco de las Afueras. A partir del 1893, el subtítol és: *Revista semanal ilustrada de ciencias, artes, literatura, intereses locales.* Mal estat de conservació

Revistes editades al districte de Sant Martí ²¹

Dates extremes: 1902-2002

Títols: 196 capçaleres (2 reproduïdes mitjançant fotocòpia)

A cau d'orella. *L'informatiu del Casino de l'Aliança del Poblenou.* Barcelona. 1993 (febrer). Anteriorment havia editat: *Casino de l'Aliança* (1983), *L'Eco de l'Aliança* (1973) i *Eco de La Alianza* (1911)

Abraxas. *Butlletí del grup de teatre del Foment Martinenc.* Barcelona: Foment Martinenc, secció teatre. 1986 (març); sense any (juny, novembre)

Las Afueras. Barcelona: Grup Las Afueras. Mensual amb irregularitats. 1986-1987 (1-6)

Agenda del Poblenou. Barcelona: Coordinadora d'Entitats del Poblenou. Trimestral. Sense data (primavera, estiu). 2000-2001 (4-5, 9)

Agrupació Excursionista Icària. Barcelona: L'Agrupació. Trimestral amb irregularitats. 1960 (gener); 1973 (maig, agost); 1974 (maig); 1975 (juny, novembre); 1976 (febrer, agost, desembre); 1977 (abril); 1979 (gener-març, juliol-setembre); 1980 (febrer); 1981 (abril, març, maig, desembre). L'any 1999 editava un *Full informatiu d'activitats*

Agrupación Excursionista L'Artesana. Boletín Extraordinario. Barcelona: La Agrupación. Anual. 1958 (desembre); 1960 (març); 1962 (desembre); 1960 (març). Segueix com: *Asociación recreativa y cultural La Familiar. Sección Excursionista.*

Detall de la capçalera del diari *La Antigua Unión*.

²¹ De cada revista es dona la informació següent: títol, subtítol, lloc de publicació, editor, periodicitat (si es coneix), any i números. S'afegeix, si és necessari, notes relatives a canvis de nom, format, numeració, llengua i edició. També es fa constar l'estat de conservació i si se'n disposa de còpies.

1962 (setembre); 1963 (octubre); 1985 (octubre)

Alerta. Barcelona: Centro Parroquial de San Martín de Provençals. Mensual. 1943 (14); 1944 (22-24); 1945 (25-30); 1946 (31, 32); 1947 (43)

Almogávar. *Boletín mensual del Centro de Estudios San Martín.* Barcelona: Centro de Estudios San Martín. Mensual. 1960 (1)

Amenitats comercials. Poblenou-Vila Olímpica. Mensual. Barcelona. 1994 (12); 1995 (15, 19, 23, 26); 1996-1997 (27, 29-42, 44-50); 1998 (52-54, 56-62); 1999 (65-66, 68, 70-72, 74); 2000 (75-82, 84, 85); 2001 (88, 90-92, 95-99); 2002 (100-103, 106)

Amics de la Vila Olímpica. Barcelona: Vila Olímpica - Disseny SL. Mensual. 1996-1997 (1-10)

APA Bogatell. Full Informatiu. Barcelona: APA Escola Bogatell. Semestral. 1996-2002 (1-10). Vegeu: *Bogatell Express*

APA ETPC. Full Informatiu. Barcelona. Mensual. 1985-1987 (44-63); 1988 (67, 68, 71); 1989 (72-75, 78); 1990 (79-83, 85-86); 1991 (87-88); 1992 (92-93, 96). Vegeu: *Claver ETPC*

APA Icària. Butlletí d'informació mensual de l'Associació de Pares. Bimensual amb irregularitats. Barcelona: APA IB Icària. 1993 (extra); 1995 (19); 1996 (22); 1997 (29-30)

L'Aparador. *Butlletí informatiu de l'Associació de Pares de l'Escola Casas.* Bimensual. Barcelona: Associació de Pares. 1992 (novembre, desembre); 1993 (maig, juny, novembre, desembre); 1994 (gener-desembre); 1995 (novembre-desembre); 1996 (gener, febrer)

L'Arc de Sant Martí. Periòdic Independent. Barcelona: L'Arc de Sant Martí - Grup Barna, SA. Mensual. 1985-1987 (1-11); 3a època (1)

L'Arc. *Revista cultural del Centre Cívic de Sant Martí.* Mensual. Barcelona: Districte de Sant Martí. Mensual, amb irregularitats. L'any 1997 surt un sol número. 1995-1998 (1-18)

Arpegi. *Full d'Informació per als Cantaires.* Barcelona: Orfeó Martinenc. Mensual. 1992-1994 (46-68)

Art i Oli. *Quatre ratlles dels artistes de la rambla de Prim.* Barcelona: Amics de la Rambla Prim. 1995 (1)

Arxela. Barcelona: Asociación Cultural Cova da Serpe. Anual. 1994 (abril); 1996 (2); 1998 (4).

Asociación de Vecinos del Sur-oeste del Besòs. Barcelona.

1991 (octubre). Anteriorment l'Associació havia editat altres revistes: *Información Besòs* (1963); *Fem Besòs* (1988) i *Fem `Barri* (1991)

Asociación de Vecinos Grupo La Paz. Boletín Informativo. Barcelona. 1988 (novembre). Posteriorment edita *La Pau Informa* (1991)

Asociación Recreativa y Cultural La Familiar. Sección Excursionista. Vegeu: *Agrupación Excursionista La Artesana*

Associació de Veïns de la Vila Olímpica. Butlletí. Barcelona. Bimensual amb irregularitats. 1996-1998 (1-9); 1999-2000 (11-16); 2001 (18). Vegeu també: *Vila Olímpica*

Associació de Veïns del Clot Camp de l'Arpa. Butlletí. Barcelona. Mensual; a partir de l'98, bimensual. 1975 (abril, extra); 1975-1986 (1-62); 1987 (63-68, 70-73); 1988-1989 (74-93); 1990 (94-100, 102-103); 1991-1996 (105-161); 1997 (162, 163, 165-169); 1998-2002 (170-190)

Associació de Veïns del Parc. Full Informatiu. Barcelona. 1981 (abril). A partir de 1992 edita: *La Crònica del Parc*

Associació de Veïns del Poblenou. Barcelona. 1988 (juny, desembre); 1989 (maig, setembre); 1990 (febrer, maig, juliol, novembre); 1991 (febrer, setembre, novembre); 1992 (gener, febrer, maig, setembre); 1993 (gener). Durant els anys vuitanta, s'havia editat amb el nom de *Poblenou*, nom amb el qual es torna a editar a partir de 1993

Ateneo Colón. Boletín Informativo. Barcelona: Ateneo Colón, Sociedad Recreativa. 1957 (agost, novembre); 1958 (11); 1959 (16); 1961(23); 1962 (25); 1963 (20); 1964 (33, 34)

Atlántida. Portaveu mensual. Barcelona: Agrupació Cultural Atlántida. Mensual. 1930 (24, 25)

El Balcó dels Almogàvers. Barcelona: Centre d'Estudis Joan Bardina. Mensual. 1987 (13-15, 17, 19-22); 1988 (23, 24, 26-31); 1989 (32-37, 39); 1990 (40)

La Barretina Escarlata. Butlletí informatiu de la Colla del Drac del Poblenou. Barcelona. 1996-1998 (6-9); 2000 (12)

El Barri. Portaveu del Clot i Camp de l'Arpa del Partit Socialista Unificat de Catalunya. Barcelona. 1977 (1); 1979 (novembre); sense data (novembre)

Barrio 9. Butlletí Informatiu. Barcelona: CER, Cooperativa Bac de Roda. Bimensual. 1999-2002 (1-8, 10-1, 16)

Barrio. Boletín de la Asociación de Vecinos de Sant Martí de

Provençals. Barcelona. 1977 (1). Vegeu: *Sant Martí de Provençals, Butlletí*

El Besòs. Boletín interno del Centro Social Besòs. Barcelona. 1970 (desembre); 1971 (maig, setembre, octubre); 1972 (gener, estiu); 1973 (maig, estiu)

Besòs. Información. Barcelona: AV Sud-Oest Besòs. 1963 (agost, octubre); 1964 (agost); 1965 (març); 1966 (abril); 1967 (abril); 1968 (maig, agost, desembre); 1969 (març); Sense data (octubre). Vegeu: *AV SO Besòs*

Biciclot Informatiu. Barcelona: Biciclot. Centre de Serveis de la bicicleta. 2002 (2)

Blau Marí. Associació Cultural i Recreativa Maresme. Barcelona. 1998 (9). Segueix amb el títol *Panorama*

Bogatell Express. Boletín informativo. Barcelona: Associació de Pares CEIP Bogatell. Bimensual. 1983-1985 (2-6). L'any 1995 s'edita un número 0 amb el nom de *TodoBog, la Revista de l'APA Bogatell* i, el 1996, amb *El Far del Bogatell*. A partir del 1996: *APA Bogatell, Full informatiu*

Bojos per Barcelona. Barcelona: Amics de Ciutat Groga. Mensual; a partir del 1996 esdevé bimensual. 1992 (abril, maig, novembre); 1995 (gener, febrer, abril); 1996 (4-6). Durant l'any 1992 es va anomenar *Taxi amic*

CE Júpiter. Butlletí. Barcelona: Club Esportiu Júpiter. Trimestral. 1981-1992 (0-44); 1993 (46, 48); 1994 (49, 50); 1995 (52, 53)

Ca la Vila Informa. Barcelona: Consell Municipal del Districte X. Bimensual. 1980 (1); 1981(2-4); 1982 (5, 6, 9, 10); 1983-1984 (11-20)

Camp de la Bota. Butlletí Informatiu. Barcelona: Escoles Camp de la Bota. 1970 (octubre)

El Carrer de Poblenou. Barcelona: M&O Línia Serveis, SL. 1995 (0)

Casa de Ceuta. Boletín Informativo. Barcelona: Casa de Ceuta Virgen de África. 1987-1988 (25-27); 1989 (49); 1991(59); 1995 (97). Continua com *Casa de Ceuta*

Casa de Ceuta. Revista de la Casa de Ceuta Virgen de África. Barcelona. Trimestral. 1998 (11-12). Vegeu també: *Casa de Ceuta, Boletín Informativo*

Casa de Cuenca en Barcelona. Boletín Informativo. Barcelona. 1993 (183); 1995 (192); 1996 (196); 1999 (212)

Casal Besòs. Barcelona: Casal de Joves del Besòs. 1984 (2)

Casino de l'Aliança. Barcelona: Casino de l'Aliança del Poblenou. 1983 (desembre); 1988 (desembre); 1989 (desembre). Anteriorment havia editat *L'Eco de l'Aliança* (1973) i *El Eco de La Alianza* (1911). L'any 1993 edita *A Cau d'Orella*

CECMA. Boletín Informativo. Barcelona: Centre Excursionista Cultural Maresme. Bimensual. 1985 (1); 1989-1992 (2-13).

CEIP La Palmera. Butlletí de l'APA. Barcelona: CEIP La Palmera. 1996 (19)

Celobert. Revista de les associacions *Àgora* i *Heura del Centre d'Educació de les persones adultes de la Verneda*. Barcelona. Trimestral. 1994-1997 (1-4, 6-9). L'any 1990 s'edita un número 0 sense nom

Centre Cívic Sant Martí. Full informatiu. Barcelona: Districte de Sant Martí. Bimensual. 1983 (4). A partir de l'any 1995 edita *L'Arc*

Centre del Poblenou. Secció de Teatre. Full informatiu. Barcelona: Centre del Poblenou. Bimensual. 1999 (3-4); 2000 (7); 2001 (10-12); 2002 (14)

Centre d'Estudis Voramars. Full Informatiu. Barcelona. Mensual. 1998-2001 (març-novembre); 2002 (febrer-octubre)

Centre Excursionista de Sant Martí. Butlletí. Barcelona. 1970 (febrer, abril, juliol-desembre); 1971 (gener-juliol, setembre-desembre); 1972 (gener-juny, octubre-desembre); 1973 (març-agost, novembre-desembre); 1974 (gener-octubre); 1975 (abril-desembre); 1976 (gener-febrer, maig-agost, octubre-desembre); 1977 (gener-febrer, maig-juny, octubre-desembre); 1978 (juliol, octubre-novembre); 1979 (abril-juny); 1980 (gener-octubre); 1983 (març-desembre); 1984 (gener-juny, setembre, novembre-desembre); 1985 (gener-octubre); 1986 (gener-maig, octubre); 1987 (juny); 1997 (abril)

Centre Excursionista de Sant Martí. Secció Muntanya. Butlletí. Barcelona. 1969-1970 (42-51); 1971 (gener-febrer)

Centre Excursionista ISARD. Barcelona. 1963 (1)

Centre Excursionista Natura. Barcelona. Mensual. 1927 (25); 1928 (36, 37); 1929 (38)

Centre Moral i Cultural del Poblenou. Full informatiu i programa d'activitats. Barcelona. 2000 (juny)

Centre Moral i Cultural del Poblenou. Noticiari. Barcelona: Centre Moral i Cultural del Poblenou. 1976 (3); 1978 (16);

Portada de la revista *La Veu de Sant Martí*. Any 1, núm. 1, 15 de maig de 1921.

1981 (febrer-març, octubre-desembre); 1982 (gener, març-abril); 1984 (febrer-març); 1985 (febrer-maig). Vegeu: *Centre i Família*

Centre. Butlletí del Centre Moral i Cultural del Poblenou. Barcelona. Semestral. 1985 (juny, desembre); 1986 (3, 4); 1989 (11); 1990 (13, 14); 1991 (15, 16); 1993 (18, 19); 1996 (23); 1997 (26); 2000-2002 (28-34). Anteriorment havia editat *Família* (1959) i *CMCP, Noticiari* (1976). Vegeu també: *CMCP, Full Informatiu i programa d'activitats*

Cine Club Verneda. Barcelona. 1982 (1); 1984 (novembre)

Cita amb la Ciència. Revista científica. Barcelona: Escola Mare de Déu de Núria. Anual. 1995 (3); 1997 (5); 1999 (7)

Ciutat Nord: Sant Martí. Barcelona: Ciutat Nord BCN. Mensual. 2002 (1-2)

Claridad. Suplemento de la hoja diocesana. Barcelona: Parroquia de San Bernardo Calvó. 1953 (50)

Claver ETPC. Barcelona: APA ETPC. Trimestral durant el curs escolar. 1994-1999 (5-22); 2001 (28); 2002 (30). Anteriorment havia editat el *Full Informatiu APA ETPC* (1985-1992)

CLIC, Periòdic del Centre Cultural. Barcelona: La Farinera del Clot, Districte de Sant Martí. Bimensual. 1999-2002 (0-27)

El Clot Ara. Barcelona: Parròquia Sant Martí del Clot. 1998 (1); 1999 (5). Vegeu: *Vida de la Comunidad i Ruta*

Clowns. Boletín de información del Club Clowns Cultural. Barcelona: Clowns. Trimestral. 1991 (5-6); 1998-1999 (31, 34, 35)

Club Ciclista Provenzalense. Barcelona. Bimensual. 1953 (agost); 1965 (setembre); 1966 (maig); 1984 (abril-juliol, setembre-desembre); 1985 (gener); 1986 (abril-maig)

Club Ciclista Pueblo Nuevo. Circular para los socios. Barcelona. 1954 (3)

Club Natació Poblenou. Butlletí. Barcelona. 1996 (0)

Club Natación Pueblonuevo. Barcelona. 1947 (desembre); 1951 (novembre); 1952 (agost-novembre); 1961 (setembre); 1963 (maig); 1968 (juny). Continua amb *Club Natació Poblenou*

CN Catalonia. Boletín. Barcelona. - 1980 (0); 1981 (3)

Colegio Academia de Cataluña. Boletín Informativo. Barcelona: Asociación de Antiguos Alumnos. Trimestral. 1955 (abril-juny). Anteriorment editava *L'Eco del Catalunya* (1920)

Comunitat Cristiana Sant Pere Clavé del Clot. Full Informatiu. Barcelona. Trimestral. 1984 (11-15); 1986 (19, 23); 1987 (29, 31); 1988 (35); 2001-2002 (44-46)

Cooperativa Pau i Justícia. Secció Muntanya. Butlletí. Barcelona. 1979 (1-2)

Cooperativa Pau i Justícia. Butlletí. Barcelona. Mensual. 1952 (1-2, 5); 1953 (6-8, 10); 1954 (15, 17, 19, 20, 23, 24, 26); 1955 (27-31); 1978 (12-14); 1979 (18, 19)

La Crònica del Parc. Butlletí de l'Associació de Veïns del Parc. Barcelona. Trimestral amb irregularitats. 1992-1997 (1-17). Anteriorment havia editat *Associació de Veïns del Parc* (1981)

CRP Sant Martí. Full Informatiu. Barcelona: Centre de Recursos Pedagògics. 1996-2001 (1-10)

Delta Inform. *Boletín de actividades, propuestas opiniones y otras histerias.* Barcelona: Asociación Juvenil Delta. Sense data (1)

Diagonal Mar Centre. Barcelona. - 2001 (març)

Diari de Provençals. Barcelona: Escola Pública Provençals. - 1989 (1)

Diplodocus. *La revista del Casal Infantil de Sant Martí.* Barcelona: Centre Cívic Sant Martí. Sense data (4-5)

Dóna't Corda. Barcelona: Grup Excursionista i Ecologista Cordada. 1997 (0); 2000 (7). Comença amb el nom de *Butlletí Cordada, Grup excursionista* (1997)

Dones de Sant Martí. Barcelona: Consell de les Dones de Sant Martí. Anual. 1998-2002 (0-4)

El Drac del Besòs. Barcelona: IB Barri Besòs. 1989 (3); 1990-1991 (6-8)

El Eco de La Alianza. Barcelona: Casino de La Alianza del Pueblonuevo. Mensual. 1911 (1); 1913-1916 (1-12); 1917 (3-12); 1924 (6). Vegeu: *Casino de l'Aliança i A cau d'orella*

L'Eco de l'Aliança. Barcelona: Casino de l'Aliança del Poblenou. Mensual. 1973 (11); 1980 (setembre); 1983 (14). Vegeu: *Casino de l'Aliança i A cau d'orella*

L'Eco de Catalunya. Barcelona: Col·legi Acadèmia de

Catalunya. Mensual. 1920-1921 (1-16); 1922 (20-21). Vegeu: *Colegio Academia de Cataluña, Boletín Informativo* (1955)

Escola Gregal SCCL. Boletín informativo. Barcelona. 1992 (1)

Escola La Farigola del Clot. Butlletí de l'APA. Barcelona. Sense data (gener)

Escola Oberta. Barcelona: APA Col·legi Calassanç. 1998 (abril)

L'Escrit. Barcelona: AV Gran Via-Espronedada-Perú. Mensual. 1989 (4); 1990 (6)

L'Espigó del Poblenou. Difusió Cultural i d'Actualitat. Barcelona. Mensual. 1992-1993 (0-12)

L'Espigó Esportiu. Barcelona: Albadalejo Publicació, SL. Mensual. 1993 (0, 2)

L'Espill. Full Informatiu del Servei de Colònies de Vacances - Clot. Barcelona. Trimestral. 1985 (2, 3)

L'Espurna. Barcelona: Centre Moral de Sant Martí. Orfeó Martinenc. Bimensual. 1980-1998 (1-56)

L'Estació. Barcelona: AV Clot-Camp de l'Arpa. Anual. 1979 (octubre); 1980 (novembre); 1982 (maig). Vegeu: *AV Clot-Camp de l'Arpa, Butlletí*

L'Estelada. Barcelona: JERC del Casal Català Martinenc. Bimensual. 1989 (8)

FC Martinenc, Informatiu periòdic. Barcelona. Trimestral. 1981 (octubre); 1983 (gener, octubre); 1984 (gener, juliol-desembre); 1985 (gener-desembre); 1986 (gener-juny, desembre); 1987 (febrer, juny, setembre); 1988 (gener, desembre); 1990 (37-39); 1991 (40-41); 1992 (42)

Familia. Portavoz del Centro Moral y Cultural del Pueblonuevo. Barcelona. Mensual. 1959 (gener); 1960 (abril, desembre); 1963 (50). Vegeu: *CMCP*

El Far del Bogatell. La Revista de l'APA del CP Bogatell. Barcelona. Anual. 1996 (juny). El juny de 1995 surt un número 0 amb el nom *Todobogatell: la revista de l'APA Bogatell*. Vegeu: *Bogatell Express*

El Farigolí. Barcelona: Escola La Farigola del Clot. Semestral. 1980 (1); 1982-1984 (5-11); 1985 (13-14); 1986 (16); 1990 (juny)

La Farinera. Barcelona: La Farinera, Ateneu del Clot.

Mensual; a partir de l'any 2000 és bimensual. 1978-1983 (1-25); 1998 (21, 22, 24, 25, 28, 29); 1999 (30-36, 38); 2000 (40, 42, 44)

Fem Besòs. Barcelona: AV del Besòs. Bimensual. 1988 (gener, març, maig, juliol, novembre); 1989 (abril, maig, agost-desembre); 1990 (gener, febrer, desembre); 1991 (març, maig, octubre, desembre); 1992 (març). Anteriorment s'havia editat amb el nom d'*Información Besòs* (1963); durant els mesos de març i maig del 1991 pren el nom de *Fem Barri*, i a partir del 1991 s'edita amb el nom d'*Associació de Veïns del SO Besòs*

La Finestra de Sant Martí. Barcelona: IMPUB, SL. Mensual. 1992 (1, 2, 4-6)

La Flor de Maig. Butlletí de l'Ateneu Popular del Poblenou. Barcelona. Mensual. 1980 (maig); 1981 (novembre); 1983 (desembre); 1984 (gener, març, abril, juny, octubre-desembre); 1985 (gener, març, abril, novembre-desembre); 1986 (febrer-abril, juny-desembre); 1987 (gener, setembre-desembre); 1988 (gener-abril, juny-novembre); 1989 (febrer, desembre)

Foment Martinenc. Secció Excursionista. Butlletí d'Informació i Activitats. Barcelona. 1984 (7)

Foment Martinenc. Full informatiu. 1877. Vegeu: *Fomento Martinense*

Fomento Martinense. Foment Martinenc. Barcelona. Bimensual. 1973 (3, 5); 1974 (7-9); 1975 (11, 13); 1979 (desembre); 1981 (maig-juny)

La Formiga. Butlletí de la Societat Cooperativa. Barcelona: ARC La Formiga Martinenca. Trimestral. 1983 (1); 1984 (octubre-desembre); 1985-1987 (1-7). Als anys seixanta s'editava amb el nom de *La Hormiga Martinense*.

Fòrum Vila Olímpica. Barcelona: Associació Fòrum Vila Olímpica. Bimensual amb irregularitats. 1996-1997 (1-4)

Fulls Nostres. Barcelona: Ateneu Obrer Català de Sant Martí i Joventut Nacionalista. 1917 (1)

Glòries. Informatiu. Barcelona: Centre Comercial Glòries. Trimestral. 1997 (11)

Les Golfes del Poblenou. Barcelona: Poció Àtic del Poblenou. Bimensual. 1997-1999 (8-19)

La Guitz. Barcelona: Col·lectiu d'Acció Popular Clot-Camp

Portada de la revista *4 Cançons* Núm. 58, novembre del 1965.

de l'Arpa. 1983 (novembre)

La Hormiga Martinense, Circular informativa. Barcelona: Asociación Cultural y Recreativa La Hormiga Martinense. Trimestral. 1961 (1); 1962 (5). Als anys vuitanta s'edita *La Formiga Martinense*

Els Horts. Revista escolar. Barcelona: APA Escola Els Horts. Semestral. 1985 (5, 6)

Icària. Papers de l'Arxiu Històric del Poblenou. Barcelona. Anual. 1996-2002 (1-6)

Ideas. Barcelona: GADIS (Clot) - Copy Clot. Quinzenal. 1988 (28, 31, 32, 37); 1989 (54-56); 1990 (72); 1992 (92); 1993 (114); 1994 (120)

Júpiter Natació. Barcelona: Club Esportiu Júpiter. 1993 (desembre); 1994 (juliol-agost); 1995 (juliol, desembre); 1996 (juliol-setembre); 1997 (desembre)

Lleganya per a Ments Despertes. La revista de CET-10. Barcelona: Col·lectiu d'Esport per a Tothom CET-10. Trimestral. 1996-2001 (0-13)

Maresme. Boletín de la Asociación de Vecinos Maresme. Barcelona. 1971 (octubre); 1972 (gener-maig, octubre); 1973 (gener); 1974 (juliol); 1975 (gener, octubre)

El Mató. Barcelona: Ateneu Popular del Clot. Anual. 1978-1980 (2-4)

Mesa Cívica. Butlletí trimestral informatiu. Barcelona: Mesa Cívica pels Drets Socials al Districte de Sant Martí. 2000 (abril)

Minerva. Revista Mensual del Ateneu Obrero Martinense. Barcelona. Mensual. 1927 (octubre)

El Mirall del Poblenou. Publicació mensual independent. Barcelona: Modu-Press, SL. Mensual. 1992 (3, 4, 6, 8-10, 12)

Monopol. Butlletí informatiu del Club Esportiu. Barcelona. Anual. 1986 (juny)

Naquera... Pucano Calo. 1983 (1)

Nostra Raça. Portaveu de la Joventut Catalanista Els Néts dels Almogàvers. Barcelona: Casal Nacionalista Martinenc. Mensual. 1921 (1, 3)

Nostra Ruta. Barcelona: Escola Coral Martinenca. 1922 (4). Fotocòpia

Nostre Ideal. *Butlletí de l'Agrupació Cultural Francesc Aragó.* Barcelona. Mensual. 1924 (1, 4, 6, 7); 1927 (18); 1928 (21); 1929 (37); 1932 (61, 66, 71); 1933 (73, 74); 1936 (98, 100-102); 1937 (103-112); 1938 (113, 114)

Notixalet. Barcelona: Xalet del Clot. 1990 (1)

Nous Camins. Barcelona. Semestral. 1990 (7); 1993 (12, 13); 1994-2001 (15-22)

Nova Fibra. *Revista Independent del Clot.* Barcelona: Renaixement 2000. 1992 (0, 4)

La Palmera. *Revista de l'Associació de Veïns.* Barcelona: AV La Palmera. Quinzenal amb irregularitats. 1985 (0, 1)

Parroquia de San Martín de Provensals. Barcelona. Mensual. 1944-1950 (1-60). Vegeu: *Alerta*

Parròquia de Sant Martí de Provençals. Informatiu. Barcelona. 1997 (desembre); 1998 (gener, octubre)

El Partiquí. *Full informatiu.* Barcelona: Associació Teatral El Partiquí. 1988 (1); 1989 (3)

La Pau Informa. Barcelona: AV Barri La Pau. 1991 (abril); 1992 (desembre); 1994 (desembre). Successora del *Boletín AV Grupo La Paz* (1988)

Pensament i Llengua. Barcelona: Escola Mare de Deu de Núria. Anual. 1993 (2); 1998 (7)

Pensionista. Barcelona: Hogar del Pensionista Bach de Roda, Casal d'Avis. Mensual. 1981 (desembre); 1982 (febrer-abril, novembre-desembre); 1983 (gener-febrer, abril); 1984 (octubre); 1985 (setembre-octubre, desembre)

Petits Músics. *Butlletí Informatiu.* Barcelona: Orquestra Petits Músics. 1982 (abril)

El Pi de Sant Martí. *Butlletí de la Federació per la Independència.* Barcelona: Partit per la Independència. Bimensual. 1998 (3-5); 1999 (7)

Piramidón News. Barcelona: Centre d'Art Contemporani. Mensual; a partir de l'any 2000 trimestral. 1997 (abril); 2000-2002 (43, 45-50)

Poblenou a Mà. *Taulat – Diagonal Mar – Clot – Verneda.* Barcelona: José L. Bravo. Quinzenal. 1985 (6-7)

Poblenou – Verneda – Vila Olímpica. *Revista independent.* Barcelona. Mensual. 1993 (67, 71, 72, 76); 1994 (80-82, 86); 1995 (90, 94, 96); 1996 (103, 106, 107); 1997 (123, 124);

1998 (127, 128); 1999 (144); 2000 (154); 2001 (166)

Poblenou. *Butlletí de l'Associació de Veïns del Poblenou.* Barcelona. Bimensual. 1975 (14); 1980 (16-18); 1981 (19); 1993 (maig, setembre, desembre); 1994 (abril, setembre); 1995 (gener, maig, desembre); 1996-1999 (0, 2-12, 15, 16); 2000-2002 (17, 25-29). Vegeu: *Associació de Veïns, Full Informatiu*

El Pregoner de Sant Martí. Barcelona: Casa Rectoral del Clot. Setmanal. 1935-1936 (març-juliol). Fotocòpia

Publi 2000. *Edició Clot - Sagrada Família.* Barcelona: Emilio Borrell. Mensual. 1994 (3)

Quatre Cantons. Barcelona: Parròquia de Santa Maria del Taulat (1a i 2a època), Coordinadora d'Entitats del Poblenou (3a època). Quinzenal; a partir del 1973, mensual. 1a època: 1963 (2, 11); 1964 (15, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 30, 36); 1965 (38-48, 50, 54-56, 58-61); 1966 (64, 67, 70-72, 74, 79, 81, 83-84); 1967 (86). 2a època: 1973-1977 (9-144); 1978 (147, 148). 3a època: 1989 (0); 1990 (149, 151, 152, 154)

Què passa? *Escola Casas.* Barcelona. 1986 (2). Vegeu: *Vora la Màquina*

La Rambla. Barcelona: Universitat Popular. 1980 (0-2)

Ramblejant. *Revista de l'Associació de Veïns del Taulat.* Barcelona. 1986 (1)

El Rebrot. *Butlletí de Verneda Solidària.* Barcelona: Verneda Solidària, Centre de Recursos. 1996 (2, 3); 1998 (5, 6)

El Ressò. Barcelona: Federació d'Associacions de Veïns de Sant Martí. Mensual. 1993 (1-3)

La Revista. Barcelona: Escola Conxa Espina de Barcelona. Els anys 1995 i 1996 és semestral i, a partir del 1997, anual. 1995-2002 (1-7, 9-10)

Riu Enllà. *Revista independent de Sant Martí i Sant Adrià de Besòs.* Barcelona: Associació per al Desenvolupament de la Cultura. 1993 (0)

La Rosa de Sant Martí. *Tertúlies literàries.* Barcelona: La Rosa de Sant Martí. Semestral. 1990-1994 (1-13)

Ruta. Barcelona: Parròquia de Sant Martí del Clot. Mensual. 1973 (24, 25, 29); 1975 (55); 1977 (72, 79); 1998. Vegeu: *El Clot Ara i Vida de la Comunitat*

Sant Andreu Express. *Periòdic independent de Sant Andreu, Nou Barris, Horta i Sant Martí.* Barcelona: Grup Express. Mensual. 1990 (51-52); 1991 (53-60, 62); 1992 (64, 66-69, 71-74); 1993 (75-83, 85); 1994 (86-94); 1995 (97-102, 104-107); 1996 (108-111); 1997 (121, 127)

Sant Martí a Tot Esport. *Revista de l'Associació Sant Martí Esport.* Barcelona. Semestral. 1994-1997 (1-8); 1998 (9, 11); 1999 (12, 13); 2000-2001 (15-16)

Sant Martí de Provençals. *Butlletí.* Barcelona: AV Sant Martí. 1988 (abril). Vegeu: *Barrio*

Sant Martí Esport. Barcelona: Escola d'Iniciació Esportiva del Districte de Sant Martí. Semestral. 1984 (0); 1985 (1-2); 1987 (4)

Sant Martí Informatiu. Barcelona: Publicació Mensual Independent. Modu-Press. Mensual. 1990 (0, 1); 1991 (2-6); 1992 (8)

Santa Maria i Sant Bernat. Poblenu. Barcelona: Parròquies de Santa Maria del Taulat i de Sant Bernat Calvó. Mensual. 1995-2002 (1-73). Vegeu: *Claridad*

El Sidral Engagé. Barcelona: Sidral de Publicacions. Trimestral. 1985 (3, 4)

Sierra Sur. Boletín. Barcelona: Centro Andaluz de la Comarca de Estepa y Sierras del Sur. Trimestral. 1998 (abril-juliol); 1999 (maig-desembre)

Sinera. *La revista de l'IES Salvador Espriu.* Barcelona. 1997-2000 (1-8)

Taller Gregal. Enseñanza y Aprendizaje para Todos. Barcelona: Escola Gregal. 1979 (7-8)

Tararii. *Revista del Cicle Superior del Col·legi Caixa de Pensions.* Barcelona. 1987 (febrer)

Tot Sant Martí. *Guia Comercial i d'Activitats.* Barcelona: Porta y Navarro, SL. 1995 (novembre); 1996 (gener-juliol)

Tots Plegats. Barcelona: Institut FP Poblenu. Sense data (maig-juny)

UPF. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. 1992 (24)

L'URC. *Revista Castellera.* Barcelona: Castellens de Barcelona. 2000 (5)

Verneda Unida. *Hoja Informativa de la Asociación de Vecinos de Verneda Alta.* Barcelona. 1977 (desembre); 1978 (febrer,

desembre); 1979 (març, maig, novembre); 1980 (maig, novembre); 1990 (maig, novembre); 1991 (març, juliol); 1992 (març); 1993 (abril)

Verneda. *Boletín Interior del Instituto Juan de Austria.* Barcelona: IB Joan d'Àustria. 1966 (març)

La Veu de Ca l'Arnó. *Edició especial Estiuàs.* Barcelona: Ludoteca Ca l'Arnó. Sense data (núm. 0)

La Veu de Sant Martí Quinzenal. Barcelona: Altpatsa, SL. 1998 (5-18, 20-26); 1999 (27-36, 38-40, 42, 46); 2000 (49, 50, 52, 54-59, 61, 62, 64, 66-70); 2001 (71-86); 2002 (92, 96, 107)

La Veu de Sant Martí. Barcelona: Quinzenal. 1921 (1); 1922 (24); 1923 (41, 45, 59); 1924 (74); 1925 (95); 1926 (104, 116); 1927 (117, 120, 129); 1928 (130-149); 1929 (150-157, 159-172); 1930 (173-186); 1931 (188-193, 196-206); 1932 (207, 208, 210, 211, 222)

Vida de la Comunitat. Barcelona: Parròquia de Sant Martí del Clot. Setmanal. 1990 (72); 1995 (277). Vegeu: *Ruta i El Clot Ara*

Vida Nostra. *Butlletí Portaveu de l'Escola Coral Martinenca.* Barcelona. Mensual. 1928 (7, 8); 1929-1930 (25, 27-38)

Vida Nova. *Portaveu de l'Associació Catalanista.* Barcelona: Centre Catalunya. Quinzenal. 1902 (1-3, 5, 6). Fotocòpia

Vila Olímpica. Barcelona: Associació Cultural i Esportiva Vila Olímpica. 1993 (0); 1994 (desembre); 1995 (5-7). Vegeu: *Associació de Veïns de la Vila Olímpica, Butlletí*

Vora la Màquina. *Escola Casas.* Barcelona. Vegeu: *Què passa? Vox Populi.* Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. 1992 (5)

Xarxa. Barcelona: Associació de Veïns del Barri de Navas. 1981 (9); 1988 (31)

**Objectes d'interès
històric dipositats
a l'Arxiu**

A l'AMDSM també podem trobar objectes més propis del món del col·leccionisme que no pas de l'arxivística, però que han estat dipositats a l'Arxiu perquè formen part d'una donació o una transferència.

Trofeus

Nom del productor: Club Atlètic Catalònia, cooperatives L'Artesana i Pau i Justícia

Dates extremes: 1950-1994

Volum: 21 unitats

Estendards

Nom del productor: cooperatives L'Artesana i Pau i Justícia

Dates extremes: 1926-1952

Volum: 8 unitats

Motlles i monedes

Nom del productor: cooperatives L'Artesana, Pau i Justícia i La Formiga Martinenca. Col·lecció ciutadana (Conxita Julià)

Dates extremes: 1870-1960

Volum: sense comptabilitzar

Tampons

Nom del productor: Ajuntament de Sant Martí, Harinera San Jaime, SA i cooperatives L'Artesana i La Formiga Martinenca

Dates extremes: 1890-1960

Volum: 13 unitats

Altres objectes d'interès

Nom del productor: Ajuntament de Sant Martí i cooperativa L'Artesana

Dates extremes: 1823-1986

Resum general: màquina enregistradora, tinter, claus, timbre, uma de votació de fusta, bandes de seda dels tinents d'alcalde, rètols i un quadre

Volum: 148 unitats

Estendard del grup infantil de la cooperativa L'Artesana, 1936.

Autres fons documentals d'interès

A la ciutat de Barcelona podem trobar altres arxius públics i privats que conserven documentació referida al passat i el present del territori de Sant Martí. Entre aquests arxius destaquem els següents:

Arxiu Històric de la Ciutat (Santa Llúcia, 1)

Conserva la documentació municipal de l'època medieval i moderna. Destaquen les seccions de biblioteca i hemeroteca, el departament de gràfics i l'arxiu fotogràfic.

Arxiu Municipal Administratiu (Bisbe Caçador, 4)

Documentació relativa a l'administració municipal del territori de Sant Martí, des del 1833 fins al 1984, moment en què s'inicia el procés de descentralització als districtes.

Arxiu de la Diputació de Barcelona (Mejía Lequerica, 1)

Conté documentació produïda per les diferents àrees de competència de la Diputació de la ciutat al llarg dels segles XIX i XX.

**Arxiu Nacional de Catalunya
(Jaume I, s/n, Sant Cugat del Vallès)**

Disposa d'un important fons d'empreses en el qual podem trobar els arxius de diverses fàbriques que havien estat ubicades a Sant Martí, com ara les empreses metal·lúrgiques Materiales y Construcciones, SA (Macosa) i Torras Herrerías y Construcciones, SA (Can Torras dels Ferros), l'empresa sucrera Compañía de Industrias Agrícolas (CIA), Hispano Olivetti, SA i Farga Lacambra —empresa dedicada a la laminació de coure. A banda d'aquests grans fons, l'ANC en conté d'altres de parcials que estan descrits en la seva guia d'arxiu.

Arxiu Diocesà (Bisbe Irurita, 5)

Disposa de documentació sobre institucions i congregacions religioses, entre les quals podem trobar diverses parròquies del territori de Sant Martí.

**Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
(Pla de la Seu, s/n)**

Disposa de la documentació de la corporació formada per canonges com a consell del bisbe (assemblees i acords pertinents).

Arxiu General i Biblioteca de la Subdelegació del Govern de Barcelona (avinguda del Marquès d'Argentera, 3)

D'aquest arxiu destaquem el fons d'associacions, on podem trobar informació sobre la creació i la història de moltes associacions de Sant Martí.

Arxiu de la Corona d'Aragó (Almogàvers, 77)

De consulta obligada per a tots els estudis històrics que tinguin a veure amb l'època medieval del territori martinenc. També destaquen, dins de la secció d'hisenda, els padrons i les matrícules industrials.

Arxiu del Col·legi d'Arquitectes (plaça Nova, 5)

Els seus fons estan especialitzats en arquitectura, urbanisme i tecnologia de la construcció.

Biblioteca de Catalunya (Carme, 47)

Col·leccions bibliogràfiques i hemeroteca on es pot trobar informació concreta sobre Sant Martí.

Dins de l'àmbit territorial de Sant Martí, hi ha entitats, associacions, empreses i particulars que tenen arxius propis, de consulta restringida, que complementen la informació sobre el territori. D'entre tots aquests arxius destaca:

Arxiu Històric del Poblenou (Pallars, 277, Centre Cívic Can Felipa)

Associació de voluntaris que es dedica a la recerca i la difusió d'informació sobre el barri del Poblenou, amb un fons d'imatges important (fotografies, cartells, etc.).

Publicacions de l'Arxiu

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *Apunts per a la història de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: AMDSM, 1982.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *El nom dels carrers del Clot i Camp de l'Arpa*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1988.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *El Clot, conequem-ne el nucli històric*. Barcelona: Districte de Sant Martí (col·lecció «Ensenyem Sant Martí. Cicle d'itineraris educatius»), 1999.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *El Poblenou, al voltant de la Rambla*. Barcelona: Districte de Sant Martí (col·lecció «Ensenyem Sant Martí. Cicle d'itineraris educatius»), 1999.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *Sant Martí Vell: de l'agricultura als polígons*. Barcelona: Districte de Sant Martí (col·lecció «Ensenyem Sant Martí. Cicle d'itineraris educatius»), 1999.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *La Vila Olímpica, més a prop del mar*. Barcelona: Districte de Sant Martí (col·lecció «Ensenyem Sant Martí. Cicle d'itineraris educatius»), 1999.

BOSOM, N.; CHIFONI, C.; MARTÍN, O. *Itineraris. Clot-Camp de l'Arpa*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1999.

FERNÁNDEZ I VALENTÍ. *La Catalana. Història de la línia Clot-Poblenou*. Barcelona: Districte de Sant Martí, 2000.

HUERTAS I CLAVERIA, JOSEP M. *La gent i els barris de Sant Martí*. Ajuntament de Barcelona, 2001.

MIRRI I LARRUBIA, M. TERESA. *Vida quotidiana en un poble industrial. Sant Martí de Provençals 1862-1925*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2001.

MORA, G. «Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí». A: *Guia de l'Arxiu Municipal de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1995.

PÉREZ, MIQUEL. *Itinerari: el Clot*. Barcelona: Arxiu Històric Municipal de Sant Martí, 1982.

SEGURA I SORIANO, ISABEL. *Dones de Sant Martí*. Barcelona:

Ajuntament de Barcelona, 2002.

SEGURA I SORIANO, ISABEL. *Itineraris de les dones de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament, 1997.

SINTES I BOU, MONTSERRAT. *Can Saladrigas, 146 anys després. Memòria d'una fàbrica*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2004.

TATJER, M.; VILANOVA, A. *La ciutat de les fàbriques. Itineraris industrials de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2002.

UBERO BADIA, LINA. *Guia de l'Arxiu Municipal de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1985.

Bibliografia sobre Sant Martí

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Pla especial de protecció del patrimoni arquitectònic i catàleg del districte de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2002.

ALBERCH, RAMON et al. *Els barris de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona, 2000. Vol. IV: Sant Andreu i Sant Martí.

ARRANZ, MANEL. «La indústria farinera de Sant Martí de Provençals a la segona meitat del segle XIX». A: *El Pla de Barcelona i la seva història. Actes del I Congrés d'Història del Pla de Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història, 1984, p. 433-440.

ARRANZ, MANEL. «Les transformacions del segle XVIII». A: *Apunts per a la història de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Consell Municipal del Districte X i Comissió de l'Arxiu Històric Municipal de Sant Martí de Provençals, 1982, p. 6-11.

ARRANZ, M. et al. *Estudi històrico-arquitectònic del sector de l'avinguda d'Icària - passeig de Carles I*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1989. [Treball inèdit]

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *De la tartana al metro*. Barcelona: AHPN, 1985.

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *Els carrers del Poblenou*. Barcelona: AHPN, 1982.

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *La Rambla fa cent anys*. Barcelona: AHPN, 1985.

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *El Poblenou: 150 anys d'història*. Barcelona: AHPN, 1991.

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *Tal com érem. Memòria gràfica del Poblenou*. Barcelona: AHPN, 1994.

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU. *Nou viatge a Icària*. Barcelona: AHPN, 1994.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *Apunts per a la història de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: AMDSM, 1982.

ARXIU MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE SANT MARTÍ. *El nom dels carrers del Clot i Camp de l'Arpa*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1988.

- BASSEGODA MUSTÉ, PEDRO. *Huerto y viñedo de Barcelona*. Barcelona: Ediciones Gea, 1971.
- BASIANA, X. et al. *La Sagrera: del Rec Comtal al TGV*. Barcelona: Xavier Basiana & Vers. Art., 1997.
- BOFARULL I SANS, F. *Orígenes del pueblo de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Real Academia de las Buenas Letras de Barcelona, 1896.
- BOHIGAS, O.; MARTORELL; PUIGDOMÈNECH. *La Villa Olímpica. Barcelona 1992: arquitectura, parques, puerto deportivo*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991.
- BOSOM, N.; CHIFONI, C.; MARTÍN, O. *Itineraris. Clot-Camp de l'Arpa*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1999.
- BOSOM, N.; MARTÍN, O. *Imatges i records: Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Viena-Columna, 1996.
- CABALLÉ, FRANCESC. *La formació urbana del sector Diagonal-Poblenou. L'exemple de Barcelona a una àrea de Sant Martí de Provençals (1859-1976)*. Barcelona: 1994. [Treball inèdit]
- CABALLÉ, FRANCESC. «L'exemple de Barcelona dins del territori de Sant Martí de Provençals (1859-1897)». A: *Expansió urbana i planejament de Barcelona. Actes del IV Congrés d'Història de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, 1997.
- CABANA, FRANCESC. *Fàbriques i empresaris*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992.
- CARRERAS I CANDI, F. *Geografia General de Catalunya*, Barcelona, 1916.
- CLAPÉS I CORBERA, JOAN. *Fulls històrics de Sant Andreu del Palomar. Els encontorns*. Barcelona: Llibreria Catalònia, 1931.
- COMAS I PARER, ENRIC. *Batles, regidors i procuradors síndics generals dels pobles de Barcelona sota la Nova Planta, 1918-1808*. Ajuntament de Barcelona: Quaderns del Seminari d'Història de Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat, desembre del 2002.
- DE LA VEGA I GÓMEZ, JOSEP. *Els primers batecs històrics de Sant Martí de Provençals: aproximació als orígens*. Barcelona: Gràfiques Irlanda, SA, 1993.

- DURAN I SAMPERE, AGUSTÍ. *Barcelona i la seva història*. Barcelona: Ed. Curial, 1973. Vol. I: *La formació d'una gran ciutat*, p. 677-681. Vol. II: p. 288-309.
- DIVERSOS AUTORS. *Poblenou: la fàbrica de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2002.
- FABRE, J.; HUERTAS CLAVERIA, J.M. *Tots els barris de Barcelona*. Barcelona: Edicions 62, 1977. Volum I: *Els barris que foren independents: Sant Martí de Provençals: el Clot, el Poble Nou, la Sagrera*. Volum VII: *Els polígons (2) i el districte cinquè: la Verneda, la Pau, el Sud-Oest del Besòs, el Maresme, el Somorrostro, el Camp de la Bota, la Perona*.
- FERNÁNDEZ I VALENTÍ. *La Catalana. Història de la línia Clot-Poblenou*. Barcelona: Arxiu Municipal del Districte, 2000.
- FREIXA I GIRALT, J. *Recull de dades per a la història de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Foment Martinenc, 1982.
- GALERA, M.; ROCA, F.; TARRAGÓ, S. *Atlas de Barcelona: COACB*, 1972.
- GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, 1982. Volum 8.
- HUERTAS I CLAVERIA, JOSEP M. *La gent i els barris de Sant Martí*. Ajuntament de Barcelona, 2001.
- MADOZ, P. *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y de sus posesiones de Ultramar*. Madrid, 1846-1850.
- MARTÍ I LÓPEZ, ELISA. *Un passeig pel cementiri del Poblenou*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2004.
- MARRUGAN I VALLVÉ, CARMEN MARIA. «Sant Martí de Provençals el 1026: estudi de set peces de terra». A: *Història Urbana del Pla de Barcelona* (vol. I). *Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona, 1989.
- MIRRI I LARRUBIA, M. TERESA. *Vida quotidiana en un poble industrial. Sant Martí de Provençals 1862-1925*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2001.
- MATAS PERICÉ, ALFRED. *Al sud-oest del riu Besòs. Deu anys de la vida d'un barri barceloní*. Barcelona: Pòrtic, 1970.

MORERA I SOLER, JOAN. *Notes per a la història de Sant Martí de Provençals*, 1918. [Treball inèdit]

NADAL, J.; TAFUNELL, X. *Sant Martí de Provençals: Pulmó industrial de Barcelona (1847-1992)*. Barcelona: Columna, 1992.

NADAL, FRANCESC. *Burgueses contra el municipalismo. La configuración de la Gran Barcelona y las anexiones de municipios*. Barcelona: Geo-crítica, 1985.

NADAL, M.; PUJOL, J. *El cementiri del Poblenou*. Barcelona: Serveis Funeraris de Barcelona, SA, 2000.

OLIVA VILÀ, MONTSE. *La Pau*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1995.

OLIVA VILÀ, MONTSE. *Parera*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1995.

PÉREZ, MIQUEL. *Itinerari: el Clot*. Barcelona: Arxiu Històric Municipal de Sant Martí, 1982.

PRADAS, JORDI; UBERO, LINA. *Identificació de la classe política de Sant Martí de Provençals entre 1875 i 1890*. Barcelona, 1987. [Treball inèdit]

ROVIRA COSTA, JUAN. *Resumen histórico de la Verneda de Besòs*. Sant Adrià, 1959.

SEGURA I SORIANO, ISABEL. *Itineraris de les dones de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1997.

SEGURA I SORIANO, ISABEL. *Dones de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2002.

SINTES I BOU, MONTSERRAT. *Can Saladrigas, 146 anys després. Memòria d'una fàbrica*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2004.

SOLÉ I SABATER, J.M. *Història del Foment Martinenc*. Barcelona: Foment Martinenc, 1978.

SOLÉ I SABARIS, LLUÍS. *Geografia de Catalunya: geografia general*. Barcelona: Aedos, 1958.

SUÑOL I GROS, JOSEP. *Guía de San Martín de Provensals*. Barcelona, 1888.

TATJER, M.; VILANOVA, A. *La ciutat de les fàbriques. Itineraris industrials de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2002.

TEJERO, E.; ENCINAS, R. *El Poblenou: un barri a les portes del segle XXI*. Barcelona: Associació de Veïns del Poblenou, 1997.

UBERO BADIA, LINA. *Guia de l'Arxiu Municipal de Sant Martí de Provençals*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1985.

VILA, P.; CASASSAS, P. *Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps*. Barcelona: Aedos, 1974.